

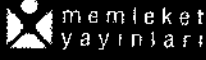
Cilt: 6 Sayı: 64
Ekim 2010
www.yayed.org.tr
ISSN: 1305-9092

memleket

mevzuat

yerel yönetim dergisi

YAYED

adına, sahibi

Genel Yayın Yönetmeni
Birgül Ayman Güfer

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Zühal Sirkecioğlu Dönmez

Yazı İşleri Müdürü
İlhami İlman

YAYIN KURULU

İsmail Bingöl (Editör)

Rıdvan Aras
Mustafa Altunok
A. Müfit Bayram
Hüseyin Çağatay
İlhami İlman
İlyas Osmanağaoğlu
Alparslan Parlak
Serhat Salıhoğlu
Şamit Şirvan
Selim Tulumtaş
Sibel Yıldırım

DANIŞMA KURULU

Doç. Dr. Argun Akdoğan (TODAİE)
Dr. Süheyla Suzan Alica (Gazi Üniv.)
Prof. Dr. Doğan Canman (TODAİE)
Doç. Dr. Kübra C. Çamur (Gazi Üniv.)
Tevfik Çavdar
Prof. Dr. Oya Çitçi (TODAİE)
Doç. Dr. Tayfun Çınar (Ank. Üniv.)
Ziya Çoker

Doç. Dr. Seyhan Erdoğan (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Cevat Geray (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Atilla Gökçürk (Muğla Üniv.)
Prof. Dr. Birgül A. Güler (Ank. Üniv.)
Metin Mutaf

Tayfun Orçun
Prof. Dr. Oğuz Oyan

Prof. Dr. Tayfur Özşen (Aramızda)

Doç. Dr. Yeşim E. Şahin (Dokuz Eylül Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Meşaf Turan (Yüzüncü Yıl Üniv.)
Engin Tural

Doç. Dr. Birkân Uysal (TODAİE)
Belma Üstümrşik
A. Dursun Yılmaz
Ali Rıza Yücel

İşletme Genel Yönetmeni
Kemal Düzel

Kapak Fotoğraf
O. Selçuk YILMAZ

ISSN: 1305-9092

Baskı Tarihi: 15.11.2010

YAYED

Yönetim Yeri:

Ziya Gökalp Cad. 30/17
06420 Kolej-ANKARA

Tel: 0312 430 35 60, 430 62 90

Faks: 0312 430 62 90

www.yayed.org.tr

merkez@yayed.org

Baskı: Kardelen Ofset Ltd. Şti.

İncesu Caddesi 96'lar Apt. No: 6/Y Kolej-ANKARA

Tel/Faks: 0312 432 13 78 • 432 23 78

MEMLEKET MEVZUAT'TAN

2

2B ARAZİLERİ VE 12.09.2010 TARİHLİ

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN

OLASI SONUÇLARI

Mert Anıl EREN 3

PLANSIZLAŞMA

Ahmet Müfit BAYRAM 14

TABIATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ

KORUMA KANUNU TASARISI ÜZERİNE

Yücel ÇAĞLAR 17

TÜRKİYE'DE

KOOPERATİFÇİLİK SORUNU

Ahmet Dursun YILMAZ 26

ANKARA ULAŞIMI

Ali SELVİ 34

BEHİCE BORAN 100 YAŞINDA

36

KENT VE YAŞAM:

KÜÇÜK BÜYÜK

DİĞER BELEDİYELER DE UYGULAYABİLİR

Güven TUNÇ 38

BASINDAN SEÇMELER

YAYED 40

SORULAR / YANITLAR

M. Serkan GÜNDÜZ 44

DEĞİŞEN MEVZUAT

İsmail BİNGÖL 46

KİTAP KÖŞESİ

Mustafa ALTUNOK 54

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

56

GENELGE

64

Köşe Yazısı...

DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Kısa Kısa

Leziz ONARAN 37

Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Genel Yayın Yönetmeninin yazılı izni olmadan tıbbi amaçlı kısa alıntılar dışında dergide yer alan yazılar hiçbir yolla çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

Dergi abone bedeli :

Yıllık (1 adet) abone bedeli (KDV dahil) 300 TL

Yıllık (2 ve daha çok) abone bedeli (KDV dahil) 240 TL

Hesap No :

YAYED İktisadi İşletmesi

T.C. Ziraat Bankası 1262 Mithatpaşa Şb. 43436143-5001

Banka Bilgi: 50000011

2/B ARAZİLERİ, 6831 sayılı Orman Kanununun 2. Maddesinin B bendine göre yapılan düzenlemelere konu olan araziler. 2/B arazileri olarak geçen söz konusu araziler, özellikle son yıllarda kamuoyunda büyük tartışmalara yol açmakta. Aynı zamanda, 2/B arazileri ile ilgili olarak uzun zamandır süregelen hukuki bir mücadele de var. Bu süreci ele aldığı yazısında Mert Anıl Eren, Anayasa'nın ve Orman Kanunu'nun ilgili birçok maddesine aykırı olan ve bugüne kadar, sanıldığına aksine yerindelik denetimi uygulamaları ile değil hukuka uygunluk denetimi kapsamında alınan kararlarla engellenmiş bir işlemin, Anayasa'nın 125. Maddesinde yapılan değişiklik sonucu yaratılmaya çalışılan politik baskı ile meşrulaştırılmasına izin verilmemesi konusuna dikkat çekiyor.

PİYASA EKONOMİSİ ve planlı ekonomiyi karşılaştırdığı yazısında A. Müfit Bayram, planlama kavramının, "stratejik planlama" adı altında gündeme getirilen ve hiçbir kesinlik ve yaptırım içermeyen temel eğilimler belgesi niteliğine indirgenmesinin nedenini açıklarken planlama kavramını muhafaza eder gibi yaparak, planlamadan vazgeçmenin yolu "stratejik planlama" kavramının gündeme getirilerek bulunmasına, fiziki planlama; kamu yararı kavramlarının bir yana bırakılarak, toplumsal eşitsizlikleri artırmak, doğayı yok etmek pahasına, "piyasa"nın karını maksimize etmeye yönelik talepleri yasallaştırarak bir rant dağıtım aracına düşürülmesine de vurgu yapıyor.

DOĞAL VARSILLIKLARIN ticarileştirilmesine, "koruma" görünümü altında korunmamasına yönelik girişimlere yasal dayanaklar kazandırma çabalarının ülkemizde de her düzeyde sürdürülmesinden yola çıkan Yücel Çağlar, bu sürecin görünümde çeşitli "katılımcı" düzenekler işletilerek gerçekleştirilmeye çalışıldığını, böylece kamuoyunda çalışmaların demokratik bir düzen içinde yürütüldüğü sanısı yaratılarak olası karşı çıkışların önlenebileceği ya da en aza indirilebileceğinin hesaplandığı konusundaki çabalara dikkat çekmekte ve "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı" olarak yansıtılan düzenlemenin giderek gelenekselleştirilen bu tutumun son örneği olduğu tespitini yapmaktadır.

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİK sorununu ele aldığı yazısında A. Dursun Yılmaz, türlerine, kaynaklarına ve çözüm yerlerine göre sorunları ele almakta ve çözüm önerilerini anlatmakta. Kayıt dışı ekonomi ortadan kaldırılmadan, kooperatifçiliğin diğer sorunlarının çözülmesinin olanaklı olmadığından hareketle genel ekonomik yapı dışında kooperatif ile ilgili yasaların bir bütün içinde ele alınmasını, evrensel kabul görmüş kooperatifçilik ilkelerine göre yeniden düzenlenmesini ve tek bir kooperatifçilik yasasının olmasını önermektedir.

ANKARA'NIN ULAŞIMINI ele aldığı yazısında Ali Selvi, Vedat Dalokay'dan İ. Melih Gökçek'e Ankara'nın ulaşım serüvenini anlatırken bu konuda çok tutarlı ve akılcı başlanan ulaşım politikalarının nasıl rant kaygısı ile kamusal yararının yok edilerek kentsel ranta dönüştürüldüğüne vurgu yapıyor.

KENT ve YAŞAM köşemizde Güven Tunç yerel yönetimlere önerilerde bulunurken,

SORULAR/YANITLAR köşemizde M. Serkan Gündüz Hafta Tatili konusunu ele alıyor,

DAVRANIŞ BİÇİMLERİ köşemizde Leziz Onaran bizlere "Kısa Kısa" tatlı anımsatmalar yapıyor.

Sosyalist kuramcı, sosyolog, eski Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'ı doğumunun 100. yıl dönümünde saygı ile anıyoruz.

2/B ARAZİLERİ ve 12.09.2010 TARİHLİ ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN OLASI SONUÇLARI

Mert Anıl EREN*

2/B arazileri, 6831 sayılı Orman Kanununun 2. Maddesinin B bendine göre yapılan düzenlemelere konu olan arazilerdir. 2/B arazileri olarak geçen söz konusu araziler, özellikle son yıllarda kamuoyunda büyük tartışmalara yol açmaktadırlar. Bunun yanı sıra, 2/B arazileri ile ilgili olarak uzun zamandır süregelen hukuki bir mücadele vardır. 2/B arazilerinin bir sorun haline gelmesinin ise birçok sebebi vardır. Ancak bunlardan en göze çarpanı, söz konusu arazilerin hala orman niteliğine sahip olup olmadıkları konusunda toplumsal bir mutabakata varılamamış olmasıdır. Çeşitli sivil toplum kuruluşları ve iktidarda bulunan hükümetler, yıllardır 2/B arazilerinin nitelikleri, kapsamı ve kullanımlarıyla ilgili ortak bir zeminde anlaşamamışlardır. Dönemin hükümeti, 2003 yılında 2/B arazilerinin satılacağını açıklamıştır. Bunun üzerine Türkiye'de hâlihazırda oturtulamamış çevre ve hukuk tartışmaları yeniden alevlenmiştir ve bu tartışmaların bir süre daha devam edeceği söylenebilir. Söz konusu tartışmanın kabaca, 2/B arazilerinin satışını destekleyenler ve uygulamaya çalışanlarla, bu arazilerin satışına çeşitli nedenlerden karşı çıkan belli sivil toplum kuruluşları arasında süregeldiği söylenebilir. Başta döne-

min hükümeti olmak üzere, 2/B arazilerinin satışını arzulayan ve savunan kurum ve kişilerin, bu arazilerin satışını ekonomik ve toplumsal olgularla meşru hale getirmeye çalıştığı görülmektedir. 2/B arazilerinin satışına karşı olan kişi ve kuruluşların ise bu arazilerin satışına, ekolojik ve hukuki çeşitli kaygılarla muhalefet ettiği görülmektedir.

Bu çalışma, 2/B arazilerinin satışı ile ilgili olarak günümüzde gelinen durumun bir değerlendirmesi niteliğindedir. Çalışmada, 2/B arazilerinin özelinde meydana gelen tartışmalara ve hukuki mücadelelere değinmeden önce, genel çerçevede Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ormanlarla ilgili yapılan uygulamalara değinilmiştir. Ormanların tarih içerisindeki yerlerine kısaca değinildikten sonra 2/B arazilerinin, 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre tanımı yapılarak, söz konusu arazilerin nitelikleri ve kapsamlarıyla ilgili çeşitli kuruluşların verileri paylaşılmıştır. Aynı bölümün sonunda ise, 2/B arazileri ve bu arazilerin satışı ile ilgili farklı kuruluşlarının savlarına ve bu savların hukuki dayanaklarına yer verilmiş, aynı zamanda 2/B sorununun çeşitli yazılı basın yayınlarına yansımaları da paylaşılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise 12.09.2010

Çeşitli sivil toplum kuruluşları ve iktidarda bulunan hükümetler, yıllardır 2/B arazilerinin nitelikleri, kapsamı ve kullanımlarıyla ilgili ortak bir zeminde anlaşamamışlardır.

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencisi.

tarihli Anayasa değişikliği ile Anayasa'nın 125. Maddesi'nde gerçekleştirilen değişiklik ele alınmıştır. Yine ikinci bölümde idari yargının işleyişini düzenleyen söz konusu hukuki değişimin, özelleştirme politikaları üzerinden 2/B arazilerinin satışı ile ilgili uygulamanın üzerindeki etkileri incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise, söz konusu Anayasa değişikliği ile 2/B arazilerinin satışıyla ilgili süregelen hukuki mücadelenin bundan sonra alabileceği yol ve de ilgili tartışmalara yer verilmiştir.

2/B ARAZİLERİ

VE HUKUKİ ARKA PLANI

Bu bölümde 2/B arazilerinin hukuki mevzuattaki tanımı yapılacak ve söz konusu arazilerin orman vasıfları açısından nitelikleri, bunun yanı sıra Türkiye genelinde yüzölçümü olarak kapsamları yer alacaktır. Bu verilerin ışığında 2/B arazilerinin satışının Anayasa'ya ve İdare Hukuku'nun esaslarına uygunluğu tartışılacaktır.

Ancak 2/B arazilerinin incelemesine geçmeden önce Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ormanların ele alınış biçiminin genel bir tarihini sunmak bugünün koşullarının tahlii açısından katkı sağlayacaktır.

Ormanların Türkiye Cumhuriyeti Tarihindeki Yeri

1923 yılında toplanan ve ülkede uzunca bir süre uygulanacak olan ekonomik politikaların biçimlenmesinde önemli bir etkinliği olan "İzmir İktisat Kongresi"nde, Cumhuriyetin ilk on yılı için benimsenen genel ekonomik politikalar ülke ormancılığına ilişkin politikaların da biçimlenmesinde son derece etkili olmuştur.¹ İzmir İktisat Kongresi itibariyle Cumhuriyet'in ilk önceliğinin ulusal sermaye birikimini gerçekleştirmek olduğu bilinmektedir. Bu uğurda bir yandan ulusal bir burjuvazi yaratmak için bir yandan da kapitalizme eklemenebilmek için hem ulusal hem de yabancı sermayeye kolaylıklar sağlanmıştır. Bu koşullar altında Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğu gibi

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde de orman işletmeciliği yine müteahhit ve şirketler marifetiyle sürdürülmüştür.² 1930 yılında hazırlanan "Ekonomik Program"da Devlet Orman İşletmeciliğine geçileceği belirtilmiştir. Söz konusu program 3116 sayılı Orman Kanununun düşünce ve niyet itibariyle temelini oluşturmaktadır.³ 1932-1937 dönemi devletçi politikaların hâkim olduğu bir dönemdir. Tabii ki ekonomi politikasında meydana gelen bu değişimin ormanlara yönelik yaklaşımı da etkilediği söylenebilir. Bu dönemde, 25 Ekim 1935 tarihinde 3116 sayılı Orman Kanunu 8 Şubat 1937 tarihinde yasalaşarak yürürlüğe girmiştir.

3116 sayılı Orman Kanunu ile genel olarak ormanlarda devletin egemenliği ve orman köylülerinin ormanlardan yararlanabilmesi ilkeleri kabul edilmiştir. 3116 sayılı kanunun çıkarılmasının ardından, 26 Nisan 1937'de 3157 sayılı Orman Koruma Teşkilatı Kanunu çıkarılarak ormanların korunması askeri kıtalara verilmiştir.⁴ Ormanları korumaya yönelik bu uygulamalar ne yazık ki istikrarlı bir biçimde devam etmemiştir. Özellikle çok partili hayata geçilmesinin ardından siyasi rekabetin ortaya çıkmasıyla ormanlar siyasi rant aracı olarak kullanılmaya başlanmış ve orman sınırlarını oldukça daraltan kadastro çalışmaları yapılmasını öngören 5653 ve 4785 sayılı kanunlar çıkarılmıştır.⁵ 1950-1960 yılları arasındaki dönem ise ormanlarla ilgili en acı uygulamaların ortaya çıktığı dönem olarak nitelendirilebilir. Aynı zamanda bu dönem, ormanların talanını özendirici bir niteliğe sahip olan orman afflarının da geleneksel bir uygulama haline geldiği bir dönemdir. Bu doğrultuda ilk adım ise 5677 sayılı genel af kanunu kapsamına orman suçlarının da dâhil edilmesiyle atılmıştır. Bunun ardından orman suçlarının affına ilişkin 1 Mart 1954 tarih ve 6385 sayılı yasa çıkarılarak orman suçları ikinci defa affedilmiştir. 1950 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu da orman suçları için af getirmiştir. 6831 sayılı Orman Kanunu'nun getirdiği affın yanında 1. maddesiyle "funda ve makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karaktere-

1 TMMOB, 20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği, Ankara, 2005, s. 270.

2 A.k. s. 270.

3 A.k. s. 270.

4 TMMOB, 20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği, Ankara, 2005, s. 271

5 24.03.1950 tarihli ve 5653 sayılı kanun, orman sınırlarının daralmasıyla sonuçlanacak kadastro çalışmalarını getirirken, 31.03.1950 tarihli ve 4785 sayılı kanun ise devletleştirilen ormanların iadesiyle ilgili hükümler getirerek ormanların politik rant aracı haline gelmesini sağlamıştır..

İzmir İktisat Kongresi itibariyle Cumhuriyet'in ilk önceliğinin ulusal sermaye birikimini gerçekleştirmek olduğu bilinmektedir. Bu uğurda bir yandan ulusal bir burjuvazi yaratmak için bir yandan da kapitalizme eklemenebilmek için hem ulusal hem de yabancı sermayeye kolaylıklar sağlanmıştır.

ri taşımayan yerlerin” orman sayılmaması sağlanmış; 2. Maddesiyle de; “İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi Ziraat Vekâletince uygun görülen ormanların orman rejimi dışında bırakılması ve orman mevhumuna dâhil olduğu halde orman rejimine tabi tutulmasında yarar görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılması...” olanağı getirilmiştir.⁶ 1958 yılında çıkarılan 7132 sayılı yasa ile beraber söz konusu dönemde dördüncü defa orman suçları affedilmiştir. Tüm bu düzenlemelerin ışığında denilebilir ki, ormanlar devletçi ekonomik politikaların güçlendiği dönem dışarısında siyasi bir rant aracı olarak görülmüş ve kullanılmıştır. Ayrıca ormanların siyasi rant aracı olarak kullanabilmesini sağlayan Anayasa değişikliklerinin yapılmasından çekinilmemiştir. Bu dönemden sonra Anayasa’da ormanlarla ilgili en önemli değişimlerden bir tanesi 1982 Anayasası ile beraber getirilmiştir. 1982 Anayasası’yla, 1961 Anayasası’ndaki sınır “31.12.1981” tarihine çekilmiştir. Böylece söz konusu olacak arazilerin orman niteliğine sahip olup olmadığı konusunda esas alınacak zaman sınırı 1961 yılından 1981 yılına çekilerek yeni 2/B alanlarının da açılma-

sına neden olunmuştur. Günümüz iktidarı ise bu eğilimi devam ettirecek çalışmalar yapmaktadır. Prof. Dr. Sedat Ayanoglu bir konuşmasında “Yeni Anayasa taslağını çok vahim buluyorum. Orman vasfını kaybetme tarihini seçim gününe çekiyor. Bu da demektir ki, 1981’den 23 Temmuz 2007’ye kadar olan açmaları da 2B kapsamı dışına alacak, orman sınırları dışına çıkaracak hazine adına, ondan sonra buraları bir punduna getirip satacak.”⁷ ifadesini kullanmıştır. Her ne kadar en son Anayasa değişikliği ile bu düzenleme gerçekleştirilmemiş olursa da ormanlara dair böyle bir politikanın gündeme gelmesi yine de olasılık dâhilindedir.

Günümüzde de ormanların ve 2/B arazilerinin durumunu önemli derecede etkileyen hukuki değişimler gerçekleştirilmektedir. Ancak bu değişimlerin en önemlilerinden bir tanesinin idari yargının yeniden yapılandırılması olduğu söylenebilir. Bu çalışma da, ormanlarla ilgili kamuoyunu son yıllarda en çok meşgul eden 2/B arazilerini, 12.09.2010 tarihli Anayasa değişikliği ile Anayasa’nın 125. Maddesinde gerçekleştirilen değişim ile ilintili olarak ele almaktadır. Bu bağlamda, ormanların Cumhuriyet tarihi içerisindeki yerine kısa-

Ormanlar devletçi ekonomik politikaların güçlendiği dönem dışarısında siyasi bir rant aracı olarak görülmüş ve kullanılmıştır.

6 A.k. s. 271.

7 <http://www.istanbulbarosu.org.tr/Detail.asp?CatID=1&SubCatID=1&ID=3453>. Erişim Tarihi 28.10.2010.

ca değindikten sonra 2/B arazilerinin incelelenmesine geçilmiştir.

2B'nin Tanımı, Kapsamı ve 2B Arazilerinin Nitelikleri

"2B" arazisi; 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2nci maddesinin (b) bendine dayanılarak; "Devlet ormanı" sayılan, ancak orman kadastro çalışmaları sırasında "orman niteliğini kaybettiği" gerekçesiyle, Hazine adına "ormancılık dizeni dışına çıkarılan" yerlerdir.⁸ 2B bu araziler için kullanılan kısaltmadır. Söz konusu arazileri tanımlayan 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2nci maddesinin B bendi şyledir:

"31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antep fıstığı, am fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılması yarar olduğu tespit edilen

araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları, orman sınırı dışına çıkartılır.

Orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler Devlete ait ise Hazine adına, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise bu müesseseler adına, hususi orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılır. Uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashi ve tescil işlemi yapılır. Bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamaz."⁹

2/B arazilerinin orman köylerinde yaşayan yurttaşlarca ormandan edinildiği bilinmektedir. Geçim kaynaklarının kıt olduğu bu köylerde; toprak sorunu ormandan çözülmek istenmiştir. Orman Genel Müdürlüğü'nün 2004 yılı başı verilerine göre söz konusu alan, 483.999 hektardır.¹⁰ Türkiye genelinde 2/B arazilerinin kapsamı evre ve Orman Bakanlığı'nın verileri ışığında izleyen tabloda¹¹ gösterilmiştir.

8 TMMOB, 2B Sorunu Gerçekler - neriler, Ankara, 2006, s. 10.

9 Htp: /www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1003.html, Erişim Tarihi 25.10.2010.

10 TMMOB, 2B Sorunu Gerçekler - neriler, Ankara, 2006, s. 10.

11 A.k. s. 11.

İLİ	2-2/B SAHASI (Ha)	İLİ	2-2/B SAHASI (Ha)
Adana	12.357	Kahramanmaraş	5.737
Adapazarı	29.643	Karabük	2.620
Adıyaman	1.860	Karaman	826
Afyon	10.673	Kastamonu	2.131
Amasya	3.602	Kırıkkale	12.706
Ankara	31.706	Kırklareli	14.757
Antalya	45.548	Kırşehir	254
Artvin	41	Kocaeli	5.338
Aydın	5.135	Konya	4.895
Aksaray	512	Kütahya	5.152
Balıkesir	34.887	Kayseri	29
Bartın	1.104	Malatya	2.645
Bilecik	1.561	Manisa	6.848
Bingöl	35	Muğla	29.138
Bitlis	1.825	Muş	2
Bolu	16.095	Mersin	39.287
Burdur	8.363	Niğde	204
Bursa	14.534	Nevşehir	18
Bayburt	6	Ordu	956
Çanakkale	4.105	Osmaniye	1.552
Çankırı	4.516	Rize	14
Çorum	181	Samsun	15.290
Denizli	4.265	Sinop	1.760
Diyarbakır	135	Sivas	50
Edirne	4.122	Siirt	35
Elazığ	450	Ş.Urfa	50
Eskişehir	9.456	Tekirdağ	2.991
Gaziantep	9.960	Tokat	3.558
Giresun	50	Trabzon	1.005
Gümüşhane	12	Tunceli	28
Hatay	3.856	Uşak	2.769
Isparta	3.174	Yalova	1.768
İstanbul	18.233	Yozgat	1.412
İzmir	14.772	Zonguldak	10.910
Toplam			473.419

Tabloda da görüldüğü gibi 2/B arazileri en yoğun olarak Antalya, Mersin, Balıkesir, Adapazarı ve Muğla'da bulunmaktadır. 2/B arazilerinin güncel kullanımını ise diğer tablo-da gösterilmiştir.

	(Ha)
Ekili Alan	294.000
Meyve Bahçesi	110.000
Yapılaşmış Alan	22.200
Narenciye Alanı	8.000
Sera Alanı	2.200
Otlak	35.000
Toplam 2/B Alanı	358.267

Her iki tablodan çıkarılabilecek bir sonuç da devletin iki farklı resmi kuruluşundan alınan veriler arasındaki tutarsızlıktır. Bu durum, ülkemizde orman kadastro çalışmalarının yeterli etkinlikte yürütülemeyeğini göstermektedir.

2/B arazilerinin ortaya çıkmasında orman köylüsünü koruma amacının yanında, ülkemizde arazi kullanım planlarının gerekli düzeyde yapılmamış olması da etkindir. Bunun yanı sıra, köyden kente göç sonucu ortaya çıkan arsa gereksiniminin belediyelerce karşılanmaması nedeniyle bu süreçte meydana gelen boşluk arazi mafyası tarafından doldurulmuştur. Bugün İstanbul, Sultanbeyli gibi 2/B arazisi statüsünde olan ve üzerinde yoğun yapılaşmanın bulunduğu yerlerde arazi mafyasının etkili olduğu bilinmektedir.

2/B arazilerinin niteliklerine kısaca değinildikten sonra bu arazileri gündemde tutan ve hukuki bir mücadele sorunu haline getiren etmenlere değinilmiştir. Bu yapılırken de, yasal mücadelenin her iki yönünün de temel savlarından hareket edilmiştir.

2B Arazilerinin Satışına Dair Farklı Yaklaşımlar

Çalışmanın bu bölümünde, öncelikle 2/B arazilerinin satışını zaruri gören savlar ele alınmıştır. 2/B arazilerinin satışının neden gerekli görüldüğü ve bu görüşlerin hangi verilerle temellendirildiği incelenmiştir.

2/B arazilerinin satışını olumluyan tezlerin ortak belirli noktaları bulunmaktadır. Söz konusu görüşe göre, 2/B arazileri herhangi bir bedel ödenmeden kullanılmakta, alınıp satılmaktadır ve bu durum hem devletin otoritesine hem de milli ekonomiye zarar vermektedir. Bunun yanı sıra 2/B arazilerinin üzerinde, İstanbul Sultanbeyli örneğinde görüldüğü gibi alt yapısı devlet

tarafından sağlanmış bulunan yerleşim alanları ve yapılanmaların bulunduğu iddia edilmektedir.¹² Bu konuyla ilgili olarak, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesinde de "şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları, orman sınırı dışına çıkartılır." ifadesi yer almaktadır. Bu konunun çözülmeşişinin ve haksız kullanımın devam etmesinin ormanların talanını teşvik ettiği söylenmiştir. Ayrıca söz konusu arazilerin satışıyla beraber elde edilecek gelirin orman köylüsünü kalındırmak ve yeni ormanlık alanların yaratılması için kullanılacağı belirtilmiştir.¹³ Döneminin Çevre Bakanı Osman PEPE arazilerin satılması gerektiğini, var olan yasal boşluk nedeniyle işgalci kişi ve kuruluşların devlete hiçbir katkı sağlamaksızın bu arazileri kullanmaya devam etmesi üzerinden savunmuştur. İçerisinde bulunduğumuz süreçte 2/B arazilerinin satışına yönelik bu savlar hala geçerliliklerini korumaktadırlar.

Her ne kadar 2/B arazilerinin satışı mevcut kanunlara uygun görülse de 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun kendisinin sakıncalı bir yapısı olduğu söylenebilir. Söz konusu kanun metninde 2/B arazileri "bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerler" olarak tanımlanmaktadır. Ancak satışı söz konusu arazilerin orman niteliğini tam olarak kaybettiğini söylemenin yanlış olduğuna dair bazı veriler mevcuttur. Göçler nedeniyle terk edilmiş bulunan 2/B arazilerinin kendiliğinde ormanlaştığı görülebilmektedir. Bunun yanı sıra "bilim ve fen bakımından orman niteliğini yitirmiş" olmanın ölçütleri açıkça belirtilmemiştir. Dönemin Çevre Bakanı tarafından, işgalcilere yönelik müdahalenin yapılamaması yukarıda aktarıldığı gibi yasal boşlukların varlığına bağlanmıştır. Ancak 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 17. Maddesi işgalciğe karşı bir hüküm barındırmaktadır. Söz ko-

12 TMMOB, 2B Sorunu Gerçekler-Öneriler, Ankara, 2006, s. 21.

13 A.k. s. 101.

Köyden kente göç sonucu ortaya çıkan arsa gereksiniminin belediyelerce karşılanmaması nedeniyle bu süreçte meydana gelen boşluk arazi mafyası tarafından doldurulmuştur.

nusu maddede “Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.” ifadesi bulunmaktadır.

6831 Sayılı Orman Kanunu’nun Ceza Hükümleri bölümünde yer alan 93. Madde ise “Bu Kanunun 17. Maddesinde yasak edilen fiilleri işleyenler veya izne bağlı işleri izinsiz yapanlar, 91. Madde hükümleri saklı kalmak üzere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.” yaptırımını getirmektedir. Bu koşullar altında 2/B işgâlcilerine uygulanacak yaptırımlara dair yasal boşlukların bulunduğunu söylemek mümkün değildir. 2/B arazilerinin satışı bu bağlamda orman suçunun affi niteliğini de taşımaktadır. Bu uygulama da Anayasanın 169. Maddesinde yer alan “münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılmaz.” yaptırımına da aykırıdır. Anayasanın 169. Maddesi söz konusu yaptırımın yanı sıra “Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir.” ifadesini de barındırmaktadır.

Bu verilerin ışığında 2/B arazilerinin satışının Anayasa’ya aykırı olduğu da söylenebilir. 116 Devlet Orman Fidanlığının kapatılması ve satılması kararı, T.C Anka-

ra 12. İdare Mahkemesi, 2004/1539 Esas No.lu davada 2005/862 No.lu kararıyla iptal edilmiştir. Kızılağaç ve kestanenin orman ağacı olmaktan çıkarılmasını sağlayan 499 sayılı Yasa da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Eski Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER, 4960 Sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun”u Anayasanın 175. maddesi uyarınca iki kez veto etmiştir. Aynı şekilde 4706 Sayılı “Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun” ile ilgili Anayasa Mahkemesi’ne iptal davası açmıştır ve Anayasa Mahkemesi de iptal kararını vermiştir. Danıştay, Yargıtay ve Anayasaya Mahkemesi birçok kez 2/B arazilerinin satışını engelleyen kararlar vermiştir.

Bu verilerin ışığında denilebilir ki “orman niteliğini kaybetmek”, “orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmediği” gibi objektiflikten ve bilimsellikten yoksun nedenlerle orman niteliğini kaybetmemiş arazilerin ormanlık alan dışarısına çıkartılmasında Anayasa’ya uygun bir taraf bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra “üzerinde hali hazırda yoğun yapılaşmanın bulunması” da 2/B arazilerinin satışının meşru kılablecek bir etmen değildir. OGM’nin verilerine göre Türkiye genelindeki 2/B arazilerinin sadece yirmi iki bin hektarı yani yüzde beşinin üzerinde şehir

Orman niteliğini kaybetmek, “orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmediği” gibi objektiflikten ve bilimsellikten yoksun nedenlerle orman niteliğini kaybetmemiş arazilerin ormanlık alan dışarısına çıkartılmasında Anayasa’ya uygun bir taraf bulunmamaktadır.

yapılanması bulunmaktadır.¹⁴ Ayrıca yasa dışı yapılaşmalara ait alt yapının bugüne kadar devlet tarafından sağlanmış olması da 2/B arazilerinin siyasi bir rant aracı olarak kullanımını gözler önüne sermektedir. İktidarın, 2011 yılında gerçekleşecek genel seçimden önce, İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük kentlerdeki arsa değeri yüksek 2/B arazilerini satacağını açıklaması da, bu arazilerin hala siyasi rant aracı olarak kullanılmaya çalışıldığını göstermektedir.¹⁵

İdari yargı yıllarca birçok özelleştirme uygulamasının yürütmesinin iptali kararını vermiştir. Özelleştirmeler bağlamında birçok kez de 2/B arazilerinin satışı ile ilgili aleyhtar karar vermiş olan idari yargı kurumları söz konusu uygulamaların hukuka aykırı olduğunu açıklamıştır. İdari yargının özelleştirmeler ile ilgili bu uygulamaları serbest piyasa ekonomisi taraftarı iktidarlara ve kuruluşları uzun zaman rahatsız etmiştir. İçinden geçtiğimiz süreçte 12.09.2010 tarihinde, halk oylaması ile gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ise Anayasa'nın 125. Maddesi'nin değiştirilmesi sonucu idari yargının işleyişi ile ilgili ilginç sayılabilecek bir düzenleme getirmiştir. Çalışmanın bir sonraki bölümünde Anayasa'nın 125. Maddesi'nde gerçekleştirilen değişiklik incelenmiştir.

Özelleştirmeler bağlamında birçok kez de 2/B arazilerinin satışı ile ilgili aleyhtar karar vermiş olan idari yargı kurumları söz konusu uygulamaların hukuka aykırı olduğunu açıklamıştır.

YERİNDELİK DENETİMİ VE 12.09.2010 TARİHLİ ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN SONUÇLARI

Yerindelik denetimi ile ilgili olarak 12.09.2010 tarihli halk oylaması sonucu gerçekleştirilen değişikliğin temelinde yatan faktörlerin ve bu değişikliğin 2/B arazileri açısından doğuracağı sonucun gerçekçi bir şekilde kavranabilmesi için idari yargının tarih içerisinde geçirdiği değişimin ve uygulamalarının, özelleştirmeler bağlamında ele alınması gerekmektedir. Bugüne kadar idari yargı özellikle Danıştay eliyle birçok özelleştirmenin aleyhine kararlar vermiştir. Bu durum, serbest piyasa ekonomisine eklenme çabalarına belli bir ölçüde engel teşkil etmiştir ve tarihsel süreçte

gerçekleştirilen Anayasa değişikliklerinin birçoğunda idari yargının özelleştirmelere müdahalesini engellemeyi amaçlayan yasalar konulmuştur. 12.09.2010 tarihli Anayasa değişikliği de yargı denetimi konusunda kısıtlayıcı bir başka hükmün yürürlüğe girmesini öngörmüştür. Yerindelik denetimi ile ilgili gerçekleştirilen düzenlemenin incelenmesine geçilmeden önce yargı denetiminin tarihsel süreçte izlediği yola kısaca değinilmiştir.

Yargı Denetiminin Tarihsel Değişimi

1961 Anayasası'nın 114. maddesinde yargı denetimine şu şekilde yer verilmiştir:

“İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz. İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”

1971 yılında verilen 12 Mart Askeri Muhtırası'nı ardından, dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın “sosyal gelişmenin, ekonomik gelişmenin önüne geçtiği” yönündeki sözlerine paralel olarak 1961 Anayasası'na müdahalelerde bulunulmuştur.¹⁶ İdari yargı denetimi ile ilgili hüküm değiştirilmiştir:

“İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır. Yargı yetkisi, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini sınırlayacak tarzda kullanılamaz. İdari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı verilemez. İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”

Bu değişiklikte beraber yargının denetim gücünün sınırlandırıldığı görülmektedir. Gerçekten de “sosyal gelişmenin, ekonomik gelişmenin önüne geçmesini” ekonomik gelişme lehine değiştirebilecek şekilde yasaya müdahalede bulunulmuştur. 12 Eylül Darbesi sonrasında hazırlanan 1982 Anayasası ile yargı denetimi bir kez daha sınırlandırılmıştır. 1982 Anayasası ile

14 TMMOB, 2B sorunu Gerçekler-Öneriler, Ankara, 2006, s. 25.

15 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=1030427&Date=27.11.2010&CategoryID=80>

16 EMO, Kontrolsüz Güç Arayışında İktidarın Halk Oyumu, EMO Yayını, Ankara, 2010, s. 15.

yargı denetimi ile ilgili bir hüküm daha getirilmiştir:

“İdarenin takdir yetkisini kaldırarak şekilde yargı kararı verilemeyeceği” hükmü getirilmiştir. Bu değişiklikte beraber yargı denetimi bir kez daha sınırlandırılarak idarenin “takdir yetkisi” ile yargı önünde görece özerkliğe kavuşturulması amaçlanmıştır. Yargı denetimini sınırlandırmaya yönelik değişim 1999 yılında da küresel sermayenin istekleri doğrultusunda devam etmiştir ve yargı denetimini kısıtlayan şu düzenleme getirilmiştir:¹⁷

“Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.”

Yukarıda ele alınmış olunan yargı denetiminin kısıtlanması eğilimi günümüzde de devam etmektedir. 12.09.2010 tarihinde yapılmış olunan Anayasa değişikliği ile Anayasa'nın 125. Maddesinde yargı denetimini kısıtlayacak başka bir müdahale gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu müdahale ile Anayasa'nın 125. Maddesinin 4. Fıkrası “Yargı Yetkisi, idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunun denetimiyle sınırlı olup hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz.” şeklinde düzenlenmiştir. Yani idari yargı, gelen davalarda kamu yararı, sosyal adalet ve eşitlik, sosyal devletin görevleri, çevre, doğal kaynaklar ve kamusal mülkiyetin korunması gibi ilkelere uygunluk aramayacak, itirazları usul yönünden inceleyecektir.¹⁸ Burada belirtilmesi gereken bir nokta daha vardır ki yargı hâlihazırda yerindelik denetimi yapmamaktadır. 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 2. Maddesinde “İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunu denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin tak-

dir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı veremezler.” ifadesi yer almaktadır.

Bu noktada, yerindelik denetimi ile ilgili getirilen düzenlemenin tahlili açısından yargı denetimi ile yerindelik denetimi arasındaki ilişkinin açıklanması gerekmektedir. Yönetimde yerindelik de hukukilik kadar önemli bir olgudur. Diğer bir ifadeyle, bir idari işlemin sadece “hukuka uygun olması” yetmez; aynı zamanda “yerinde olması”, yani kendisinden beklenen kamu yararını etkili bir şekilde gerçekleştirmesi gerekir.¹⁹ Ancak yönetsel yargı yerlerinin yerindelik denetiminde bulunmasının sakıncaları vardır. Yönetsel yargı yerinin, yerindelik denetiminde bulunması, yargının yönetime karışması, politikasını saptaması, yasama, yürütme ve kamuoyuna karşı sorumluluğu bulunmayan yargıcın, yönetimin yerini alması demektir.²⁰

Her ne kadar yargının yerindelik denetimi yapması idarenin yerine geçmesi tehlikesini barındırsa da yargının, idarenin işlemlerinin kamu yararına aykırı gerçekleşmesini engelleyebilecek denetim yetkisi de bulunmaktadır. Yargı; yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönünden hukuka uygunluk denetiminde bulunmaktadır. 2/B arazilerinin satış işlemi ile ilgili yüksek yargının günümüze kadar verdiği kararlar hukukilik denetimi çerçevesinde alınmış kararlardır. Bu bağlamda, İdari Yargılama Usulü Yasası'nda hâlihazırda yasaklanmış bulunan ve günümüzde de idari yargı yerleri tarafından kullanılmayan yerindelik denetiminin, Anayasa'da da yasaklanmasının altında farklı amaçların olduğu söylenebilir. Bu çerçevede, bir sonraki alt başlık kapsamında, “yerindelik denetimi yapılamayacağı” ifadesinin Anayasa'ya konmasının nedenleri araştırılmıştır.

Yerindelik Denetiminin Kaldırılması

Daha önce de belirtildiği gibi yargı, mevcut düzenleme getirilmeden öncesinde de yerindelik denetimi yapmamaktaydı. Anayasa'ya zaten İdari Yargılama Usulü Yasası'nda belirtilen bir düzenlemeyi koymanın ise bir nedeni bulunmaktadır. Söz konusu Anayasa düzenlemesi idari yargının

Her ne kadar yargının yerindelik denetimi yapması idarenin yerine geçmesi tehlikesini barındırsa da yargının, idarenin işlemlerinin kamu yararına aykırı gerçekleşmesini engelleyebilecek denetim yetkisi de bulunmaktadır.

17 A. k. s. 15.

18 Sönmez, M.; “Anayasa'dan Yerindelik Ayıklaması ve Tüpraş Örneği”. 30 Ağustos 2010. <http://mustafasnmz.blogspot.com>. Erişim Tarihi 27.11.2010.

19 Tuncaelli, K.; “Yerindelik Denetimi ve Çevre Davaları Kaybedilecek İddiası Hakkında Birkaç Söz”. 11.08.2010. <http://yesilgazete.org/?p=10607>. Erişim Tarihi 29.11.2010.

20 Gözübüyük, Ş. Yönetsel Yargı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 19.

sağlıklı bir biçimde işlemlerini sağlamaktan çok idari yargının özelleştirmeler ile ilgili yürütme kararlarının üzerindeki yetkisini sınırlandırmayı amaçlamaktadır. AKP'nin 25 Nisan 2010 tarihli ve 3 No.lu basın bilgilendirme notunda düzenlemenin amacı açıkça belirtilmiştir:

“Aynı madde ile Anayasa'nın 125. Maddesinin 4. Fıkrasında, yapılan yeni bir düzenleme ile yargının 'yerindelik' denetimi yapamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Yargısal denetim hakkı 'hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz' ifadesi, tereddütleri ortadan kaldıracaktır.

Esasen 125. Maddenin 4. Fıkrası, yargı denetimini, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlandırmıştır, yürütmenin takdir yetkisini ortadan kaldıracak şekilde yargının idari işlem tesis etmesi yasaklanmıştır. Ancak, uygulamada yargı, bugüne kadar maalesef yerindelik denetimi yaparak idarenin elini kolunu bağlayan, ekonomiye büyük zararlar veren kararlara imza atmıştır. Kamu yararı gibi subjektif bir kavramla birçok özelleştirme kararı iptal edilmiş, küresel sermayenin Türkiye'de yatırım yapması ile ilgili birçok zorluk çıkarılmıştır.”²¹

Anayasa değişikliğini gerçekleştiren iktidar partisinin basın açıklamasından da Anayasa'nın 125. Maddesinde öngörülen değişikliğin amacının, özelleştirmeler ile ilgili yargı kararlarının hukuki dayanaklarını ortadan kaldırmak olduğu görülmektedir. Burada yerindelik denetimi ile kastedilenin, amaç yönünden hukuka uygunluk denetimi olduğu da söylenebilir. Günümüze kadar idari yargının 2/B arazilerinin satışı ile ilgili olarak aldığı aleyhtar kararların birçoğu “kamu yararı” endişesi ile alınmıştır. Bir yürütme kararının kamu yararına uygunluğunun incelenmesi ise amaç yönünden hukuka uygunluk denetiminin kapsamı içerisine girmektedir. Bu bağlamda iktidarın, son derece yasal bir şekilde gerçekleştirilen ve hukuka uygunluk denetimi kapsamında verilen yargı kararlarını, yerindelik denetimi olarak nitelendirerek yasa dışı bir şekilde büründürmeye çalıştığı söylenebilir. Amaç yönünden hukuka uygunluk denetimi ve yerindelik denetimi arasındaki çizginin

muğlaklığı dolayısıyla, idari yargı yerlerinin kamu yararı kapsamında verecekleri kararlar konusunda 125. Maddede gerçekleştirilen son değişiklik sonrasında baskı hissedecekleri söylenebilir. İdari yargının bu tarz bir baskı altında kalması, vereceği kararları etkileyecektir ve bu durum da 2/B arazilerinin geleceğini etkileyecektir.

SONUÇ

2/B arazilerinin satışı çok yönlü ele alınması gereken bir konudur. Sadece hukuki bir analiz satışların politik-ekonomik amaçlarının ve nedenlerinin gözden kaçırılmasına neden olabilmektedir. 2/B arazilerinin satışı, içerisinde çok çeşitli çıkmazları da barındırmaktadır. Öncelikle kapitalist devletin esas görevlerinden bir tanesi bireylerin özel mülkiyet haklarını korumaktır. Devletlerin bireysel mülkiyet hakları gibi sermaye ilişkisinin temelini oluşturan hukuksal düzenlemeleri düzenli ve öngörülebilir bir şekilde işletmesi sermaye yatırımlarını çekmek açısından olmazsa olmaz bir koşulu oluşturuyor.²² Özel mülkiyetin bu şekilde esas tutulduğu bir ekonomik sistemde kamusal değerlerin korunmasından bahsetmek, ne yazık ki pek mümkün değildir. Bunun yanı sıra 2/B arazilerinin, üzerinde yapılaşmanın bulunduğu %5'lik kısmı ile ilgili uygulanabilecek politikalar çok kısıtlıdır. Söz konusu bölgelerde yaşayan insanların sayısı oldukça fazladır ve orman alanı olarak tekrar kazanılabilmesi için büyük boyutta kentsel dönüşüm politikaları gerektirmektedir.

Öte yandan, %5'lik bir arazinin üzerindeki mülkiyet sorunlarının çözüme kavuşturulması için orman köylüsünün yararlandığı, kalan %95'lik araziye satışa çıkartmak ise ormanları sermayenin talanına açmak anlamına gelecektir. Yerindelik denetimi ile ilgili değişikliğin önemi özellikle burada kendisini göstermektedir. İdari yargı, yapılaşmanın olduğu arazilerin satışına ancak geri kalan arazilerin kamusal mülkiyet olarak korunmasına karar veremeyecektir. Çünkü böyle bir uygulama, idarenin takdir yetkisini kısıtlayıcı, idari işlem niteliğinde bir uygulama olacaktır. Bu ise yerindelik denetimi uygulaması olacaktır ve Anayasa'ya aykırı bir nitelik taşıyacaktır.

21 EMO, Kontrolsüz Güç Arayışında İktidarın Halk Oyunu, EMO Yayını, Ankara, 2010, s. 11.

22 Gülöktüz, E.; “Ormanda Mülkiyet Hakları, Tarihsel ve Güncel Gelişmeler” Toprak Mülkiyeti Sempozyum Bildirileri içinde, Memleket Yayınları, Ankara, 2010, s. 409.

Yerindelik denetimi ile ilgili değişikliğin önemi özellikle burada kendisini göstermektedir. İdari yargı, yapılaşmanın olduğu arazilerin satışına ancak geri kalan arazilerin kamusal mülkiyet olarak korunmasına karar veremeyecektir.

Anayasa değişikliğinin tek amacının yargı denetiminin hukuki olarak sınırlanması olmadığını düşünmek için yeterli sebep vardır. Zaten İdari Yargılama Usulü Yasası'na yasaklanmış olunan yerindelik denetiminin tekrar Anayasa'ya da yasak olarak konulmasının amacının sadece hukuki bir kaygı taşımadığı ortadadır. Ekonomik düzenin, hukuki sistem, yönetim biçimi gibi üst yapı unsurlarının üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bugün ülkemizde gerçekleşen değişimin büyük ölçüde ekonominin gerekleri doğrultusunda gerçekleştirildiği görülebilmektedir. Bu bağlamda, Anayasa değişikliğinin de küresel sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirildiği gözlemlenebilmektedir. 12.09.2010 tarihinde gerçekleştirilen Anayasa değişikliği de özelleştirmelerin önünde bir engel olarak görülen yargı denetiminin kısıtlanması amacını gütmekte ve küresel sermayenin isteklerini yansıtmaktadır. Ayrıca, zaten hukuki olarak var olan bir maddenin tekrar Anayasa'ya konulmasını da politik bir hamle olarak yorumlamak mümkündür. Bugün yargının politik bir baskı altında bulunduğu da yadsınamaz bir gerçektir.

Son Anayasa değişikliği ile beraber 2/B arazilerinin satışı için ihtiyaç duyulan hukuki alt yapı sağlanmaya başlanmıştır. Devlet artık hem şahısların hem kendi hazinesinin bireysel mülkiyetini olabildiğince hızlı bir şekilde kurarak piyasa ilişkilerini düzenlemek istemektedir.²³ Bu çerçevede 2/B arazileri konusunda ortaya çıkan hukuki mücadelenin önümüzdeki süreçte tekrar canlanacağı söylenebilir. Daha önce de belirtildiği gibi, aynı zamanda hem mülkiyet haklarının hem de kamu yararının alanına girmeleri dolayısıyla 2/B arazileri konusu, her iki paradigmaya da zarar vermeyecek şekilde çözülmesi zor bir sorundur. Son olarak, 2/B arazilerinin tamamının, üzerinde yapılaşma olan küçük bir kısmında ortaya çıkan mülkiyet sorunları uğruna satışa çıkartılması, Anayasa'ya ve kamu yararı ilkesine birçok açıdan aykırıdır. Anayasa'nın ve Orman Kanunu'nun ilgili birçok maddesine aykırı olan ve bugüne kadar, sanıldığı kadar aksine yerindelik denetimi uygulamaları ile değil hukuka uygunluk denetimi kapsamında alınan kararlarla engellenmiş bir işlemin, Anayasa'nın 125. Maddesinde yapılan değişiklik sonucu yaratılmaya çalışılan politik baskı ile meşrulaştırılmasına izin verilmelidir. Yerindelik denetimi ilgili yasağın

Anayasa'ya konulmasının muhalif kişi ve kuruluşlarca, çevre davalarının kaybedileceği şeklinde yorumlanması bugüne kadar verilen hukuki mücadelenin yasa dışı bir yolla yapıldığı izlenimini uyandırmakta ve 2/B arazilerinin satışı amaçlayan, destekleyen çevrelerin gereksinim duyduğu meşruiyetin sağlanmasına neden olmaktadır. 2/B arazilerinin satışı konusunda verilen mücadele bugüne kadar hukuki bir biçimde yürütülmüştür ve önümüzdeki süreçte de hukuka uygun bir biçimde 2/B arazilerinin satışının engellenmesi mümkündür. Ancak sadece arazilerin satışının engellenmesi için verilecek hukuki mücadelenin, ilgili bütün toplumsal, çevresel ve ekonomik sorunları çözmeyeceği vurgulanmalıdır. Bunun yanı sıra, var olan 2/B arazilerinin satışının engellenmesinin yanında yeni 2/B alanlarının oluşmaması için de hukuki mücadele verilmelidir. 2/B arazileri ile ilişkili tüm sorunların kamu yararı kapsamında çözülebilmesi için çok yönlü politikaların benimsenmesi ve savunulması zorunlu olmaktadır.

KAYNAKÇA

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO), Kontrol-süz Güç Arayışındaki İktidarın Halk Oyunu, EMO Yayını, Ankara, 2010.

Gözübüyük, Ş., Yönetmelik Yargı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.

Gülöksüz, E., "Ormanda Mülkiyet Hakları, Tarihsel ve Güncel Gelişmeler", Toprak Mülkiyeti Sempozyum Bildirileri içinde, Memleket Yayınları, Ankara, 2010, s. 400-413.

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/Detail.asp?CatID=1&SubCatID=1&ID=3453>. Erişim Tarihi 28.10.2010.

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr>. Erişim Tarihi 27.10.2010.

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=1030427&Date=27.11.2010&CategoryID=80>

Özkaya, İ., "Anayasa Referandumunda Hukukilik/Yerindelik Denetimi Tartışmalarına Dair Bir Not", Ağustos, 2010. <http://www.politeknik.org.tr/>. Erişim Tarihi 31.04.2010.

Sönmez, M., "Anayasa'dan Yerindelik Ayıklaması ve TÜPRAŞ Örneği", Ağustos, 2010. <http://mustafasnmz.blogspot.com>. Erişim Tarihi 27.11.2010.

TMMOB, 2B Sorunu, Gerçekler ve Öneriler, TMMOB Yayını, Ankara, 2006.

TMMOB, 20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği, TMMOB Yayını, Ankara, 2005.

Tuncaelli, K., "Yerindelik Denetimi ve Çevre Davaları Kaybedilecek İddiası Hakkında Birkaç Söz". 11.08.2010. <http://yesilgazete.org/?p=10607>. Erişim Tarihi 29.11.2010.

Devlet artık hem şahısların hem kendi hazinesinin bireysel mülkiyetini olabildiğince hızlı bir şekilde kurarak piyasa ilişkilerini düzenlemek istemektedir. Bu çerçevede 2/B arazileri konusunda ortaya çıkan hukuki mücadelenin önümüzdeki süreçte tekrar canlanacağı söylenebilir.

23 Gülöksüz, E. ; "Ormanda Mülkiyet Hakları, Tarihsel ve Güncel Gelişmeler", Toprak Mülkiyeti Sempozyum Bildirileri içinde, Memleket Yayınları, Ankara, 2010, s. 409.

PLANSIZLAŞMA

Ahmet Müfit Bayram

H.Ü. Maliye Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Güneri AKALIN'ın TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) web sitesinde yer alan "Piyasa Ekonomisinin Neresindeyiz?" başlıklı makalesinde "Piyasa Ekonomisi"; "özel mülkiyetin var olduğu ve devir edilebildiği, işbölümünün bulunduğu ve iktisadi ajanın müteşebbis olduğu, sözleşme ve girişim özgürlüklerinin tanındığı, özel teşebbüsün esas alındığı, rekabetçi serbest fiyatların kaynakları desantralize şekilde tahsis ettiği, bir gönüllü mübadeleler yumağı" olarak tanımlanıyor.

Turgut ÖZAL ve 12 Eylül darbecilerinin işbirliği ile ekonomi literatürümüze sokulan ve bir diğer tavizsiz "demokrasi" yandaşı kuruluş olan TÜSİAD'ın fikri ve maddi desteğiyle, anayasa düzenlemesi yoluyla tek ekonomik politika tercihi olarak kabul edilmesi istenilen "Serbest Piyasa Ekonomisi", yukarıda aktardığımız tanımdan da anlaşılacağı gibi planlamanın ortadan kaldırılması ve yerine piyasanın konmasından başka bir şey değil aslında.

Planlı ekonomide devlet ekonomik bir aktördür. Dolayısıyla gerek doğal ve kültürel, gerekse parasal tüm kamusal kaynak tahsisleri, tüm toplumsal gurupların çıkarları göz önüne alınarak ve toplumsal kalkınmayı sağlamak amacıyla yapılır. Planlı ekonomide sosyal öncelikler, bölgeler arası kalkınmışlık farklılıkları, gelecek kuşakların çıkarları vb. dikkate alınıp dengele-nirken, serbest piyasa ekonomisinde tüm kamusal kaynaklar özel sektörün gelişmesi hedefine yönelik olarak tahsis edilmekte, devletin sosyal görevleri görmezden gelin-mektedir.

Tüm kamusal kaynakların tahsis edildiği özel sektörün amacı, en az yatırım ve işletme maliyetiyle en çok karı sağlamak olduğu için (buna verimlilik diyorlar) herhangi bir kamusal sosyal sorumluluğu bulunmamakta, devletin sosyal harcamaları ve sendikalar piyasadaki arz talep dengesini bozacağı, ücretlerinin artmasına neden olacağı gerekçesiyle hoş karşılanmamakta, piyasa dışı müdahaleler olarak algılanmaktadır.

Serbest piyasada her hizmetin bir bedeli vardır ve bu bedel, piyasa koşullarında belirlenir. Piyasa ekonomisi kavramı, piyasa dışı olarak gördüğü tüm kamusal müdahale biçimlerinin (temel ihtiyaçlarda fiyatların dar gelirli taraftan dahi erişilebilir seviyede dengelenmesine yönelik idari kararlar, tanzim satışlar, tarımsal destek sistemleri, toplu taşım, içme suyu, dar gelirli gurupların barınma ihtiyacı gibi kamusal hizmetlerde sübvansiyon uygulaması, ücretsiz eğitim, ücretsiz sağlık hizmeti vb.) ekonomide kendiliğinden oluşacağı varsayılan dengeyi bozacağı iddiası üzerine inşa edilmiştir.

Eğitim, güvenlik, sağlık dahil olmak üzere kamu hizmeti diye bir şey olamaması gerekir. Her şey ekonomik bir faaliyet olarak algılanmalı, bedelini ödeyen yararlanmalıdır. Bedeli ödenmeyen hiçbir şeyin kıymeti bilinmeyecek israfa ve verimsizliğe neden olacaktır. Özel okullar, dershaneler, özel hastaneler, özel güvenlik kuruluşları boşuna pıtırıcık gibi bitmemekte, elektrik, su, ulaşım, telekomünikasyon vb. tüm kamusal altyapı, doğal kaynaklar ve hizmet amaçlı kamu kurumları bu yüzden özelleştirme adı altında satılmaktadır.

Serbest piyasada parası olan elektrik, su kullanacak, parası olan yollardan yararlanabilecek, parası olan barınacak bir ev sahibi olabilecek, bir yerden başka bir yere seyahat edebilecektir. Parası olan parayı bastırıp özel güvenlik tutarken, parasız olan başının çaresine bakacaktır. Serbest piyasada paralı olup olmadığına bakmaksızın herkesin malını, canını koruyacak mahalle bekçisine yer olmaması bu yüzden dir.

Planlı ekonominin en önemli amacı ülkenin kalkınmasıdır. Kalkınma gerek ekonomik gerekse sosyal boyutları olan bir kavramdır. Ekonominin büyümesi yanı sıra, toplumsal refahın yaygınlaşması, gelir adaletsizliklerinin, bölgeler arası dengesizliklerin ortadan kaldırılması, eğitimin, sağlığın kamusal bir hizmet olarak yaygınlaştırılması, çocuk ölümlerinin azaltılması, yaşam süresinin uzatılması, vb. sosyal amaçları bulunmaktadır.

Serbest piyasada parası olan elektrik, su kullanacak, parası olan yollardan yararlanabilecek, parası olan barınacak bir ev sahibi olabilecek, bir yerden başka bir yere seyahat edebilecektir. Parası olan parayı bastırıp özel güvenlik tutarken, parasız olan başının çaresine bakacaktır. Serbest piyasada paralı olup olmadığına bakmaksızın herkesin malını, canını koruyacak mahalle bekçisine yer olmaması bu yüzden dir.

Dikkat edilirse uzun zamandır "kalkınma" kavramını hiçbir devlet büyüğümüz kullanmıyor. Globalleşme zamanlarında sadece bizde değil, neredeyse tüm dünyada terk edildi "kalkınma" kavramı. Yerine konan ise, 12 Eylül darbecilerinin dipçiklerinin korumasında palazlanan serbest piyasacıların, "vatandaşın elinde bir dolar olsa hapse atılıyordu" hamasetiyle topluma pazarladıkları "ekonomik büyüme" kavramı.

Bu kavram esas alındığında ekonomideki performans, parasal büyüklüklerle, ekonominin borçlanma kapasitesi ve borcun döndürülebilirliği ile ölçülmektedir. Üretimin yapıldığı yer ve üretim süreci, mülkiyet yapısı, çalışanların sigortalı ve sendikalı olmaları, gelir dağılımındaki adalet, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi, temiz suya erişim hakkı, ortalama yaşam süresi, eğitim düzeyi vb. gibi süreç ve niteliğe ilişkin hususlar, "kalkınma" kavramından farklı olarak ekonomik büyümenin konusu ve parametresi değildir.

Dolayısıyla, büyüme kalkınma anlamına gelmemekte, kalkınma kavramının tersi olarak büyüme ile toplumsal refah arasında doğrudan bir bağ bulunmamaktadır. Bunu en çarpıcı olarak görebileceğimiz yer ABD'dir. Şubat 2010 itibarıyla 6,805 milyar'a ulaşmış olan dünya nüfusunun yaklaşık 1/20'sinin yaşadığı ABD; 14 trilyon doları aşan GSYH ile yaklaşık 55 trilyon büyüklüğündeki Dünya ekonomisinin en büyüğü olma özelliğini uzun yıllardır açık arayla elinde tutmakta, ancak sağlıklı bir gelir dağılımı ve toplumun tamamına yayılmış bir refahı sağlayamamaktadır.

16.09.2010 tarihli The New York Times gazetesinin haberi, ekonomik büyüklük ile kalkınma ve toplumsal refah arasındaki bu farkı çok net bir şekilde ortaya koymaktadır. Gazetede yer alan bilgilere göre; ABD'de yoksulluk yaygınlaşmakta. Dört kişilik bir aile için tespit edilmiş yoksulluk sınırı 21,954 dolar olan ABD'de yoksulların oranı, geçen yıl yüzde 1,1 artarak son 15 yılın en yüksek düzeyi olan yüzde 14,3'e yükselmiş durumda. ABD Nüfus Bürosu'nun verilerine göre, ülke'de yaşayan her 7 kişiden birisi yoksul. 2009 yılında yoksul sayısı 3,9 milyon kişi artarak, 39,8 milyondan 43,7 milyona yükselmiş. Yazının devamında, ABD'de 2008'de 46,3 milyon olan sağlık sigortası bulunmayan kişi sayısının geçen yıl 50,7 milyona çıktığı, sağlık sigortası

olmayanların oranının yüzde 16,7'ye ulaştığı, fakirlere gıda yardımı yapan kuruluşlara başvuruların ciddi oranda arttığı belirtiliyor. Bu listeyi dar gelirlielerin kaliteli eğitime ulaşma imkanları, barınma hakkı, vb. gibi konuları da dahil ederek uzatmak mümkün.

Benzer bir değerlendirmeyi son 25-30 yıldır Reagan ve Thatcher'ın yolundan giden Avrupa ülkeleri için yaptığımızda da manzara değişmemektedir. Blair ve Schröder gibi solcu görünümüne rağmen liderliğinde, sosyal refah devletinden vazgeçen, ekonomik ve sosyal kalkınmayı bir yana bırakarak, para politikalarıyla ekonomiyi büyütme/yönetme sevdasına düşen Avrupa ülkeleri, ikinci dünya savaşından beri görmedikleri yüksek işsizlik oranları ile mücadele edebilmek adına, yurttaşların sosyal ve ekonomik haklarını ortadan kaldırmanın hazırlıklarını yapıyorlar.

Ülkeler şirketmiş gibi iflas ediyor. Ağalar tarafından satılığa çıkarılan köyler gibi oldular. Parayı veren ülkeyi satın alacak. Yunanistan'da iş, adaları satın alarak denilerek ülke topraklarının üzerinde yaşayan insanlarla birlikte satılmasını önerme noktasına kadar götürüldü de ülkeyi yönetenlerin yüzü kızarmadı.

Ashına bakarsanız, televizyonlarda her gün seyrettiğimiz dizi ve filmler aracılığıyla neredeyse gözümüze sokulan bu gerçeğin şaşılacak bir yanı bulunmamaktadır. Piyasanın amacı sosyal sorunları çözmek değildir. Kalkınmanın yerine büyümeyi, planlamanın yerine piyasayı koyduğunuzda ekonominin konusu ve amacı değişmekte, insanların/toplumun refahı sorun olmaktan çıkarken, parasal büyüklükler ve menkul değerler üzerinden yapılan spekülasyonlar önem kazanmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda yaşandığı söylenen ekonomik büyüme mucizesini bu çerçevede değerlendirdiğimizde gördüğümüz en temel husus, ekonomi içinde imalat sanayi ve tarım sektörlerinin payının sürekli olarak düşmekte olduğu, buna karşılık inşaat sektörü ve konut kiralarının artışına bağlı bir büyümenin söz konusu olduğudur.

İmalat sanayi ve tarım sektörü bir ekonominin üretim gücünü ortaya koyan temel sektörlerdir. Kalıcı istihdam ve katma değer yaratırlar, dolayısıyla ekonomik ve sosyal kalkınmaya kalıcı bir şekilde katkı

Ülkeler şirketmiş gibi iflas ediyor. Ağalar tarafından satılığa çıkarılan köyler gibi oldular. Parayı veren ülkeyi satın alacak. Yunanistan'da iş, adaları satın alarak denilerek ülke topraklarının üzerinde yaşayan insanlarla birlikte satılmasını önerme noktasına kadar götürüldü de ülkeyi yönetenlerin yüzü kızarmadı.

sağlarlar. Buna karşın inşaat sektörü, hızlı ve geçici şekilde büyümeyi sağlar, niteliksiz ve sosyal güvencesiz istihdamda geçici bir artışa neden olur.

İmalat sanayi ve tarım ülkenin kalkınmasına katkıda bulunurken, sadece inşaat sanayi ve konut kiralalarının artmasına bağlı bir büyümenin, kalkınmayı sağlaması, toplumun refahına, gelir adaletinin sağlanmasına katkı sağlaması söz konusu değildir. İnşaat sektöründeki büyümenin, inşaat sektörünü besleyen sanayiler dışında ekonominin üretkenliğine herhangi bir katkısı yoktur. İnşaat sektörü durduğunda bu sanayiler de durmaktadır.

Bu durumu en iyi kriz dönemlerinde test edebiliriz. Sanayicinin “kriz var” deyip fabrikasını kapatması, çalışanlarını kapıya koyması, istisnai durumlar dışında söz konusu değildir. Sanayicinin yaşaması, ne pahasına olursa olsun fabrika çarklarının döner durumda kalmasıyla mümkündür. Bunun için sanayici krizle mücadele eder. İnşaat sektöründe ise durum tam tersidir. Her hangi bir durumda harç bitti yapı paydos diyerek, zaten büyük kısmı geçici ve güvencesiz çalışan insanlar kapıya konarak krizin geçmesi beklenebilmektedir.

2010 yılının ilk iki çeyreğine ilişkin cari açık rakamları ve bütçe gerçekleştirmeleri ayrıntılı olarak incelendiğinde, büyümenin kaynağının, iç tasarruflar değil borçlanma ve portföy yatırımları ile ülkeye giren sıcak para olduğunu, büyümenin sanayi ve teknolojiye ilişkin yeni yatırımlarla değil, imalat sanayindeki kapasite kullanım oranlarındaki kısıtlı bir artış ve özellikle kamu inşaat yatırımları ile gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu dönemde GSYH’ de sağlanan yüzde 10,3 oranındaki artış, kalıcı büyüme ve kalkınmayı müjdeleyen, toplum geneline yayılmış, aile bütçelerini rahatlatan bir refah artışı anlamına gelmiyor maalesef.

Gelinen noktada tartışılması gereken diğer bir husus, serbest piyasanın geçerli olduğu bir ekonomik ve idari yapıda fiziki planlamanın mümkün olup olmadığı, planının yerinin ne olduğudur.

Bu noktada Amerika, Dubai, vb. örnekler vererek, “oralarda da serbest piyasa var ve kentler planlı geliyor ya” diyebilirsiniz şüphesiz ki. Burada üzerinde durulması ge-

reken husus güzel kent ile planlı kent denen şeyin aynı şey olup olmadığıdır. New York bana göre dünyanın en güzel kentlerinden biridir ancak, en çok evsiz bu kentte yaşamakta, insanlar evlerinden işe gidebilmek için saatlerini yollarda harcamaktadır. Güzel Akdeniz kenti Marsilya, kuzey Afrika kökenli göçü sindirememenin acısını, ciddi sorunlar yaşayarak ödüyor. Kentte ırkçılık ve suç oranları hızla artıyor. Barınma ve eğitim gibi konularda ciddi nitelik düşüşleri yaşanıyor. Dubai için ise kent demek mümkün mü bilemiyorum. “Truman Show” filmindeki gibi, gerçek kentlerdeki gerçek sorunlardan kaçmak için sadece parası olanlara yönelik olarak yaratılan, sanal bir dünya sanki.

Planlı kent, illaki güzel kent demek değildir. Planlı kent, insanların işsiz kalmadıkları, işe okula giderken saatlerce yollarda perişan olmadıkları, sağlıklı ve güvenli konutlarda yaşadıkları, her türlü kamu hizmetine, rekreatif alanlara kolayca ulaşabildikleri, yaşamdan zevk aldıkları, gelecek kuşaklar için geleceğe güvenle bakabildikleri, kentleşme adına doğanın yok edilmediği bir yer olmalı diye düşünüyorum.

Üzerine basarak bir kez daha tekrarlamakta yarar bulunmaktadır. Planlı kalkınmanın ve bütüncül bir idari yapının olmadığı bir yerde, planlı bir fiziki gelişmenin sağlanabilmesi için gerekli uzun vadeli kes-tirimleri yapmak, politikalar oluşturmak, yani gerçek anlamıyla planlama yapmak mümkün değildir.

Planlama kavramının, “stratejik planlama” adı altında gündeme getirilen ve hiçbir kesialik ve yaptırım içermeyen temel eğilimler belgesi niteliğine indirgenmesinin nedeni de budur. Planlama kavramını muhafaza eder gibi yaparak, planlamadan vazgeçmenin yolu “stratejik planlama” kavramı gündeme getirilerek bulunmuş, fiziki planlama; kamu yararı kavramı bir yana bırakılarak, toplumsal eşitsizlikleri artırmak, doğayı yok etmek pahasına, “piyasa”nın karını maksimize etmeye yönelik talepleri yasallaştıracak bir rant dağıtım aracına dönüşürmüştür.

Bütüncül planlamanın yerini, kentsel dönüşüm ve benzeri parçacı, projeci anlayışların alması, planlama yetkisinin onlarca kamu kurumu arasında parçalanması bu yüzdendir.

Bütüncül planlamanın yerini, kentsel dönüşüm ve benzeri parçacı, projeci anlayışların alması, planlama yetkisinin onlarca kamu kurumu arasında parçalanması bu yüzdendir.

“TABİATI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU TASARISI” ÜZERİNE...

Yücel Çağlar

Son gelişmeler; “bir musibet (felaket, kötülük) bin nasihatten yeğdir.” atasözünü akla getiriyor: Bilindiği gibi, İktidere Vadisi’nde de doğal süreç ve varlıkların yıkımına yol açabilecek HES’lerin yapılması öngörülüyordu. Ancak, Vadinin “Doğal Sit” olarak ayrılmasına karar verilince, bu öngörü, en azından şimdilik gerçekleştirilemez oldu. Bu gelişme kitle iletişim araçlarına yansınca hazırlık çalışmaları gerçekten de uzunca zamandır yürütülen “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı”nın gündeme gelmesine yol açtı. Böylece, Tasarının neler getirip neler götüreceği kamuoyunda tartışılmaya başlandı. Bu, olumlu bir gelişme kuskusuz. Ancak, tartışmalarda çoğunlukla sergilenen sıglik siyasal iktidarın bu alanda da ne denli şanslı olduğunu düşündürüyor. Sözgelimi, Tasarının, siyasal iktidarın, İktidere ile ilgili olumlu kararın aşılmasına yönelik çabasının bir ürünü olduğu öne sürülüyor. Dolayısıyla, yine “tek ağacı görmekten ormanı göremememe” durumuna düşülüyor. Oysa “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu

Tasarısı” gerek hazırlık sürecinde yaşananlar gerekse içerdiği yaptırımlar yönünden başlı başına bir gösterge; siyasal iktidarın doğal varlık ve süreçlere nasıl yaklaştığının, daha açık bir söyleyişle de doğal varlık ve süreçleri sermaye birikimine bir olanak olarak sunma çabası içinde olduğunun göstergesi... Ancak, Tasarının yalnızca İktidere Vadisi’nde yapılacak HES’lerle ilişkilendirilerek tartışılması, Çevre ve Orman Bakanlığı’nun;

“...tasarının 2002’den bu yana üzerinde çalışılan bir konu olduğu”,

“21 Aralık 2009’da AB Çevre Fıslı’nın açılmasıyla da sürecin hızlandığı” ve

“Tasariya 6 Ekim 2010 tarihinde Başbakanlık Kanunlar Kararnameler Genel Müdürlüğü’nde nihai hali verilmiştir. Rize İktidere Vadisininin 22 Ekim 2010 tarihinde sit alanı ilan edildiği düşünülürse, son düzenlemenin bu kararla ve HES projeleri ile herhangi bir alakasının olmadığı daha iyi anlaşılacaktır”

vb türden doğru ve bir bakıma da kendisini aklamayı ama kamuoyunu, deyiş yerindeyse "uyutucu" açıklamalar yapması kolaylaştırılmıştır.

Tartışmalar sırasında, yine çoğunlukla, Tasarı tek başına ele alınıyor; ne büyük bir yanıtı... Oysa, Anayasada 12 Eylülde "evetlenen" değişiklikler kapsamında idari yargının ve kuruluş yasasında yapılmak istenen değişikliklerle de Sayıştay'ın etkinlik alanlarının kısıtlanması vb düzenlemeler de aynı bütünün parçalarıdır; siyasal iktidarın söz konusu çabalarını kolaylaştırıcı düzenlemelerdir. Nedense, bu son derece yalın gerçekler ya görülemiyor ya da çeşitli gerekçelerle görmezden geliniyor .

Öte yandan, ülkemizde "doğanın korunması" alanında da göz ardı edilemeyecek düzeyde bilgi üretilmiş, deneyim birikimi oluşmuş ve oldukça etkili bir kamuoyu duyarlılığı yaratılmıştır. Bu gelişme, bir yanıla konuyla ilgili her türlü düzenlemenin tasarlanması ve yürütülmesini önemli ölçüde kolaylaştıran, kamusal bir olanaktır. Siyasal iktidarın, en azından Türkiye'nin de taraf olduğu ülkelerarası anlaşmalar uyarınca bu gerçeği göz ardı etmemesi gerekiyor. Üstelik, Anayasamızın 56. maddesi de böyle bir tutumu zorunlu kalmaktadır. Ne var ki, bu zorunluluklar, bir yanıla da siyasal iktidarlar için kesinlikle aşılması gereken engellerdir. Siyasal iktidar da bu gerçeklerin ayırındadır; ayırında olduğu içindir ine ilgili gördüğü demokratik kitle örgütü yönetici ve uzmanlarını da Tasarının hazırlanma sürecine katmıştır. Ancak, hazırlık çalışmalarına gerçekten de övünülecek bir içtenlik ve yapıcılıkla yaklaşım katkıda bulunma çabasına gösteren kişi, kurum ve kuruluşların kaygıları, görüş ve önerileri söz konusu Tasarıya hemen hemen hiç yansıtılmamıştır. Kısacası, hazırlık sürecine katılan kişi ve kuruluşlar, deyim yerindeyse, yine "konu mankenliğinden" öteye geçemeyen bir konumda bırakılmıştır.

Hazırlık sürecine katılan ve katkıda bulunanların bilgisi dışında son biçimi verilen Tasarı öngörüldüğü gibi yasalaştığında;

ülkemizdeki doğa koruma alanında bugün hukuksal, yönetsel ve teknik çatışmalara neden olabilecektir,

bugüne değin koruma altına alınabilen, dolayısıyla rantı artan alanların yerli ve yabancı sermayenin istekleri doğrultusunda

da kullanılabilmesi daha da kolaylaştırılabilecektir,

doğal varsılıklarımızın onarılamayacak biçim ve düzeyde zarar görmesine yol açabilecek uygulamalara yasal dayanaklar sağlayabilecek,

doğa koruma alanında onca emek ve veriyle elde edilebilen kazanımların yitirilmesine yol açabilecek,

Türkiye'yi taraf olduğu çok sayıda ülkelerarası anlaşma karşısında çeşitli uyumsuzluklara düşürebilecek

bir dile, düzene ve yaptırımlara sahiptir. Ayrıca öngörülen "koruma" yönetiminde göstermelik "katılım" ve "danışma" organlarına yer verilmekte ve dolayısıyla da Çevre ve Orman Bakanlığı her durumda tek başına "son sözü" söyleyebilecek bir konuma getirilmektedir.

Bu nedenlerle, "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", Türkiye'nin de taraf olduğu ülkelerarası çok sayıda anlaşmanın yanı sıra Anayasamızın "Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması" başlığı altında yer verilen 63. maddesindeki;

"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır."

yaptırımına aykırıdır. Anayasamızın 56. maddesindeki; "Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir." yaptırımı ise şimdilerde de yürürlükte ve "vatandaşlık ödevinin" yapılması gerekmektedir. Bu gereğin yazıklarınla, yakınlarla ve özellikle de tekil sorunlara indirgemecilikle yerine getirilemeyeceği açıktır. Artık, hiç olmazsa bu yalın gerçek kavranmalıdır; kavranmalı ve Tasarının tüm getirecekleri ve götürecekleri sergilenmelidir. Aşağıda tartışmanıza açılan görüşlerin, bu gereğin yerine getirilmesine katkıda bulunma çabası olarak değerlendirilmesini dilerim.

GİRİŞ

Doğal varlıkların ticarileştirilmesine, "koruma" görünümü altında korunmamasına yönelik girişimlere yasal dayanaklar kazandırma çabaları ülkemizde de her düzeyde sürdürülmektedir. Üstelik, bu süreç görünümde çeşitli "katılımcı" düzenekler işletilerek gerçekleştirilmektedir. Böylece, kamuoyunda çalışmaların demokratik bir düzen içinde yürütüldüğü sanısı yaratılarak olası karşı çıkışların önlenebileceği ya da en aza indirilebileceği umulmaktadır. Kamuoyuna "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı" olarak yansıtılan düzenleme, giderek gelenekselleştirilen bu tutumun son örneğidir. Hazırlık sürecine onlarca uzman kişi ve kuruluş temsilcinin katılmasına karşın hiçbir öneri ve uyarı dikkate alınmadan son biçimi verilen Tasarımın taşıdığı olumsuzluklar altı kümede toplanarak bilginize sunulmuştur:

Tasarı, Anayasal ödevin "kağıt üzerinde" kalmasına yol açacaktır !

Bilindiği gibi Anayasanın 56. maddesine göre "Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir." Açık ki, vatandaşların bu ödevlerini ancak çevrenin korunması ile ilgili her girişime katılarak ve/veya katkıda bulunarak yerine

getirebilirler. Tasarımın hazırlık sürecinde bir ölçüde de olsa göz önünde bulunduru- lan bu anayasal ilke Tasarımın son biçimi verilirken göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla, "katılımcılık" ilkesi, Tasarımın hazırlanma sürecinde, deyiş yerindeyse "kenar süsü" işlevini görmüş, "kağıt üzerinde kalmıştır". Tasarı, gerçekte, 37. maddesinin 4. bendiyle 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesinin "a" fıkrasını yürürlükten kaldırarak bu durumun kurumsallaştırılmasını da öngörmektedir. Anımsanacağı gibi, en son 2006 yılında çıkarılan 5491 sayılı yasanın 6. maddesiyle yeniden düzenlenen bu fıkraya göre;

<<Çevrenin korunması amacıyla;

a) Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.>>

Öte yandan, bu, Tasarımın 4. maddesinin "ç" bendinde "Tabiat ve biyolojik çeşitliliğin yönetiminin karar alma sürecinde şeffaflık ile yeterli düzeyde katılım sağlanması esastır." biçiminde açıklanan "katılım" ilkesinin göstermelik bir süreç olarak işletileceğinin de somut bir göstergesidir. Başka hiçbir maddesinde "katılımın" nasıl sağlanabileceğine hiçbir açıklama getirilmemiş olması,

"Katılımcılık" ilkesi, Tasarımın hazırlanma sürecinde, deyiş yerindeyse "kenar süsü" işlevini görmüş, "kağıt üzerinde kalmıştır".

6 ve 7. maddelerinde oluşturulması öngörülen “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu” ve “Mahalli Biyolojik Çeşitlilik Kurulları”ndaki yapının ağırlıklı resmi düzeyde tasarlanması bu yargıyı haklı kılmaktadır.

Tasarımın dayandırıldığı doğa koruma stratejisi yanlıştır, gerçekçi değildir !

Çünkü, Tasarıda;

- “tabiatı ve biyolojik çeşitliliği” koruma sorununun tek bir yasal çerçeve oluşturularak çözümlenebileceği varsayılmaktadır;
- öngörülen koruma amaçlı düzenleme ve uygulamalar doğal varlık ve süreçlere zarar verebilen yaşama etkinliklere dışsallaştırılmaktadır;
- “koruma” ile “kullanma” gibi doğası gereği çoğunlukla ve de ülkemiz özelinde iki karşıt eylemin eşanlı olarak gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir;

- “tabiatı koruma” ve “biyolojik çeşitliliği koruma” konuları birbirinden farklı eylem alanları olarak görülmektedir;
- “tabiatın korunması” sorunu doğal varlıkların korunmasına indirgenmekte, doğal varlıkların varolabilmelerinin ve varlıklarını sürdürülebilmelerinin temel koşulu olan doğal süreçler gerektiğinde dikkate alınmamaktadır;
- koruma amaçlı düzenleme ve uygulamaların yalnızca özel olarak koruma altına alınabilmiş alanlar ve varlıklara indirgenmiş bir yaklaşımla geliştirilmesi öngörülmektedir;
- koruma amaçlı düzenleme ve uygulamaların yalnızca Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülmesi hedeflenmekte; öteki bakanlıklar, yerel yönetimler, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütleri vb kurum ve kuruluşlara herhangi bir yetki, görev getirmemekte; yalnızca

oluşturulması öngörülen kurullarda temsil edilmeleri olanaklı kılınmaktadır;

- görece olarak en önemli koruma yapılarında bile, örneğin tabiatı koruma alanı, yaban hayatı koruma alanı, gen koruma alanı vb alanlarda, daha da önemlisi, bu alanların “mutlak koruma bölgelerinde” de (Madde 3/m) “üstün kamu yararı” (Madde 15/2), “stratejik kullanımı gerektiren” (Madde 15/2) vb hukuksal dayanaklara yeterince sahip olmadığı artık anlaşılan gerekçelerle, izin verilmesine, irtifak ve intifa hakları oluşturulabilmesine olanak sağlanmaktadır (Madde 15); üstelik bu alanda “son söz” için Bakanlar Kurulu yetkili kılınmaktadır;
- koruma yapısı kazandırılmış yerlerin tümünde de 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’na göre “kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi” ve “turizm merkezi” ayrılabilmesine izin verilmektedir (Madde 32) ;
- öteki ilgili yasal düzenlemelerle hemen hemen hiçbir ilişki kurulmamıştır;
- Tasarı, Çevre Kanunu’nun 9. maddesinin “c” bendini yürürlükten kaldırarak ilgili uluslararası hukuksal düzenlemelerin dikkate alınmasını keyfi uygulamalara bırakılmaktadır;
- Çevre Kanunu’nun 9. maddesinin “f” bendini de yürürlükten kaldırarak koruma altına alınan türlerin ülke dışına çıkarılmasını, nesli tehdit ve tehlike altındaki yabancı bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticaretini olanaklı kılmaktadır.

Bu nedenle öngörülen içeriğiyle Tasarı doğa koruma çalışmalarının gerektiğince etkin olabilmesini rastlantıfara bırakmaktadır.

Tasarıdaki kavramsal boşluklar, belirsizlikler ve anlam kaymaları, uygulamaları kargaşaya dönüştürebilecek, ilgili kuruluşlar arasında çatışmalara yol açabilecek, doğa koruma alanında şimdiye değin elde edilebilen kazanımları da geçersizleştirebilecektir !

Tasarının hemen hemen tüm maddelerinde birbirleriyle çelişkili, ne anlama geldiği anlaşılamayan, soyut, en azından tartışmalı terim ve kavramlara çokça yer verilmiş, genellemeler yapılmıştır:

Örneğin,

- Tasarının 17. maddesinde olduğu gibi, “Nesli tehlike altında, nadir, dar yayılışlı, dar yayılışlı endemik, relik, tehdit altında, hassas ve gösterge türler tabii yaşama alanlarında özel olarak korunur” vb gibi açık olmayan anlatımlara başvurulmuş; dahası, maddenin 2. bendinde “Özel korunması gereken yabancı bitki ve hayvan türlerine ilişkin liste Bakanlıkça belirlenir.” yaptırımına da yer verilerek, keyfiliklere olanak sağlanmıştır,
- Örneği en çarpıcı biçimde 3. Maddeden verilebileceği gibi, koruma yapıları tanımlanmasında bile birbirinden ayıramayacak açıklamalar yapılmıştır:

m) Mutlak Koruma Bölgesi: Korunan alan sınırları ve tabii habitatlar içinde bulunan ve bu alanların koruma altına alınmasını gerektiren tabiat ve biyolojik çeşitlilik değerlerini barındıran alanları,

n) Özel koruma alanı: Hassas habitatlar ile nadir ve tehdit altındaki türleri barındıran alanları,

Açıktır ki, bu iki kavram uygulamada kolaylıkla birbirinin yerine kullanılabilir. ¹

Tasarının hemen hemen tüm maddelerinde birbirleriyle çelişkili, ne anlama geldiği anlaşılamayan, soyut, en azından tartışmalı terim ve kavramlara çokça yer verilmiş, genellemeler yapılmıştır

¹ Bu durum, örneğin, 9. maddede de söz konusudur: Maddenin “c” bendine göre “c) Milli park: Bilimsel ve estetik bakımdan, milli veya milletlerarası düzeyde ender bulunan tabii değerlerden en az bir veya daha fazla ekosistemin tamamını kapsayacak büyüklükte olan özellikli kaynak değerlerinin korunduğu ve yönetildiği kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarıdır” “ç” bendine göre de; “ç) Özel çevre koruma bölgesi: Bu Kanunla belirlenen koruma statülerinin herhangi birinin özelliklerini taşımakla beraber, ulusal ve uluslararası önemi haiz olup aynı zamanda tarım, turizm, şehirleşme ve sanayi baskısı altında bozulma ve yok olma tehlikesi altındaki ekolojik açıdan hassas alanlardır.”

Türkiye’de geçerli olan ekonomik büyüme süreci yeni sermaye birikim alanlarının bulunmasını ve ticarileştirilmesini gerektirmektedir. Doğal varlıklar ise, ülkemizde, henüz böyle bir büyüme düzeninin gerektirdiği yoğunlukta ve yaygınlıkta henüz ticarileştirilememiştir.

- 13 korunan alan yapısı tanımlanmıştır; bu sayıda korunan alan yapısı uygulamada çeşitli karışıklıklara yol açabilecektir; ayrıca, bu yapıların çoğu IUCN’nin önerdiği yapı sınıflandırmasıyla da uyuşmamaktadır,
- 2873 sayılı yasanın 7 ve 8. maddelerine göre kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin yapacakları tesislere yalnızca “milli park” ve “tabiat parkı” olarak ayrılan yerlerde ve belirli koşullarla izin verilebilirken Tasarı, 15. maddesinin 2. bendiyle Bakalar Kuruluna, “Tabiatı koruma alanları, yaban hayatı koruma sahaları, gen koruma alanlarında ve korunan alanların mutlak koruma bölgelerinde” “üstün kamu yararı ve stratejik kullanımı gerektiren” durumlarda her kişi ve kuruluşa “kullanma izni, intifa ve irtifak hakkı” verebilme olanağı getirmektedir;
- 22. maddesinin 3. fıkrasında “Tabii durumuna uygun hale getirilemeyen alanlar buna en yakın bir yaşama alanına dönüştürülür.” biçiminde nelerin, kimler tarafından nasıl yapılabileceğine hiçbir açıklama getirilmeyen yaptırımlara yer verilmiştir,
- “Veya” bağlacıyla birbirine bağlanmış çok sayıda tümcecikteki eyleme, uygun duruma vb kim, hangi kuruluş tarafından nasıl karar verileceği belirsizdir,

Amacı, “Ülkemizin kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarındaki sahip olduğu tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin, gen kaynaklarının ve peyzajın korunması ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi...” gibi ilgi alanları, olguları, dolayısıyla önlemleri ve ilgili kuruluşları (görevli ve yetkili) son derece farklı olan bir yasal düzenlemede bu türden belirsizlikler, boşluk ve anlam kaymaları önlenemediğinde yönetsel kargaşa kaçınılmazdır.

Tasarıda öngörülen yönetsel yapı olumlu kurumsal gelenekleri geçersizleştirecek, doğa koruma gibi çok taraflı bir sorunun yönetimini tümüyle siyasal iktidarlara bırakacaktır !

Türkiye’de geçerli olan ekonomik büyüme süreci yeni sermaye birikim alanlarının bulunmasını ve ticarileştirilmesini gerektirmektedir. Doğal varlıklar ise, ülkemizde, henüz böyle bir büyüme düzeninin gerektirdiği yoğunlukta ve yaygınlıkta henüz ticarileştirilememiştir. En son düzenlenen içeriğiyle Tasarı, öngörüldüğü gibi yasalastığında hemen hemen tümüyle bu yetersizliğin aşılmasına sınırsızca katkıda bulunabilecek bir düzenleme işlevini görecektir. Çünkü, Tasarıda;

- eşgüdümçü, denetleyici, yaptırım uygulayıcı, bağımsız, demokratik bir kamusal yönetim yapısı öngörülmemektedir;
- yer verilen “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu” ile “Mahalli Biyolojik Çeşitlilik Kurulları”, dahası “Tabiatı Koruma Bilim Heyeti”, her yönüyle siyasal iktidarlara bağımlı, yeterince katılımcı olamayacak kurullardır; aralarında yetki ve sorumluluk işbölümü yoktur;
- Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu” ve “Mahalli Biyolojik Çeşitlilik Kurulları” ile “Tabiatı Koruma Bilim Heyeti” etkinlik alanları örtüşmemekte; aralarında işlevsel bir bağ kurulmamakta; 8. maddenin 2. bendinde sözü edilen “biyolojik çeşitlilik uzman listesi”nde kimlerin yer aldığı belirtilmemekte ve 6 üyenin kim tarafından ve nasıl “seçileceğine” herhangi bir açıklık getirilmemektedir;

- Tasarının 6. maddesine göre; “Bu Kanun kapsamına giren konularda genel istişarenin sağlanması, tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli kararları almak üzere...” oluşturulan 20 kişilik Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu’nun çoğu üyesinin genel müdür ya da genel müdür yardımcısı gibi kamu görevlilerinden oluşturulması öngörülmektedir; öyle ki, bu kurulda DSİ ve Maden İşleri, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürleri yahut yardımcılarının da yer verilmiştir. “Mahalli Biyolojik Çeşitlilik Komisyonu”nun üye bileşiminde bile büyük ölçüde korunan bu yapının siyasal iktidarlara bağımlı olması kaçınılmazdır;
- 6. maddede önce “Bu Kanun kapsamına giren konularda genel istişarenin sağlanması” görevi verilen “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Kurulu”, maddeye göre “tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli kararları...” da alabilecektir; ancak bu kararların niteliğine, daha da önemlisi yaptırım gücüne hiçbir açıklık getirilmemektedir;
- Çevre ve Orman Bakanlığı’nın merkez ve taşra birimleri tarafından kullanılması gereken ve özellikle de doğa koruma alanında vazgeçilemeyecek olan yönetsel ilkeler geçersizleştirilmektedir; örneğin, Tasarının 4. maddesinde yer verilen “Korunan alanlarda yerinde koruma ve yönetimin sağlanması için gerektiğinde işbirliği ve yetki devri yapılabilir.” yaptırımının hangi alanlarda ve düzeylerde işletilebileceğine herhangi bir açıklık getirilmemiş olması, özellikle yerel düzeyde son derece vahim çatışmalara yol açabilecektir;
- Daha önce herhangi bir koruma yapısına kavuşturulmuş alanların yürürlükteki yapısı, Geçici 1. maddeye göre, “uygun statü verilinceye değin”, sürdürülebilecektir; bu yaptırımıyla Tasarı, aynı koruma

statüsüne sahip alanların bile farklı yönetsel yapılarla yönetilmesi gibi keyfiliklere yol açabilecek;

- 4. maddenin “a” bendine göre “Korunan alanlarda koruma ve kullanım kararlarının uzun devreli gelişme planları veya her tür ve ölçekteki planlar ile belirlenmesi esastır.”; ancak, bu düzenlemeye göre arazi kullanımı gibi çok boyutlu ve çok sektörlü bir kararın kim, hangi kurum, kuruluş tarafından nasıl alınabileceği belirsizdir;
- 13. maddesine göre de “Korunan alanların kontrolü ve korunması için gerekli görülen hallerde koruma görevi özel güvenlik marifeti ile...” sağlanacaktır. Ne var ki, koruma altındaki varlık ve süreçlerin gerektiğinde korunabilmesi, özel bilgi ve beceri donanımı gerektirmektedir; polisiye önlemlerle bu gerek yerine getirilemez;
- Tasarının 9. maddesinin 3. bendine göre; “Uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere korunan alanlara ait her tür ve ölçekteki planlar Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bu alanlarda sit alanı bulunması halinde sadece sit alanlarıyla sınırlı kalmak kaydıyla ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun uygun görüşü alınır.”; böylece, görece olarak bağımsız organlar olan söz konusu koruma bölge kurullarının işlevleri sözü edilen “uygun görüşü” vermekle sınırlandırılmış olmaktadır.

Bilindiği gibi, doğanın, bu kapsamda da biyolojik çeşitliliğin korunabilmesi ancak yeterince etkili kamusal bir yönetsel yapıyla kalıcı sonuçlar verebilecek bir etkinlik alanıdır. Oysa, Tasarının yukarıda örneklenen yetersizlikleri giderilemediğinde böyle bir yönetsel yapı da kurulamayacak, söz konusu etkinliklerin amacına ulaşabilmesi de büyük ölçüde rastlantılara kalacaktır.

Tasarı, doğa korumanın temel araçlarından birisi olan planlama, siyasal iktidarların her türlü keyfiliklerine açık bırakılmıştır !

Tasarı, planlama işlevi ile ilgili olarak iki planlama düzlemine yer verilmektedir:

13. maddesine göre de “Korunan alanların kontrolü ve korunması için gerekli görülen hallerde koruma görevi özel güvenlik marifeti ile...” sağlanacaktır. Ne var ki, koruma altındaki varlık ve süreçlerin gerektiğinde korunabilmesi, özel bilgi ve beceri donanımı gerektirmektedir; polisiye önlemlerle bu gerek yerine getirilemez

i) Uzun Devreli Gelişme Planı ve ii) Tür ve habitat koruma eylem planı. Ne var ki bu iki düzlemle ilgili yaptırımlar öngörülüğü gibi yasalastığında doğa koruma çalışmaları;

- gerektiği gibi planlanamayacak,
- hazırlanan “planlar” ise doğaya ve bu kapsamda biyolojik çeşitliliğe zarar verebilecek kararlara ve eylemlere dayanak olabilecektir.

Çünkü, Tasarıda, örneğin;

4. maddenin “a” bendinde; “Korunan alanlarda koruma ve kullanım kararlarının uzun devreli gelişme planları veya her tür ve ölçekteki planlar ile belirlenmesi esastır.” yaptırımına yer verimiştir; ancak “veya” bağlacından sonra sözü edilen “her tür ve ölçekteki planların” neler olabileceğine ve buna kimler tarafından nasıl karar verilebileceğine herhangi bir açıklık getirilmemiştir

- 4. maddenin “a” bendinde; “Korunan alanlarda koruma ve kullanım kararlarının uzun devreli gelişme planları veya her tür ve ölçekteki planlar ile belirlenmesi esastır.” yaptırımına yer verilmiştir; ancak “veya” bağlacından sonra sözü edilen “her tür ve ölçekteki planların” neler olabileceğine ve buna kimler tarafından nasıl karar verilebileceğine herhangi bir açıklık getirilmemiştir;
- 3. maddenin “ü” bendinde “Uzun Devreli Gelişme Planı: Korunan alanların kaynak değerlerinin korunması, arazi kullanımı ve yönetimi için hazırlanan planları” tanımı yapılmıştır; ancak, “arazi kullanımı ve yönetimi” çok boyutlu ve çok taraflı bir karar alanıdır; bu alanda yalnızca Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yetkilendirilmesi aşılamayacak yönetsel çatışmalara yol açabilecektir;
- 9. maddenin 3. bendinde de “Uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere korunan alanlara ait her tür ve ölçekteki planlar Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.” yaptırımına yer verilmiş, ancak, yaptırımda sözü edilen “her tür ve ölçekteki planların” hangi planlar olduğuna hiçbir açıklama getirilmemiştir;
- “uzun devreli gelişme planları da dâhil olmak üzere her tür ve ölçekteki planların” nasıl bir düzen içinde hazırlanacağı ya da hazırlattırılacağı belirsizdir;
- 21. maddede “Tür ve habitat koruma eylem planları ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Bakanlıkça hazırlanır veya hazırlattırılır. Tür ve habitat koruma eylem planları Ulu-

sal Biyolojik Çeşitlilik Kurulumunun görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça onaylanır.” yaptırımına yer verilmesine karşın bu planların, öteki yaptırımlarda yine Bakanlıkça yapılabileceği ya da yaptırılabilen belirlenen “her tür ve ölçekteki planlar” ile, özellikle de “Uzun Devreli Gelişme Planı” ile ilişkisi nasıl kurulabileceği hiçbir biçimde düzenlenmemiştir.

Açıktır ki, yatay ve dikey tümleşikliğin gerektiğince sağlanması her türlü planlama çalışmasının öncelikli koşuludur. Tasarıda bu koşul yerine getirilmemekte, aksine, gerçekte “plansızlık” olarak nitelendirilebilecek karar ve uygulama süreçlerine olanak verilmektedir. Bu durum, doğa koruma amacıyla kullanılacak kısıtlı kaynakların savurganlığına yol açabilecek, yanı sıra, siyasal iktidarların, somut olarak da ilgili yönetimlerin her türlü keyfili karar ve uygulamalarını kolaylaştırabilecektir.

Tasarı, siyasal iktidarlara daha önce çeşitli koruma yapılarına kavuşturulabilmiş alanları bu yapılarından çıkarma olanağı getirilmektedir !

Tasarının “Geçici 1. maddesinin 2. bendine göre;

“2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında doğal/tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş alanlardan; bu Kanunun 9 uncu maddesinde tanımlanmış koruma alanlarında ve 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamına giren orman ve orman rejimine tabi olan sınırlar içerisinde kalan alanlarda yer alanların doğal sit veya tabii sit statüleri ile 2863 sayılı Kanuna göre belirlenen koruma alanları statüleri....”

kaldırılabilir. Geçici 2. maddesine göre de;

“2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında doğal/tabii sit olarak tescil ve ilan edilmiş alanlardan sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahalarında ve 6831 sayılı Kanun kapsamına giren orman ve orman rejimine tabi olan sınırlar içerisinde kalan alanlar dışında kalan alanlardaki 2863 sa-

yılı Kanun kapsamında tescili yapılmış doğal sit ve tabiat varlıkları "Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Komisyonu" tarafından değerlendirilir ve Bakanlık tarafından uygun koruma statüsü..." verilebilecektir.

Tasarı öngörüldüğü gibi yasalastığında, siyasal iktidarlar bu geçici maddelerle her türlü koruma yapısında gerekli gördüğü yapısal değişikliklere gidebilecektir.

Tasarı, doğa koruma-halka ilişkiler sorununun nasıl çözümlenebileceğine hiçbir açıklık getirmemektedir !

Doğa ve özel olarak da biyolojik çeşitliliği koruma amaçlı etkinlikler, açıktır ki, halkın özellikle ilgili kesimlerinin katkısı ve katılımının gerektiğince sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan, bu etkinlikler, çoğunlukla bu kesimleri çeşitli yönlerden de hem olumlu hem de olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu gerçeklere karşın Tasarıda "Yöre Halkının Hakları" başlığı altındaki 14. maddede, yalnızca;

"Korunan alanlarda geleneksel olarak üretilen ürünlerin geliştirilmesine, üretilmesine, belgelendirilmesine, mahallinde pazarlanmasına ve satışına öncelik verilir. Bakanlık bu konuda gerekli tedbirleri alır."

yaptırımına yer verilmiştir. Açıktır ki, bu yaptırım;

- herhangi bir koruma yapısına kavuşturulmuş alanlardan da ticari amaçlarla yararlanabilmesine sınırsızca olanak vermekte,
- herhangi alanın bir koruma yapısına kavuşturulması nedeniyle artacak ve/veya yeni kazanacağı rantının ilgili taraflar arasında paylaşımını düzenlememekte,
- ilgili "yöre halkının" yasanın uygulanmasından doğabilecek çeşitli kayıplarının nasıl giderilebileceğine

açıklık getirmemekte,

- ilgili "yöre halkının" kendilerini doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren koruma kararlarının alınma ve uygulanma süreçlerine nasıl ve ne denli katılabileceğini ortaya koymamaktadır.

Dolayısıyla, Tasarı öngörüldüğü gibi yasalastığında ilgili "yöre halkının" koruma çalışmalarına yabancılaşmalarının önlenmesi tümüyle rastlantılara kalacak, bu da söz konusu çalışmaların etkenlik düzeyini düşürebilecek, kaynak savurganlıklarına yol açabilecektir.

SONUC

"Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", içerdiği yaptırımların eksikliği ve yanlışlığı ile içermediği yaptırımları dolayısıyla taşıdığı yetersizlikler, ülkemizde bugünlere kalmış doğal varlıklarımızın ve doğa koruma alanındaki kazanımların onarılamayacak biçimde zarar görmesine yol açabilecektir. Bu nedenle Tasarı;

- bu içeriği ve düzeniyle TBMM'ne sunulmamalıdır;
- hazırlık sürecinde dile getirilen ve katılımcılar tarafından da benimsenen görüş ve öneriler dikkate alınarak yukarıda örneklenen eksiklik ve yanlışlıkları giderilecek biçimde yeniden düzenlenmelidir;
- yeniden düzenlenen Tasarının, TBMM'deki ilgili komisyonlarda görüşülmesi, sürecine "taraf" konumundakiler öncelikli olmak üzere ilgili demokratik kitle örgütlerinin dengeli katılımını sağlanmalıdır;
- yeniden düzenlenen Tasarının kitle iletişim araçlarıyla genel kamuoyunun bilgisine sunulmalı, görüş ve önerilerine açılmalıdır.

"Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı", içerdiği yaptırımların eksikliği ve yanlışlığı ile içermediği yaptırımları dolayısıyla taşıdığı yetersizlikler, ülkemizde bugünlere kalmış doğal varlıklarımızın ve doğa koruma alanındaki kazanımların onarılamayacak biçimde zarar görmesine yol açabilecektir.

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİK SORUNLARI

Ahmet Dursun Yılmaz*

Memleket Mevzuat Dergisinin 37. sayısında "Türkiye'de Kooperatifçilik Sorunları" başlıklı yazıda genel anlamda sorunlar ele alınmıştı. Kooperatifçilik ilkeleri çerçevesinde sorunlar irdelenmişti. Kooperatiflerin temel sorunları alt başlıklar halinde kuruluş, örgütlenme, yönetim, eğitim, mali kaynak, denetim, donatım, teşvik, planlama ve mevzuat olarak yazının konusunu oluşturmuştu.

Bu yazıda, türlerine, kaynaklandığı yere, uluslar arası hukuktan kaynaklanan çözüm yerlerine göre kooperatiflerin sorunlarına yer verilecektir.

A) Türlerine Göre Kooperatiflerin Sorunları

Kooperatiflerin kuruluşunda ve faaliyet alanında tür kısıtlaması bulunmamaktadır. Diğer yasaların kısıtlamaması durumunda gereksinmeye göre günümüzde mevcut olmayan yeni kooperatif türleri oluşturulması mümkündür.

Sayısal ağırlığı nedeniyle öncelikle yapı kooperatiflerinden başlanarak, kooperatiflerin sorunlarına yer verilecektir.

1. Yapı Kooperatiflerinin Sorunları

Genellikle farklı gelir düzeylerine sahip kişiler aynı kooperatifin içinde bir araya geldiği için çoğunluğun ekonomik durumuna göre kararlar oluşturulmaktadır. Bu kararlar uyarınca inşaatın hızı belirlenmekte ve kalitesi gerçekleştirilmektedir. Bu yolla kooperatife ortak olan alt gelir guruplarının zararına karar alınabilmekte ve görel olarak az gelire sahip ortakların çıkmasına veya çıkarılmasına neden olmaktadır. Böylece, "kooperatifleri fakirler kurar, zenginler ev sahibi olur" deyimini ile anlatılmaya çalışılan gelişmeler yaşanmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin sağladığı olanaklarla arsa alımında alıcı ve satıcı arasında kapalı devre kurularak, yönetim kurulu üyelerine bireysel çıkarlar sağlandığı bilinmektedir. Aynı şekilde, arsa alımında üst

Genellikle farklı gelir düzeylerine sahip kişiler aynı kooperatifin içinde bir araya geldiği için çoğunluğun ekonomik durumuna göre kararlar oluşturulmaktadır.

* Kamu Yönetmeni Uzmanı, Kooperatifçilik Uzmanı, Mali Müşavir

birlik yöneticileri de bireysel çıkar sağlayarak aldıkları arazileri, pahalı olarak kooperatiflere aktarmaktadırlar.

Üst birlikler, arsa alımında ucuz bir bedelle aldıkları arazileri, pahalı olarak kooperatiflere devretmeleri nedeniyle maliyetlerin çok arttığı bilinmektedir.

Üstbirlik, sattığı veya tahsis ettiği arsaların bedelinden başka, arazilerin imar ve parselasyon, aplikasyon, proje giderlerine katkı payı olarak çok yüklü meblağları kooperatiflerden tahsil etmek üzere sözleşmeler düzenlediği ve düzenlenen sözleşmeler uyarınca önemli bir kaynağı kooperatiflerden tahsil ettiği de bilinmektedir.

Yönetim kurulu üyelerinin, inşaat sektörü ve inşaat üretimi hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu, inşaatı yaparken öğrenmeye çalıştıkları bilinmektedir.

Konut ve işyeri imalatının en önemli iki girdisi olan inşaat malzemeleri alımında ve işçilik ücretlerinin ödenmesinde kayıt dışının ağırlığı bulunmaktadır. Malzeme alımı ve ücret ödemelerindeki kayıt dışılık, maliyet artış nedenidir. Bu yolla, yöneticilerin bireysel çıkar sağladıkları da bilinmektedir.

İhale yöntemiyle inşaatlarını yaptırın kooperatiflerde, genellikle ihale işlemlerinin usulsüz olduğu, biçimsel ve göstermelik ihale olduğu, özü itibariyle ihale olmadığı da bilinmektedir. Bu yolla yöneticilerin çıkar sağlamaları olanaklı hale gelmektedir.

Emanet usulü ile inşaatlarını yapan kooperatiflerde de, malzeme alımlarının fiyat, kalite ve miktar yönünden birçok usulsüzlüğe ve yolsuzluğa açık olduğu da bilinmektedir.

Maliyetlerin düşürülmesi adına, inşaatlarda genellikle vasıfsız işçiler, ustalar çalıştırılmaktadır. Bu durumda kooperatif yöneticileri, kaliteli inşaat malzemeleri almış olsalar bile, vasıfsız işçi ve ustalar tarafından düşük nitelikli imalat yapılmasına, dolayısıyla alınan kaliteli malzemenin imalata yansması mümkün olamamaktadır.

Yönetim kurulu üyelerinin inşaat konularındaki bilgisizliği nedeniyle inşaat maliyetleri artmaktadır. Hiçbir işletme ve yönetim bilgisine sahip olmayan yöneticiler, maliyet analizinden ve satın alma tekniklerinden uzak biçimde çoğunlukla kalitesiz inşaat malzemelerini pahalı olarak almak-

tadırlar. Ya da, işçilik maliyetini düşürmek amacıyla düşük vasıfı işçi çalıştırılarak alınan malzeme ile kalitesiz imalat yapılmaktadır. Bazen, en kaliteli malzeme, en niteliksiz ustaların eline bırakılarak, ciddi imalat sorunları ile karşı karşıya kalınmaktadır. Vasıfsız işçilikle yapılan imalatlar, özellikle konutların tesliminden sonra kullanıcılara ek külfet getirmektedir. Hatta, tamamen yıkılıp, sökülüp yeniden imalat yapılmaktadır. Bütün bunlar, aynı zamanda ufusal gelir açısından önemli ölçüde israftır.

İnşaat sektöründeki malzemelerin kalitesiz, standart dışı ve denetimsiz olması da bir başka israf nedenidir. İnşaat malzemesi kaliteli olmadığı sürece, yapılacak inşaatların da kalitesiz olması doğaldır. Bu nedenle yapı kooperatiflerinin önünde kalitesiz malzeme ile imalat yapma sorunu sürekli olarak bulunmaktadır. Bu sorun, inşaat sektörünün en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Kalitesiz malzeme ile yapılan imalat hataları, katkıları olmadığı halde yönetim kurulu üyelerine olumsuz bakılmasına, kendilerinden kuşku duyulmasına neden olmaktadır.

Kooperatif yöneticileri inşaat yapımı sırasında, meslek elemanlarından genellikle destek almadığından bilgisizlik nedeniyle maliyet artışına da neden olmaktadır.

Mali kaynak sorunu olan yapı kooperatifleri, arsa ve arazi alımı sırasında emlak komisyoncularının veya üst birlik yöneticilerinin eline düşmektedir. Bu yolla piyasa fiyatının üzerinde taşınmaz alımı söz konusu olabilmektedir.

Kat karşılığı taşınmaz alan kooperatiflerde paylaşımın kooperatifin aleyhine olması; taşınmaz maliki ile yapılan sözleşmede öngörülen sürede inşaatın bitmemesi, sözleşmede öngörülen koşullara uyulmaması gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kat karşılığı arsa alınması uygulamasının, kooperatif ilkelerine uygun düşmediği, uygulamanın ortaklar arasındaki dayanışmayı sağlamadığı, ortakların arsa malikini destekledikleri ve konut sahibi olmasını sağladıkları açıktır.

Ferdi mülkiyet kurulmadan, hatta inşaat sürerken kura sonucunda konut veya işyeri belirlenmesi sonucunda, devir işlemlerinin yapılması yoluyla devir rantının ortaklara aktarıldığı görülmektedir. Hatta, yöneticilerin devir işlemlerini bireysel çıkarlarına yönelik olarak yaptıkları da bilinmektedir.

Mali kaynak sorunu olan yapı kooperatifleri, arsa ve arazi alımı sırasında emlak komisyoncularının veya üst birlik yöneticilerinin eline düşmektedir. Bu yolla piyasa fiyatının üzerinde taşınmaz alımı söz konusu olabilmektedir.

Ülkemizdeki gelir dağılımı bozukluğu nedeniyle ortaklar, ödemelerinde zorlanmaktadır. Ortak ödemelerinin fiili azalması veya genel kurul kararları ile düşük meblağlı aidat alınmasına karar verilmesi nedeniyle inşaat süreleri uzamaktadır.

Yapı kullanma izni alınmadan konutunu kullanmaya başlayan ortağın, Kat Mülkiyeti Yasası hükümlerine tabi olduğunu kanısıyla kooperatif genel kurulunun kararlarını kabul etmemektedir.

Konut veya işyeri bitmeden tapusunu alan ortağın yapmış olduğu tapu devri sonucunda yeni malik, kooperatife karşı her hangi bir yükümlülüğünün olmadığını öne sürebilmektedir.

Bir kişinin, ortağı olduğu kooperatiften birden fazla konut veya işyeri almak üzere ödeme yapması durumunda, genel kurul toplantılarında birden fazla oy kullandığı da bilinmektedir.

1163 sayılı Yasanın 26. maddesi uyarınca, hiçbir süre beklemezsizin yapı kooperatifleri ortaklarının genel kurula katılma hakkı verilmiş olmasının birçok usulsüzlüğe neden olduğu bilinmektedir.

Yapı kooperatiflerine dönük Katma Değer Vergisi düzenlemesinin, küçük bağımsız bölüm yapan kooperatiflerin lehine gibi görülmekte ise de gerçekte, kooperatiflerin maliyetlerini artırıcı, özellikle ihale yöntemi ile inşaatlarını yapan kooperatiflerin maliyetini daha fazla artırıcı etki yapmaktadır.

Ülkemizdeki gelir dağılımı bozukluğu nedeniyle ortaklar, ödemelerinde zorlanmaktadır. Ortak ödemelerinin fiili azalması veya genel kurul kararları ile düşük meblağlı aidat alınmasına karar verilmesi nedeniyle inşaat süreleri uzamaktadır.

Ülkemizde sosyal güvenlik primlerinin, hem işveren hem de işçiler açısından yüksek oranlı olması nedeniyle yapı kooperatiflerinin inşaatlarındaki işçilik için ödemeleri gereken sigorta primleri de maliyet içinde önemli yer tutmaktadır. Kooperatif yöneticileri, sigorta primleri konusunda ikileme karşı karşıyadır. Ortaklardan aldıkları aidatları, inşaat aktarma veya sigorta primi borcunu ödeme konusunda ciddi bir tercih ile karşı karşıya kalmaktadır. Genel enflasyon oranına göre inşaat sektöründe yüksek oranlı enflasyon söz konusudur. Bu nedenle, yöneticiler çoğunlukla, sigorta primlerini ödemeyerek, inşaat hız vermektedirler. Bu durumda bazı yöneticiler, ücret bordrosu düzenlememekte ve bildirim dahi yapmamakta ve sorun ve prim borcu, yapı kullanma izni aşamasına değin ertelenmektedir. Yapı kullanma izni aşamasında, yüksek

meblağlı cezalar ödenerek, yapı kullanma izni alınmaktadır.

Yapı kooperatiflerinde, ortakların bilgi, emek vererek, mal ve hizmet satarak inşaatın üretimine katkı sağlamaları yok denecek kadar azdır. Bu husus, mevzuatta, özellikle sigorta ve vergi mevzuatı ile de engellenmektedir.

2. Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinin Sorunları

Ortakları esnaf veya sanatkar olan kooperatiflerin sorunlarının başında esnaf olma niteliğinden kaynaklanan birçok sorun bulunmaktadır. Esnaf, kısıtlı sermaye ile iş ve mesleklerini yapmaya çalışmaktadır. Esnafın, kooperatife ortak olmaları durumunda kooperatifin kısıtlı kredilerinden yeteri kadar yararlanamamaktadır.

Esnaf ve sanatkarlar, aynı zamanda odalarına kayıtlı olmak zorundadır. Ancak, odaya kayıtlı olmayan esnafın, kooperatife ortak olduğu yada odaya kayıtlı olduğu halde vergi mükellefiyeti bulunmayan esnafın kooperatife ortak olduğu bilinmektedir.

Anasözleşme ile genel kurul toplantısı çağrısının, adi mektupla yapılmasına olanak sağlanmıştır. Bu yolla, az sayıda ortağın katılımıyla genel kurulun gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Genel kurul toplantılarına ilişkin çağrı usulünün, demokratik yönetim ve ortakların katılım ilkelerine aykırı olarak düzenlenmiş olduğu açıktır.

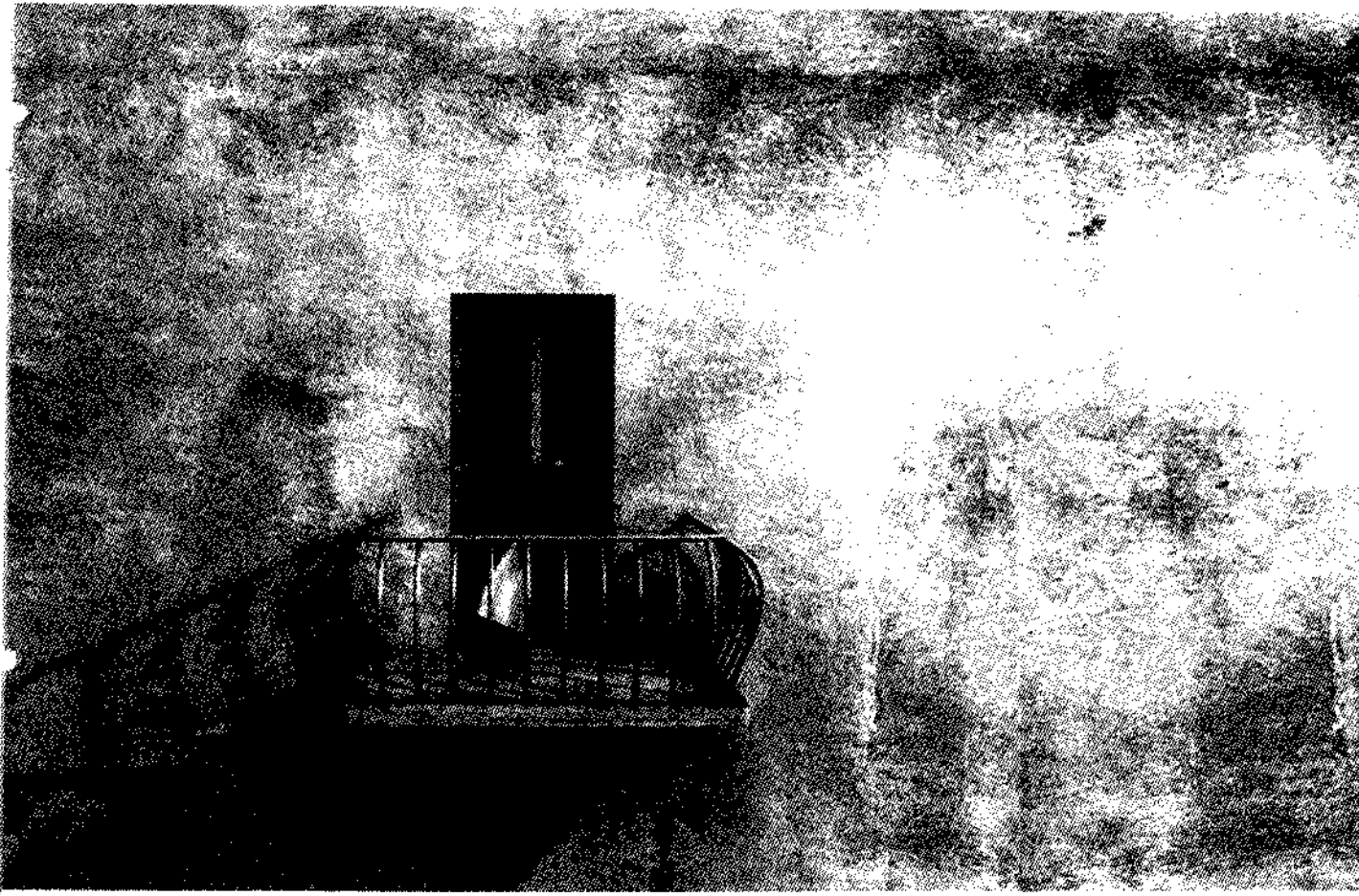
Esnaf kooperatiflerinin, sermaye sorunu da başat sorunlardandır. Kısıtlı sermaye nedeniyle yetersiz kredi verilmekte veya bankadan alınan kredinin maliyetinin yüksek olmasına neden olunmaktadır.

3. Tüketim Kooperatiflerinin Sorunları

Tüketim kooperatiflerin, sermaye yapısının doğru olarak oluşturulmaması nedeniyle süreç içinde yetersiz sermaye nedeniyle iflas ile karşı karşıya kaldıkları, kısa ömürlü oldukları bilinmektedir.

Kısıtlı sermayeye sahip tüketim kooperatifleri ile aynı alanda çalışmakta olan büyük ölçekli firmalar karşısında rekabet etme olanağı yok denecek azdır.

Yöneticilerin, işletme, pazarlama, satış, muhasebe ve benzeri temel bilgilerden

yoksun olduğu, bu bilgisizliğin oluşturduğu olumsuzluklar, zarar ve benzeri öz kaynak kayıpları ile karşı karşıya kalınmaktadır.

4. Üretim ve Pazarlama Kooperatiflerinin Sorunları

Üretim ve pazarlama kooperatiflerinin yer seçimi ve ölçek büyüklüğü sorunu bulunmaktadır. Gerek ortak sayısı, gerekse üretim kapasitesi, pazar büyüklüğü gibi öğeler açısından bir yapılabirlik araştırılması yapılmadan tesisler oluşturulmaktadır.

Ülkemizde, kooperatiflerin teknoloji seçiminde de önemli yanlışlıklarının bulunduğu, yenileme yatırımlarının süresi içinde yapılamadığı bilinmektedir.

Üretim pazarlama kooperatiflerinin pazarlama sorunları bulunmaktadır. Ürünlerinin satışı konusunda bir pazarlama politikasının oluşmadığı, üst örgütlenmenin gelişmemesi nedeniyle her bir kooperatif, tek başına pazarlama çalışması yapmaktadır.

5. Tarım Satış Kooperatiflerinin Sorunları

Tarım Satış Kooperatifleri ile ilgili 4572 sayılı Yasanın anayasaya aykırı bir çok hük-

mü bulunmaktadır. Yasa ve anasözleşmenin evrensel kooperatifçilik ilkelerine aykırı çok sayıda düzenlemesi bulunmaktadır.

4572 sayılı Yasa, tarım satış kooperatiflerinin, kapısına kilit vurma yasasıdır. Yasa, tasarı halinde iken bu konudaki görüşümü-zü, birçok dergi ve gazetede belirtmiştik. Aradan geçen 10 yılı aşkın süre, öngörümü-zü, doğrulamıştır. Tarım satış kooperatiflerinin, önünde Yasa ve anasözleşmeden kaynaklanan çok sayıda sorunu bulunmaktadır.

Genel sorunlar yanında üretim planlamasının yapılmaması nedeniyle bir çok arz ve talep fazlalığı veya azlığından kaynaklanan sorunları bulunmaktadır. Bu durum, ciddi ölçüde kaynak ve pazarlama sorunu yaratmaktadır.

Dış satıma dönük bir pazarlama yönetimi yeterli olmadığı için birçok dış satım sorunu yaşanmaktadır.

Yunanistan, İtalya, Fransa ve İspanya gibi Avrupa Birliği ülkeleri ile aynı pazara yönelik olarak üretilen mallarda ciddi ölçüde rekabet, pazarlama sorunu bulunmaktadır.

Dış satımda marka yaratma, yaratılan markalara karşı birçok engelleme sorunu bulunmaktadır.

1935 yılında Tarım Satış Kooperatiflerinin temel amacı, aracılarla ve dış alıcılara

Genel sorunlar yanında üretim planlamasının yapılmaması nedeniyle bir çok arz ve talep fazlalığı veya azlığından kaynaklanan sorunları bulunmaktadır. Bu durum, ciddi ölçüde kaynak ve pazarlama sorunu yaratmaktadır.

ra giden kârın, üreticilere aktarılması iken bugün bu amaçtan çok uzaklarda kaldığı açıktır.

B.Kaynaklandığı Yere Göre Sorunlar

Kooperatifçiliğin genel sorunları içinde yer verilmesi de mümkün olmakla birlikte, sorunun kaynaklandığı yer, kurum, kuruluş açısından da bir başka ayrıma göre de sorunların ele alınması mümkündür.

1. Merkezi Yönetiminden Kaynaklı Sorunlar

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, kooperatiflerin kuruluş iznini verme, denetleme yönlerinden yetkilidirler. 2011 yılından itibaren Bayındırlık ve İskan Bakanlığı da yapı kooperatiflerinin kuruluş iznini verme, denetleme yönlerinden yetkili olmuştur.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığında, gerek tarihsel gelişiminden, gerekse adından da belli olduğu üzere Teşkilatlandırma (Örgütlenme)

Genel Müdürlüğü kooperatiflerin kuruluş iznini verme, çalışmalarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Kooperatiflerin kuruluş izni ve denetiminin üç ayrı bakanlığın yetkili olması, kamu yönetimi açısından bir düzensizlik örneğidir. İlgili alanlarına, çalışma konularına göre kooperatiflere kuruluş izni veren bakanlığın değişmesi durumunda Turizm Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Bakanlığı (Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı vb.) gibi bakanlıkların devreye girmesi gerekecekleri kuşkusuzdur.

Diğer bir önemli sorun, üretici birlikleridir. Üretici birlikleri, tam anlamıyla kooperatif işlevini yürütmekle birlikte unvanlarında kooperatif sözcüğüne yer verilmemiştir. Anasözleşmesi, kooperatif anasözleşmelerinin benzeridir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığının, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca kontrol edilmekte olan tarım ürünleri ticareti yapan kooperatif örgütlenmeleri etkisiz kılma çabasının bir ürünü olduğunu düşündürmektedir.

Diğer yandan ilgili bakanlıklardan kaynaklanan bir başka sorun daha bulunmaktadır. Kooperatif genel kurul toplantılarına görevlendirilen temsilcilerinin genel olarak bilgilerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Genel kurul toplantılarında Yasaya ve anasözleşmeye aykırı kararlar alınmasına temsilcilerin engel olamadığı, uyarı görevini yapmadıkları veya yapamadıkları veya şerh vermediği bilinmektedir. İlgili Tüzük ile belirlenen görevlerini yerine getirmekte zorlandıkları, koşulların uygun olmadığı da bilinmektedir. Görevli bakanlık temsilcileri, az sayıda olmakla birlikte yanlış ve yetersiz bilgi verdiği de bilinmektedir.

2. Yerel Yönetimlerden Kaynaklı Sorunlar

Yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin konut üretim politikaları bulunmaktadır. Kentleşme politikası, konut üretme politikasının olmaması nedeniyle yapı kooperatiflerinin başarısız olmasına doğrudan etki etmektedir. Belediyeler, her ne kadar kent planları yapmakta ise de yapılan planların, fiili yapılaşmanın gerisinde kaldığı da bilinmektedir. Belediyeler arsa (arsanın alt yapılı olması gerekir) üretimini yapamadıkları için kooperatifler, emlak spekülöörlerinin eline düşmektedir.

Belediyelerin, gerek İmar Yasasından, gerekse 1163 sayılı Yasadan kaynaklanan denetim yetkilerini yerine getirmedikleri düşünülmektedir. Belediyeler tarafından denetim yetkisinin kullanılmaması sonucunda inşaat kalitesi düşmekte, projelerine aykırı birçok üretimin gerçekleşmesine neden olmaktadır. Özellikle, proje aykırı üretimler, teslim aşamasında ortakların şikayetlerine neden olmakta, hatta denetime konu dahi olabilmektedir.

3. Sanayi ve Ticaret Bakanlığında Kaynaklanan Sorunlar

1163 sayılı Yasanın 44. maddesi uyarınca kullanılması olanaklı olan genel kurul toplantılarına çağırma yetkisini kullanmamaktadır.

1163 sayılı Yasanın 45/4. maddesinde toplantı tarihinden 15 gün önce ilgili bakanlığa başvuru zorunluluğu olmasına karşın, temsilcilerin toplantı tarihinden önce yapmaları gereken görevlerini yerine getiremediği bilinmektedir.

Kooperatiflerin genel kurul sonrasında vermiş oldukları tutanak ve belgelerin içeriği incelenmemektedir. Yalnızca, teslimin gerçekleşmesini sağlamakla yetinilmektedir.

3. Diğer Bakanlık ve Kuruluşlardan Kaynaklanan Sorunlar

Maliye Bakanlığında, Sosyal Güvenlik Bakanlığında kaynaklı vergi ve sosyal güvenlik mevzuatı sorunları da kooperatifleri çevrelemektedir. Özelliklerine göre Motorlu Taşıyıcılar Kooperatiflerinin Ulaştırma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğünden; Turizm Geliştirme Kooperatiflerinin Maliye Bakanlığı ve Turizm Bakanlığında kaynaklı sorunları da bulunduğu zaman zaman dile getirilmekte ve yukarıda sıralanan sorunların bir kısmı da ilgili bakanlıklardan kaynaklanmaktadır.

Ticaret Odaları, Ticaret Sicil Memurluklarından kaynaklı birçok sorunlar da bulunmaktadır.

Örneğin, bazı ticaret odaları özellikle konut yapı kooperatiflerini oda üyesi yapmamaktadır. Daha doğru bir anlatım ile tacir saymamaktadır.

5. Uluslararası Hukuktan Kaynaklanan Sorunlar

1948 yılında yürürlüğe giren GATT (Ticaret ve Tarifeler Genel Anlaşması), yürürlük tarihinden bu yana yapılan görüşmelerle hem imza koyan devletlerin sayısı hem de serbestleştirilen mal sayısı bakımından kapsama sürekli olarak genişletilmiştir.

Mal ticaretinde sürekli daha çok liberalizasyonu hedefleyen GATT çerçevesi,

Uruguay Görüşmeleri ile kurumlaşmış ve genişlemiştir. Görüşmeler sonunda 1994 de bir Nihai Senet imzalanmış, bu metin 1 Ocak 1995 de yürürlüğe girmiştir. Türkiye kurucu üyedir. TBMM, Nihai Senedi 25 Şubat 1995 tarihinde onaylamıştır.

Nihai Senedin iki önemli sonucu vardır. Birincisi Dünya Ticaret Örgütü'nün kurulması ve hizmetler sektörünün liberalizasyonunun sağlanmasıdır. 1995 yılında yürürlüğe giren Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS), uluslararası hizmet ticaretine ilişkin temel kavram, kural ve ilkeleri belirleyen çok taraflı bir anlaşmadır. Bu anlaşma, anlaşmaya taraf olan ülkelerin, sektörler bazında hangi hizmetleri liberalize edeceklerini içeren "taahhüt listeleri" vermeleriyle yürütülmektedir.

GATS 'ni imzalayan her devlet, Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) uzlaşmazlık çözme - tahkim yetkilerini kabul etme yükümlülüğü altına girmiştir. Ayrıca imzacı devletlerden biri bulunduğu bir taahhütten vazgeçmek isterse, bundan zarar görecektir diğer üyelerin zararlarını karşılama yükümlülüğünü de üstlenmiştir. DTÖ üyesi devletler, var olan liberalizasyon düzeylerinde serbestliği daraltıcı - kısıtlayıcı değişiklikler yapamayacaklardır. Yükümlülükler, başlangıçta genel olarak taahhüt edilen alan ve konular ile sınırlı sayılmıştır. GATS, çeşitli ilkeler getirerek hizmetlerde liberalizasyonu güvence altına almış ve sürekli genişletilebilecek biçimde düzenlemiştir.

Bugüne dek kamu hizmeti olarak görülen ve devletin "sosyal devlet" özelliği kazanmasını sağlayan alanlar GATS ile özel şirketlere bırakılmaktadır. Sosyal devlet, toplumsal eşitlik ve kalkınma hedeflerinin en etkili aracı olduğuna göre, GATS bu aracın varlığını tehdit ettiğine göre, bu anlaşmalar bütünü sıradan bir ekonomik düzenlemeden daha fazlasını ifade etmektedir.

Konunun kooperatifleri ilgilendiren yönleri sosyal devlet olgusunun oluşturduğu kamusal alanın daraltılması yanında kooperatiflerin uğraştıkları mal ve hizmet ticaretinin tümünde uluslararası rekabetin içinde yitcekleri anlaşılmaktadır.

Bu konuda, 28.06.1998 tarihli Türkiye'nin Güncel Ekonomik Sorunları ve Kooperatifçilik panelinin konuşmacısı, İzzettin Önder'in açıklamalarına yer verilmelidir :

Kooperatiflerin genel kurul sonrasında vermiş oldukları tutanak ve belgelerin içeriği incelenmemektedir. Yalnızca, teslimin gerçekleşmesini sağlamakla yetinilmektedir.

“...Yeni dünya düzeni rantları giderek büyüten, bunları yeni bir paylaşımına tabi tutan ve belirli grupların eline veren bir sistemdir. Kooperatifçilik ise bu felsefeye ters bir uygulamadır. Başka bir ifade ile Yeni Dünya Düzeni karşısında emekçiler eriyorsa, kooperatifler de erimeye mahkumdur. Bizim bugün şikayetçi olduğumuz kooperatifler işte böylesi bir yolun yolcusu durumundadır. Kooperatiflerle ilgili şikayetlerimiz ise tesadüfi değil, fakat bu sistem içinde kooperatifçiliğin eriyen yapısından kaynaklanmaktadır. Böyle bir iklimde nasıl sarışın insan bulunmaz ise, bu düzende kooperatiflerin de iyi çalışır olabilmeleri o derece düşük bir olasılıktır. Kameramızı biraz geriye çekip tarihsel akışa baktığımızda kooperatiflerin toplumsal ve ekonomik işlevini görebiliyoruz. İşte böylesi bir bakış açısı bize bugün hakim dokuda kooperatiflerin yerinin giderek zayıfladığını ortaya koymaktadır...”

ratifler, özellikleri itibariyle kayıt içi çalışmak zorundadır. Ancak, kooperatifleri çevreleyen koşullar nedeniyle, onların da kayıt dışı çalıştığı bilinmektedir. Özellikle, yapı kooperatifleri arsa, arazi ve inşaat malzemesi alımlarında, işçi ücretlerinin ödenmesinde kayıt dışı ekonominin olumsuz etkisi ile doğrudan karşı karşıya kalmaktadır.

Yıllardır süren, kronik enflasyon da, dayanışma ve yardımlaşma kuruluşları olan küçük sermayeli kişilerin örgütlenme biçimi olan kooperatifleri olumsuz olarak etkilemiştir.

Kalitesiz inşaat malzemesi üretimi yine kooperatiflerin önündeki önemli sorunlardan biridir. Özellikle yapı kooperatifleri kalitesiz inşaat malzemeleri ile yapılan inşaatlar, işletme maliyetini artırmaktadır. İşletme maliyetinin yüksekliği, uzun vadede toplumsal kaynakların israfına neden olmaktadır. Yani, ulusal gelir kaybıdır. Her ne kadar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, inşaat malzemelerini standartlara uygunluğu yönünden denetlemekte ise de, sorun toplumun tüm kesimlerince çözülmek istenmediği sürece yapılabileceklerin kısıtlı olduğunu kabul etmek gerekir.

Ulaşım sistemi ağırlıklı olarak, karayollarına dayalıdır. Dolayısıyla, taşımacılıkta dışarıya dayanan akaryakıt ürünlerinin ağırlığı söz konusudur. Bu nedenle, kooperatiflerin mal ve hizmet alım ve satımları, üretimleri, imalatlarında taşıma giderleri önemli yer tutmaktadır. Üretim kooperatifleri mallarını satarken, taşıma giderleri önemli bir maliyet ögesidir. Aynı durum, pazarlama kooperatifleri, tüketim kooperatifleri için söz konusudur. Yapı kooperatiflerinin, imalatlarında da taşıma giderleri önemli bir maliyet unsurudur.

Ulaşım sisteminin önemli maliyet ögesi olması yanında benzer biçimde enerji sorunu da bulunmaktadır. Enerji maliyeti tüm üretim kooperatifleri için önemli bir maliyet ögesidir. Enerji maliyeti, ulusal piyasada dar gelirli aleyhine etki yaratırken, uluslararası piyasada ülkemiz aleyhine durum yaratmakta, rekabeti önlemektedir. Enerji maliyeti, özellikle üretim kooperatiflerini doğrudan etkilemektedir.

Kayıt dışı ekonomi, ekonomik ve toplumsal yaşamı, dolayısıyla kooperatifçiliği de tümüyle kemirmektedir. Ulusal gelirin yarısının, hatta daha fazlasının kayıt dışı olduğu herkesin bilgisi içindedir. Kayıt dışı ekonomi, kooperatiflerin tüm iş ve işlemlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm bu gelişmeler karşısında kooperatifçiliğin niçin eridiğini sorguladığımızda, bunun yanıtı çok açık olarak verilebilir. Kooperatifçilik eriyor, çünkü sıkışan kapitalist alemde daima yeni kar alanları talep ediliyor. Kooperatifçilik önemli bir potansiyel kar alanını kapatmış vaziyettedir. Sosyal devletin çökertilmesi, devletin kendi alanına, yani aslı görev olarak nitelenen alana çekilmesi talepleri hep buna yöneliktir. ...”¹

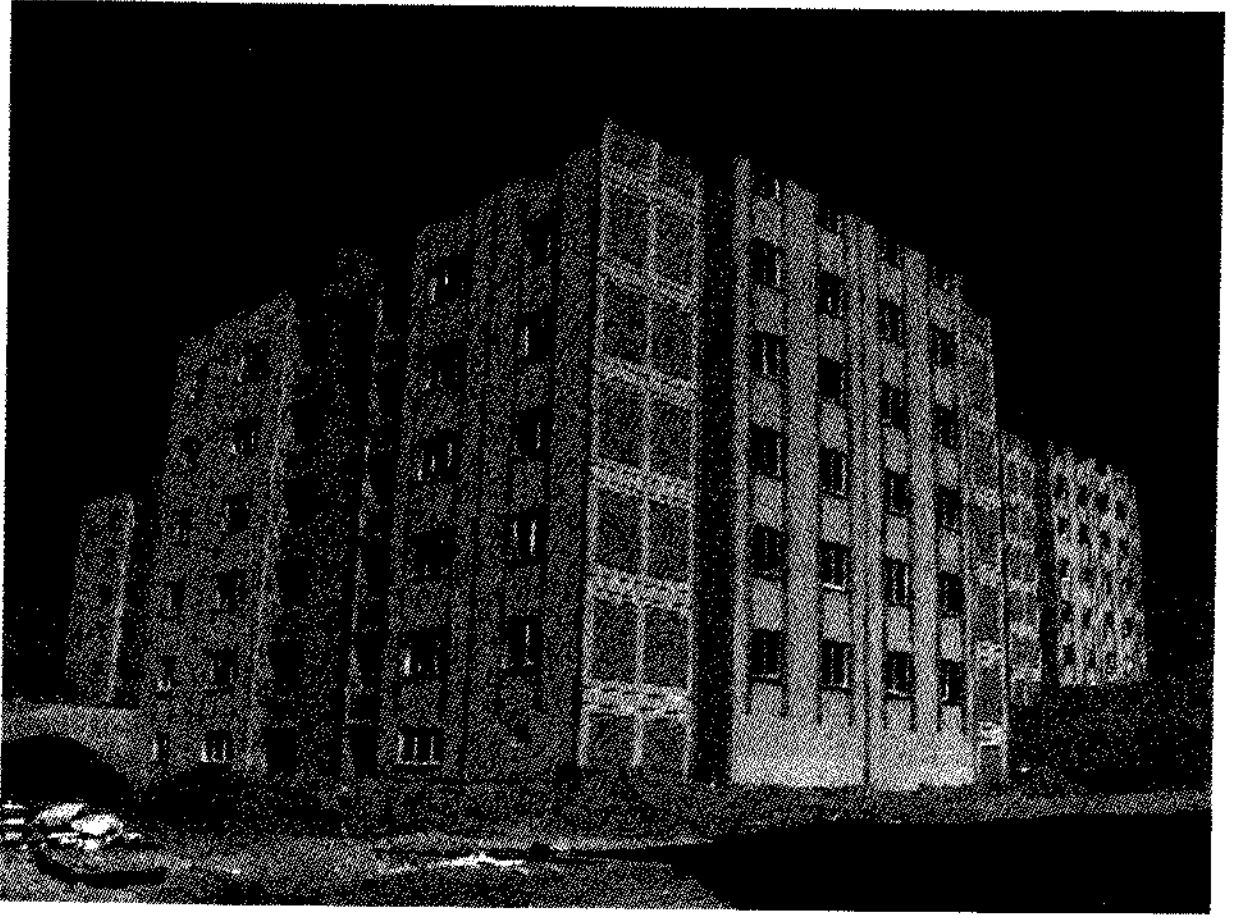
C. Çözüm Yerlerine Göre Sorunlar

Sorunların tanımlanması yanında, çözümünü sağlayacak kişi, yer, kurum ve kuruluşların da belirlenmesini gerektiği de düşünülmektedir.

1. Ülkemizin Genel Yaklaşımına Bağlı Sorunlar

Kayıt dışı ekonomi, ekonomik ve toplumsal yaşamı, dolayısıyla kooperatifçiliği de tümüyle kemirmektedir. Ulusal gelirin yarısının, hatta daha fazlasının kayıt dışı olduğu herkesin bilgisi içindedir. Kayıt dışı ekonomi, kooperatiflerin tüm iş ve işlemlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Kayıt dışı çalışanlar, kayıt içi çalışanlara göre rekabet etme olanakları çok fazladır. Koope-

1 Türkiye'nin Güncel Ekonomik-Sosyal Sorunları ve Kooperatifçilik Paneli, 28.06.1998, Ankara, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği

Kısacası, kooperatifçiliği doğrudan doğruya etkileyen ve etkilemiş olan enflasyon, kayıt dışı ekonomi, kalitesiz inşaat malzemesi üretimi, kayıt dışı işçi ücretleri ile ulaşım ve enerji sistemindeki sorunların çözümlü toplumun tümü tarafından istenmediği sürece olumsuz etkisini duyuracaklardır.

Yasama Organına Bağlı Sorunlar

Üç ayrı yasa ile düzenlenen kooperatifçiliğin bir yasada düzenlenebilmesi ancak yasama organına bağlı bir sorundur. Buna karşın parçalı yapı sürdüğü gibi yapılan değişikliklerle 1163 sayılı Yasamın bütünlüğü, hükümler arasındaki dengeli bütünlüğü de bozulmuştur ve bozulmaya devam etmektedir.

Kooperatiflerin kuruluş, örgütlenme, yönetim, eğitim, mali kaynak, denetim, teşvik sorunlarının temel çözüm yeri de yasama organıdır.

3. Diğer Kuruluşlara Bağlı Sorunlar

Kooperatiflerle ilgili bakanlıklar başta olmak üzere Maliye Bakanlığı, Çalışma ve

Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çözülmesi gereken birçok genel, vergi ve sosyal güvenlik mevzuat sorunları bulunmaktadır.

D) ÖNERİLER

Sıralanan sorunlardan anlaşılacağı üzere kooperatifçiliğin birçok sorunları bulunmaktadır. Ancak, bu sorunların çözüm sürecinde en ağır olanından başlamak gerekmektedir. Bu nedenle, kayıt dışı ekonomi ile ilgili sorunlar çözümlenmelidir. Kayıt dışı ekonomi ortadan kaldırılmadan, kooperatifçiliğin diğer sorunlarının çözülmesi de olanaklı değildir. Genel ekonomik yapı dışında kooperatif ile ilgili yasalar bir bütün içinde ele alınarak, evrensel kabul görmüş kooperatifçilik ilkelerine göre yeniden düzenlenmelidir. Tek bir kooperatifçilik yasası olmalıdır. Yasada, genel hükümlere ilişkin düzenlemeler yanında türlere göre düzenlemeler yapılmalıdır. Yukarıda sayılan sorunları ortadan kaldıracak biçimde Yasa yapılmalıdır. Yasadan sonra anasözleşmeler, var olan sorunları ortadan kaldıracak biçimde yeniden düzenlenmelidir.

Kayıt dışı ekonomi ortadan kaldırılmadan, kooperatifçiliğin diğer sorunlarının çözülmesi de olanaklı değildir. Genel ekonomik yapı dışında kooperatif ile ilgili yasalar bir bütün içinde ele alınarak, evrensel kabul görmüş kooperatifçilik ilkelerine göre yeniden düzenlenmelidir. Tek bir kooperatifçilik yasası olmalıdır.

ANKARA ULAŞIMI

Ali Selvi

Ankara Kurtuluş Savaşı'ndan önce bir Anadolu kasabasıyken, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte hızla büyümeye başladı. Büyümeyle birlikte sorunları da arttı.

Vedat Dalokay
Ankara'nın ulaşımına önemli katkı sağlayacak olan metronun çalışmalarına kıt olanaklarla başlamasına karşın, 12 Eylül'de görevden alındığından bu proje ve düşünce yarım kalmıştır.

Mustafa Kemal, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın imarıyla, ulaşımıyla, altyapısıyla bizzat ilgilenirken, Atatürk Bulvarı'nın 100 metre olması gerektiğini söylerken onun yüz yıl sonrasını gördüğünü anlamışlardı. Buna rağmen Ankara'nın ulaşımı için Cumhuriyet'in ilk yıllarında önemli çalışmalar yapılarak trolleybüsler devreye sokulmuştur. Daha sonraki yıllarda yerel yöneticiler de bütçe olanakları ölçüsünde Ankara'ya hizmet etmişlerdir. Bunlara örnek verecek olursak; yetmişli yılların Belediye Başkanı Ekrem Barlas'ın Atatürk Bulvarı üzerine Opera Köprüsü'nü yaptırması trafiğe önemli ölçüde rahatlık getirmişti. Bunun yanında Kayaş-Sincan banliyö hattı oluşturularak, doğudan kentin doğusundan batısına ulaşımında önemli rahatlık

sağlanmıştı. Bu banliyö hattı, eski teknoloji olmasına rağmen, Ankara'ya çok ciddi şekilde hizmet vermeye devam ediyor.

Yine yetmişli yılların sonunda belediye başkanlığı yapan Vedat Dalokay, Ankara trafiğinde önemli rahatlık sağlayan "kavşaklarda göbek" uygulamasına geçmiştir. Bu düzenleme Ankara'da uygulanmaya devam etmektedir. Sıhhiye Köprüsü'nü Ankara'ya kazandıran isim yine Vedat Dalokay'dır.

Vedat Dalokay'dan sonra belediye başkanı olan CHP'li Ali Dinçer, Ankara'nın ulaşımına önemli katkı sağlayacak olan metronun çalışmalarına kıt olanaklarla başlamasına karşın, 12 Eylül'de görevden alındığından bu proje ve düşünce yarım kalmıştır.

1984 yılında yapılan belediye seçimlerini ANAP'lı Mehmet Altınsoy kazanırken, bu dönemde metro ve ANKARAY inşaatı ile ilgili ciddi bir çalışma olmamıştır.

* Ankara Yenimahalle Belediye Meclis Üyesi

1989 yılının mart ayında yapılan seçimlerde Sosyal Demokrat Halkçı Partili Murat Karayalçın'ın Belediye Başkanı seçilmesiyle birlikte metro pojesi gündeme tekrar gelmiş ve finansman sorunu yurtdışına tahvil ihraç edilerek çözülmüştü (bu uygulama Türkiye belediyeleri arasında bir ilkti) Ankara'nın trafiği en yoğun bölgesi olan Kızılay bölgesi, trafiğe kapatılarak ve çok önemli risk alınarak, Kızılay-Siğhriye-Ulus-Batıkent metro hattı hayata geçmişti.

Metronun hizmet vermeye başlaması, başta Yenimahalle olmak üzere, Demetevler, Batıkent ve çevre semtlerinin trafiğini önemli ölçüde rahatlatmıştır.

Murat Karayalçın'ın belediye başkanı olduğu dönemde Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara'nın en yoğun hattı olan Dikimevi-Aşti hattında %90'ı yeraltından giden hafif raylı Ankaray projesini hayat geçirdi. bu metro hatlarının devamı projelerde hazır olmasına rağmen, 1994 yılında belediye başkanı seçilen İ.Melih Gökçek verimsiz olacağı önceden kendisine defalarca söylenmesine rağmen Akay Kavşağını ısrarla inşa ederek bu bölgede trafiği rahatlatamadığı gibi Çayyolu metrosunun güzergahı da değişmek zorunda kaldı.

Metro yapma iddiası ile yola çıkan İ. Melih Gökçek, 3 hattın inşasına aynı anda başladı. Tabii sonuç fiyasko oldu. 17 yıldır belediye başkanı olan İ.Melih Gökçek hükümetlerin de desteğini almasına rağmen bir metre metro yap(a)mamıştır.

Batıkent-Sincan metrosunun tamamlanmaması nedeniyle betonlar çürümeye başlamış, Sincan'da, Eryaman'da, Çayyolu'nda,

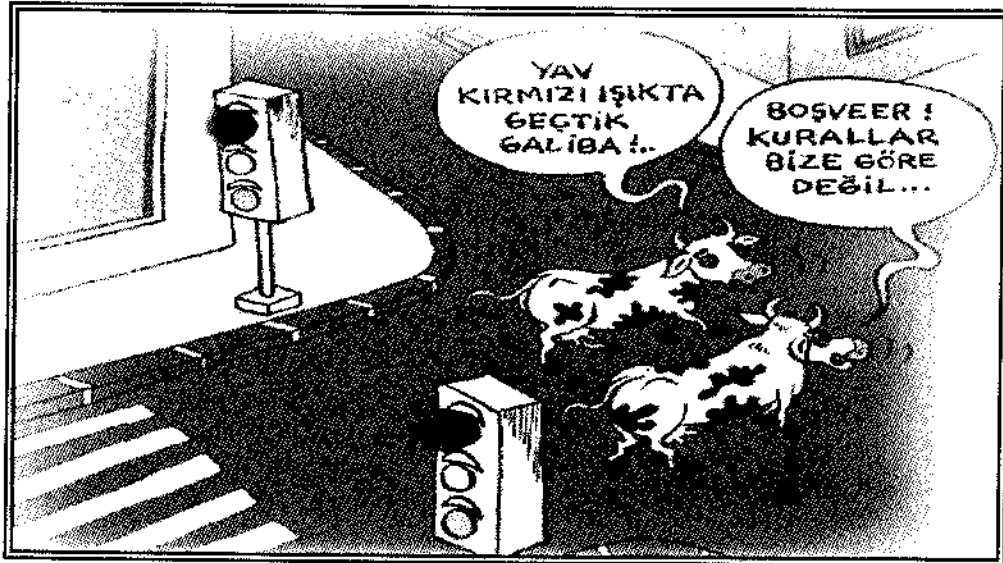
Keçiören'de oturan vatandaşlar zorunlu olarak özel arabası ile işine gidip geldiği için milyonlarca litre akaryakıt harcayarak ekonomiye büyük zarar verdiği gibi küresel ısınmayı da olumsuz etkilemektedir.

17 yıldır belediye başkanı olan İ.Melih Gökçek, belediye bütçesinden yaklaşık 60 milyar TL. harcamış olmasına rağmen 1.8 milyar bulamadığı için metroyu tamamlama(ya)mamıştır. Metronun yapımını da Ulaştırma Bakanlığı'na devretmiştir. Bu bile Büyükşehir Belediyesi'nin ne kadar kötü yönetildiğinin göstergesidir. Günümüzde Ankara halkı ulaşımdan pahalı yararlandığı gibi başkent'in çehresine hiç mi hiç yakışmayan otobüslere mahkum edilmektedir.

Prof.Dr. Yılmaz Büyükerşen'in yeniden yarattığı Eskişehir'i gördükten sonra Ankara'nın halinin ne kadar içler acısı olduğu bir kez daha görülüyor. Ayrıca metro yapacağım diye Keçiörenliler ve Batıkent Başkent Bulvarının etrafında oturan Kardelen Mahallesi sakinleri, 13 yıldır yolları kapalı olduğu için evlerine dolaşarak gittikleri yetmezmiş gibi misafirlerine adres bile tarif edemiyorlar.

Başkan Gökçek Akay Kavşağı'nın yapılmasına karşı çıkanlara; bu kavşakta bekleyen araçların ne kadar akaryakıt israf ettiğini hesaplıyordu, şimdi soruyorum: "Sayın başkan 15 yıldır yapmadığı Çayyolu, Sincan, Keçiören metro hatları nedeniyle ulusal ekonomiye ne kadar zarar vermiştir ve bunun hesabını yapmış mıdır, yaptıysa bu bedeli yine Ankara halkı mı ödeyecektir?"

Başkan Gökçek Akay Kavşağı'nın yapılmasına karşı çıkanlara; bu kavşakta bekleyen araçların ne kadar akaryakıt israf ettiğini hesaplıyordu, şimdi soruyorum: "Sayın başkan 15 yıldır yapmadığı Çayyolu, Sincan, Keçiören metro hatları nedeniyle ulusal ekonomiye ne kadar zarar vermiştir ve bunun hesabını yapmış mıdır, yaptıysa bu bedeli yine Ankara halkı mı ödeyecektir?"

BEHİCE BORAN 100 YAŞINDA

Sosyalist kuramcı, sosyolog, eski Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, doğumunun 100. yıl dönümünde AKM Perge Salonu'nda düzenlenen panelle anıldı. Panel yoğun ilgi gördü.

01.11.2010 / AKDENİZ BEYAZ

Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyeleri Derneği tarafından Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin katkılarıyla düzenlenen "Toplumbilimci ve Siyasetçi Olarak Behice Boran" başlıklı panele, Akdeniz Üniversitesi'nden Prof. Dr. Gülser Kayır, Nazım Hikmet Akademisi'nden Prof. Dr. Neşe Özgen, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Gökhan Atılğan konuşmacı olarak katıldı. Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı Prof. Dr. Necati Dedeoğlu, açılış konuşmasında Boran'ın Türkiye'nin ilk sosyologlarından olduğunu belirterek, "O bir devre damgasını vurabilmiş, insanları peşinden sürükleyebilmiş bir Cumhuriyet kadını" dedi. Panelin moderatörlüğünü Behice Boran'ın hukuki temsilcisi Av. Erşen Şansal yaptı. Behice Boran'ı Türkiye'nin ilk kadın Marksist kuramcısı, sosyalist önder, toplumbilimci, estetikçi, milletvekili, parti lideri, akademisyen, yazar, bağımsızlık savunucusu, barışsever, cumhuriyet kadını, evinin kadın emekçisi, anne, eş ve hastabakıcı sıfatlarıyla tanımlayan Prof. Dr. Gülser Kayır, şunları söyledi: "Behice Boran bunların çok daha ötesinde bir insandır. Ölümüne değin sürdürdüğü araştırmalarındaki Türkiye toplumuna dair

tespitleri, bugüne ışık tutuyor. Ölümünden önce Uğur Mumcu'ya şunları söylüyor: (Mücadeleye girerken herşeyi düşünmüş, göze almıştım. Baskılar, kovulmalar, hapislik... Ama 79 yaşında yabancı bir ülkede sürgün olacağım hiç aklıma gelmemişti.)" Konuşmasının sonunda Boran'ın Türkiye'deki cenaze törenini anlatan Kayır, gözyaşlarına hakim olamadı. Anma etkinliklerinde Behice Boran'ı anlamakla kalmayıp onun öğretilerini yeniden gözden geçirdiklerini ve bugüne miras bıraktığı düşüncelerini özümstediklerini ifade eden Prof. Dr. Neşe Özgen ise siyasi baskılar nedeniyle Boran'ın eserleriyle çok geç tanışabildiğini ancak yine de bütün hayatını derinden etkilediğini anlattı. Daha sonra söz alan Yrd. Doç. Dr. Gökhan Atılğan, şöyle konuştu: "Boran, bir Toplumsal Yapı Araştırmaları Merkezi kurmak istedi. Türkiye'nin tüm politik, ekonomik, feodal vs. yapılarını araştırarak ve tüm bu yapıları bir siyasi dönüşüme dahil edecekti. Ama Toplumsal Yapı Araştırmaları adını duyanlar (Ne o, inşaat malzemesi mi) diye sordular. Boran işte o koşullarda yaptı mücadelesini." Baskılar karşısında aydınların önlerinde birkaç seçenek bulunduğuna ifade eden Atılğan, "Behice Boran, TBMM kararıyla üniversiteden atılınca Türkiye İşçi Partisi'ne girdi ve genel başkanı oldu. Onun seçimi buydu. Başka birçok aydın gibi yurtdışına gitmedi. Ülkesinde kalarak sosyalist iktidar mücadelesine hizmet etti" diye konuştu. Salonun tamamen dolduğu etkinlik, panelistlerin izleyicilerden gelen soruları yanıtlamasıyla son buldu.

Sosyalist kuramcı, sosyolog, eski Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, doğumunun 100. yıl dönümünde AKM Perge Salonu'nda düzenlenen panelle anıldı.

Kısa Kısa

Petrolün Dersi

Çağımızın en önemli konularından biri enerji kaynağı sorunu. Bugün kullanılan ana kaynak, petrol. Ancak petrol, kırk elli yıla varmadan tükenecek. Yenilenebilir enerji kaynaklarının değeri bilinmekle birlikte, büyük petrol şirketleri, kurulu düzenlerinden, büyük karlılıklarından vazgeçmiyorlar. Üstelik petrolün ne kadar riskli olduğu da Meksika Körfezindeki kaza ile gözler önüne serildi. Tarihte yaşanan başka cins kazalardaki gibi üstü örtülemedi.

Meksika körfezindeki petrol boru kazasının, BP şirketine verdiği zarar ne kadar önemli olursa olsun, çevrede yarattığı kötülükler yanında hafif kalır. Denizin kirlenmesi uzun zaman sürecek, gittikçe genişleyecek, oradaki canlıları yaşayamaz duruma sokacak.

Bu kaza, umarız öbür şirketlere de bir ders vermiş olsun. Böyle yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmelerine yol açsın.

Türkiye’de Fiiller

Türkçe’de fiillerin çekimi bir örnektir. Bu özellikleri başka dillerde rastlayamayacağımız kolaylık sağlar. Sonekler yardımıyla çok zengin bir anlatım özelliği kazanır. Başka dillerdeki gibi çok yardımcı sözcüğün sıralanmasına gerek yoktur. Bir iki örnek vermek yeterlidir. Gelebilecek misiniz? Gelemeyecek misiniz? Yoruldunuz. Göremiyorum. Görüyorum. Görebiliyorum. vb.

Türkçe’de Devrik Tümce

İlk gençliğimde devrik tümceyi bir anlatım özelliği, bir biçim gibi algıladım. Hekim olduktan sonra, hastaları muayene ederken, soluklarını tutmalarını söyleyeceğim zaman, daha soluk sözcüğü ağızdan çıkar çıkmaz, soluk aldıklarını görmeye başladım. Bunu "Tutun soluğunuzu!" demekle çözümlendim. Böylece devrik tümcenin ayrı bir işlevi olduğunu bulmuş oldum.

Gerçek - Yapma

Bir yapma çiçeği beğenirsek, başarılı bulursak "Ne güzel, canlı gibi" deriz. Bunun tersini de duydum. Birisi bir çiçeği çok beğenmiş "Ne güzel," dedi, "yapma çiçek gibi güzel!" Bir şey diyemedim.

Yaban Gülümüz

Son evimize yeni taşınmıştık. Bahçemizin düzenlenmesine yardımcı olan Osman Efendiyle bir çiçek bahçesine gidip birkaç gül, bir leylak, iki kök hanımeli vb. aldık. Hepsisi de yerini sevdi, gelişti. Birer birer çiçek açmaya da başladılar. Yalnız bir tanesi,

yaban gülü beş, altı yıl açmadı. Osman Efendi bir gün "Leziz Hanım" dedi, "bu gülün yerine bir açanını dikelim!" Doğrusu yayılmış, çoşmuş yeşilliğe kıyamadım. "Osman Efendi," dedim, "bak, yeşillik olsun diye o kadar çim ettik. Varsın o da açmayiversin, dokunmayalım." Öyle kandı. Bir yıl sonra, açma zamanı gelince, gülümüz öyle bir donandı ki, beyaz, küçük güllerden, neredeyse yeşil yaprakları görül-meyecek.

Buraya kadar iyi de, bundan sonra radyoda dinlediğim bir izlencede duyduklarına çok şaşırdım; Bazı köylerde bir gelenek varmış. Ürün vermeyen bir ağacın yanına, elinde bir balta ile giden sahibi, "Ben bu ağacı keseceğim, meyve vermiyor" dermiş. Komşular araya girer, yazık kıyma" diye engel olurlarmış. Bu oyundan sonra ertesi yıl bol meyve alırlarmış!

İşte biz de bilmeden, gülümüze böyle bir oyun oynadık.

Ha Babam Sınıfının Eksiği (mi?)

Geçenlerde biri anlatıyordu. Kim olduğunu, nerede dinlediğimi, anımsamıyorum. Sonuç önemli.

Rıfat Ilgaz "Ha Babam Sınıf"nda her türlü tipi işlemiş; inek'i, Şaban'ı, geçimlisi, geçimsizi, dalgacısı, savruğu, dikkatli, dikkatsizi, sakarı vb. Ama bir tip eksik; takkeli yok!

Neden? İşte bu konuyu deşenin yorumu: "Rıfat Ilgaz takkeli eksik bırakmadı. Bildiğiniz gibi Ha Babam Sınıfı 1960'lı yılların başlarında yazılmaya başlandı. O zamanlar başı takkeli yoktu. Gericilik seksenlerden sonra başladı!

Sevgili Rıfat Ilgaz böylece gericiliğin tarihine de ayna tutmuş oluyor!

Dilin Sürçmesi

Sabahları, başucumdaki radyoyu dinlemeyi severim. Gündem izlencesine, bazı konuları tartışmak üzere uzmanları çağırıyorlar. Çok yararlanıyorum. Bazı günler, bazı anlatımlarda ilginç dil sürçmeleri oluyor. İki örneği not etmişim:

Birincisinde; "Madalyonun başka boyutu..." denmiş. Herhalde "Madalyonun öbür yüzü" olacaktı.

İkinci notumda; "Olacağı kaçınılmaz", Bana doğrusu "Olması kaçınılmaz" gibi geliyor. Bunları biraz keyiflenmek için yazdım. Belki yanılıyorum.

Sigaraya Dönüş mü?

Kapalı yerlerde sigara içmenin yasaklanması çok iyi oldu. Ama sonradan "Sigara içenlere haksızlık" savıyla buna karşı çıkıldığını duyduk. Böyle bir dönüşe sakın yer verilmemeli.

BELDE BELEDİYELERİ İÇİN NAÇIZANE ÖNERİLER

KÜÇÜK BÜYÜK DİĞER BELEDİYELER DE UYGULAYABİLİR

Alanya'ya, Antalya'ya gidenler görmüştür, oralarda kaldırımlarda hep portakal ve limon ağaçları vardır. Ne dalı kırılmıştır ne meyveleri yağma edilmiştir. Hatta çoğunun üzerinde meyvesi aylarca kalır. Oysa bir ara Antalya'da sokak çocukları hayli vardı. Çocuklar bile o küçük yaşlarında, aç kaldıklarında ağaçlara zarar vermeden yediler demek ki. Hoş, oralarda çok aç kalan olmuyor. Ve kentteki meyve ağaçları da hayli çok. Neredeyse adım başı.

Bütün belde belediyeleri beldelerinde ne yetişiyorsa o meyveler ağırlıklı olmak koşuluyla beldelerini donatabilirler. Bu belde için; hem bolluk bereket simgesi hem turistler için bedava ikram ve tanıtım hem de canı isteyip de almayanlar için meşru bir ulaşılabilirlik sağlar. Kimse korkmasın, eğer yeterli sayıda olur ise ağaçlar zarar görmez.

Eskiden sadaka taşı diye bir uygulama varmış mahallelerde. Gece oraya para konur, ihtiyacı olan da, yine gece vakti ihtiyacı olduğu kadarını ordan alırmış. Parayı taşın altına da parayı alanı da kimse görmezmiş. Yani bugünkü çadırlar gibi yararından çok reklamı yapılmazmış. Reklamdan gösterişten utanırmış insanlar. Meyve ağaçlarından oluşan bahçeler, parklar, ormanlıklar, bu ahlaktan gelenlerin uygulayacağı bir şey. Kimse kimseyi görmüyor. Kimsenin gururu incinmiyor kimse üç kuruşluk hayır için kurum kurum kurulmuyor. Turisti de dahil herkes için bir belediye hizmeti.

Beldeler insanların birbirini tanıdığı yerler. Çabuk organize olunabiliyor. Çabuk sonuç alınabiliyor. Sonuçları net izlenebiliyor.

Çocukları, kadınları, aileleri için içine katmak lazım. Eğer yapılan, içten ve doğru bir iş ise, zaten katılıyorlar. Çocuklar ve anneler, eve yenmesi için alınan meyvelerin çekirdeklerini biriktirirler. Bir de bunları bir saksıya ekip fide haline getirirler. Şeftali, kayısı, kiraz, vişne, hatta nar, sonra kabuğuyla ceviz, badem, fındık. Bütün bu süreçleri çocuk görse katılsa. Belediye yeşillendirme çalışması yapacağı arazileri sadece çam ağacı ile donatmasa. Meşenin, çamın, kestanenin, kavağın yanına bu fideler de bir şenlikle, mevsiminde ekilse. Belediyeciler de; elma, armut, ayva, portakal ve yerel fideleriyle katılsalar şenliğe. bazı fideferin meyve vermesi üç yıl bile sürmüyor.

Böyle bir beldede büyüyen hangi çocuk, bu beldeyi bu bolluğu ve bereketi bu hizmeti unuttur? Bütün çocuklara açık bir meyve ormanı, böyle bir uygulamada hangi çocuk kendini masal kahramanı olarak görmez? Kim kendini cennette zannetmez?

Herşeyden önce çocukları doyurmak lazım.

Ve bunu yaparken annesini, babasını ve çocuğu incitmemek lazım.

Bugünkü gibi; üç kilo pirinç, bir paket makarna, bir paket margarin, beş paket tarihi geçmiş hazır çorba, biraz kömürle insanları açığılamamak lazım.

Acil durumlarda ne olursa vermek lazım. Ama diğer durumlarda biraz bakmak lazım.

Bölgede özelleştirme varsa taraf olmak lazım. Özelleştirme kamu malının özelleştirilmesi insanların işsiz bırakılmasıdır. Çocukların anne veya babasının işsiz ve muhtaç bırakılmasına rıza göstermemek lazım.

Eşi olmayan aile reisi kadınları sosyal yardımla kandırıp eve hapsetmemek lazım. Azim gösteren, çalışan, direnen bu kadınlarımızı desteklemek lazım.

Küçük yerlerin uzun vadeli tanıtımında - yöresel yemeklerde, kumaş, halı, kilim dokumada- hep kadınlarımızın el emeği etkindir. Bunu unutmamak lazım.

Küçüğüyle büyüğüyle istihdam yaratmanın çok maliyetli olduğu inancıyla iş alanı yaratmaktan korkan yönetici kervanına katılmamak lazım.

İş geliştirmek isteyen insanlara, menfaat ilişkisine bulaşmadan ortam ve olanak sağlamak lazım. İş yapmak isteyen kadını ve erkeği dinlemek lazım. Onlara ortam ve olanak sağlamak lazım. Ve bunu düzenli olarak yapmak lazım. Sonuçları izlemek, denetlemek lazım.

Yaşlıları unutmamak lazım. Onları bakıma muhtaç zavallılar olarak görmek yerine ihtiyaçlarını karşılamada bağımsızlaşmaları ve bilgeliklerini kamu hizmetine sunma olanağı tanımak lazım. hemen huzurevi açmamak lazım. Hele bin kişilik kapasitelerden kaçınmak lazım.

Engellilerin, onurlarıyla ve bağımlı olmadan kamusal yaşama katılmaları için sokakta, caddede, trafik lambalarında, parklarda, otobüslerde değişiklik yapmak lazım.

Şimdilik bu kadar lazım.

Sonra yeniden yazmak lazım

BASINDAN SEÇMELER

AYRILAR
15 Ocak 2011

CAMİİYE HACİZ!

Maliye, Ayaskent Belediye'sinin borçları için ilginç bir yola başvurdu: Cami, okul ve mezarlığa haciz İzmir'in Bergama İlçesi'ne bağlı Ayaskent Beldesi'nde Bergama Vergi Dairesi vergi ve SSK borcu nedeniyle cami, okul binası arazisi, mezarlığa haciz koydu. Belediye de karşı atağa geçip cami için Diyanet İşleri Başkanlığı, okul için de İzmir Valiliği'nden geriye dönük 10 yıllık kira istedi.

Maliye Bakanlığı, işçilerinin, geçmişe yönelik vergilerinin yatırılmamasından doğan borçlar nedeniyle Ayaskent Belde Belediyesi'nin mülkiyetinde olan cami, ilköğretim okulu binası arazisi ve mezarlık için Bergama Vergi Dairesi aracılığıyla haciz koydurdu.

Hacze karşı harekete geçen beldenin Demokrat Partili Belediye Başkanı Hasan Gürsel Altuğ da encümen kararıyla cami için Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan, okul binası için de İzmir Valiliği'nden 10 yıllık kira talebinde bulundu. Kira kararının iptali için dava açan İzmir Valiliği ve Diyanet İşleri Başkanlığı, 3'üncü İdare Mahkemesi tarafından haksız bulundu.

Hukuki sürecin devam ettiğini, mülkiyeti kendilerinde olan cami ve okul binası arazisiyle ilgili kira için kendilerinin de icra yoluna başvuracaklarını dile getiren Belediye Başkanı Altuğ, "Geçmişe dönük Maliye'ye 230 bin, SSK'ya da 800 bin TL borcumuz vardı. Bunlara karşılık okul binası arazisi, cami ve mezarlık için haciz kararı koydurdular. Biz de belediye olarak kira bedeli istedik. Bu tamamen bir tepkidir. Önceleri karşı çıkanlar oldu daha sonra ise haklılığımız anlaşıldı. Böyle olmasını istemezdik. Yargı sürecinin kesinleşmesini bekliyoruz" dedi.

Babasına ceza yazmıştı

Belediye Başkanı Hasan Gürsel Altuğ geçtiğimiz günlerde de kaçak depo yaptıran babasına ceza yazmış, yıkım kararı almıştı.

AYRILAR
15 Ocak 2011

İMAR PLANINDA CEMEVI DEVRİMİ

Alevilerin yıllardır uğraşlarına rağmen ibadethane olarak sayılmayan cemevleri, Esenyurt Belediyesi İmar Planlarına 'ibadet yeri' olarak geçti. Alevi Bektaşî Federasyonu Başkanı Ali Balkız, 'Bu bir devrim' yorumu yaptı

Türkiye'de yıllardır tartışılan ancak ibadethane statüsünde sayılmayan cemevleri ilk kez bir belediyenin imar planlarında 'ibadet yeri' olarak işlendi. Cem Vakfı'nın, cemevlerinin ibadethane sayılmadığını gerekçe göstererek Başbakanlık aleyhinde AİHM'e dava açtığı günlerde AKP'li Esenyurt Belediyesi Esenyurt'ta bulunan dört cemevini 1/1000 ve 1/5000'lik imar planlarına 'İbadet Yeri' olarak işledi. Esenyurt Belediyesi temmuz ayında gündeme alınan ve geçtiğimiz günlerde askıya çıkan 1/1000'lik imar planlarına diğer örneklerinde 'kültür yeri' olarak geçen cemevleri 'İbadet Yeri' olarak işlendi. Belediyenin almış olduğu karar neticesinde Haramidere Cemevi, Örnek Mahallesi Cemevi, Namık Kemal Mahallesi Güneş Cemevi ve Esenyurt Erenler Eğitim Kültür Vakfı Cemevi imar planlarına 'İbadet Yeri' olarak işlendi. Belediyenin almış olduğu bu karar bölgede yaşayan Alevi vatandaşlarca sevinçle karşılarken, Alevi dernekleri belediyenin almış olduğu kararın hükümet ve diğer belediyeler için de emsal olacağını söylediler.

Dalga dalga yayılacak: Esenyurt Belediye Başkanı Necmi Kadioğlu, 1/1000 ve 1/5000'lik imar planlarına 'İbadet Yeri' olarak işlenmesiyle ilgili olarak şunları söyledi: 'Herkesin inancına saygı göstermek zorundayız. Dil, din, mezhep ayrımı yapmadan hizmetlerimizi eşit mesafede götürmeye gayret ediyoruz.

Karar emsal olmalı : İnsanların inançlarına pranga vurulamaz. Herkes özgürce inancını, ibadetini yerine getirmek zorundadır. Bölgemizde Alevi nüfusu oldukça fazla. Bu insanların ibadetini nerede yapacak? Belediyenin görevi hizmet ettiği bölgede yaşayan insanları beşikten, mezara her şeyiyle ilgilenmektir. Herkese adaletli davranarak, saygılı olmak zorundayız. Bizlerin bu davranışı emsal olacak ve Esenyurt'tan bütün ülkeye dalga dalga yayılacaktır. Tek temennimiz bütün insanlar rahat ve huzur içerisinde yaşasınlar' dedi. Esenyurt Erenler Eğitim ve Kültür Vakfı Başkanı Cengiz Altınarık ise, 'Tapumuz vardı ama cemevleri kültür

merkezi statüsünde olduğu için bunun önemi yoktu. Şimdi tapumuzla birlikte buranın ibadet yeri olarak işlenmesi çok önemlidir.' diye konuştu.

Hükümet yapamadı, belediye yaptı

Alevi Bektaş Federasyonu Başkanı Ali Balkız, Esenyurt Belediyesi'nin yeni imar planlarının bir devrim niteliğinde olduğunu belirterek, 'Belediyenin imar planlarında "ibadet yeri" olarak ayrılan yerlere cami, kilise ve sinagog yapılıyor ama cemevleri yapılamıyor. Cemevlerinin tamamı imar planlarında 'kültür merkezi' olarak görülüyor. Büyük bir kısmı kaçak durumda veya gecekondu statüsünde bulunuyor. İktidarda olan partinin bunu yapması devrim niteliğindedir. Hükümetin yıllardır yapmak istediğini belediye yapmış oldu. Umarım belediyenin bu kararı herkes için emsal olur. Biz bütün cemevlerinin de ibadethane statüsüne alınmasını istiyoruz' dedi.

Ercan ÖZTÜRK / İSTANBUL

HABER TÜRK
1 Eylül 2010

ACAYİP İÇKİ YASAĞI

Erzincan Altınbaşak'ın CHP'li Başkanı, "Komşu ilçelerden gelenler içip kavga ediyorlar" diye içki satışını yasakladı

Erzincan'ın Altınbaşak Beldesi'nde belediye içki satışını yasakladı. CHP'li Başkan Bektaş, "Yan beldelerde mahalle baskısından içemeyen buraya akın ediyor. İçip içip kavga çıkarıyorlar. Yasağı vatandaş istedi. Gerginlik bitince yasak kalkacak" diye konuştu

Türkiye, 'muhafazakârileşme' ve 'mahalle baskısı' nedeniyle alkol tüketiminin azaldığını konuşurken, Erzincan'ın Üzümlü İlçesi'ne bağlı Altınbaşak Beldesi'nden ilginç bir yasak haberi geldi. Belediye Başkanı imzasıyla Encümen kararı olarak içki satış noktalarına yollanan karara göre, beldede içki satışı durduruldu ve içki satışı yapan işyerleri hakkında cezai yaptırım uygulanacağı belirtildi. Kararın altında imzası bulunan CHP'li Belediye Başkanı Ercan Bektaş, yasağı doğrularken, gerekçenin ise 'alkole karşı olmak' olmadığını vurguladı. Bektaş, beldelerinde çoğunluğun Alevi olduğunu ve alkolün yasak olmadığını, buna karşın çevrelerindeki pek çok belde ve ilçede yazılı olmasa da içki satışının mahalle baskısından ötürü imkânsız olduğunu kaydetti. "Çevre beldedeki insanlar tamamen içmek için toplanıp buraya gelir hale geldiler" diye devam eden Bektaş, olanları şöyle anlattı:

Biz de Erzincan'dan getiriyoruz

"İçtikten sonra kavga çıkarıyorlar, burada kaç kez tatsız olaylar yaşandı. Alkol arttıkça kavgalar da bir noktada mezhep kavgasına dönüşüyor. En son yaklaşık 2 ay önce büyük bir kavga çıktı, diğer beldelerden gelip burayı basmaya kalktılar, Jandarma müdahale etti. Kavga edenler bir yana bir anne ve çocuğu da darp edildi. Gerilim neredeyse silahlı çatışma boyutundan son anda döndü. Durum böyle olunca vatandaş ve esnafı bir araya geldik, bu konuyu defalarca konuştuk. En sonunda ortak bir kararla bu yola gidildi." Bektaş, içkiye karşı olmadıklarını vurgularken, şu anda hâlâ Altınbaşak'ta alkol tüketiminin olduğunu söyledi. Bektaş, "Bize misafir geldiğinde alkol hep bulunur, bu hâlâ böyle, biz de ev için Erzincan'dan alışveriş yapıyoruz" diye konuşurken, kararın kesinlikle geçici olduğunu, 'toplumsal gerginlik' geçince bu kararın da kalkacağını belirtti.

Kararda ne yazıyor?

Encümen kararında, "Belediyemiz encümeninin 23 Temmuz 2010 17 Sayılı kararı gereği beldemizde içki satışı durdurulmuş olup, kararın tebliğinden itibaren işyerinizde rakı, viski, bira vs. türü içkilerin satışının yapıldığı görüldüğü takdirde cezai işlem uygulanacaktır" ifadeleri yer alıyor.

Uzmanlar 'yetki aşımı var' diyor

Bir belediyenin sınırları içerisinde alkollü içki satışına yasak getirip getiremeyeceği de konunun bir başka boyutu. Konuyla ilgili olarak görüştüğümüz hukukçular, belirli bir noktanın alkollü içki üretim ya da satış

ruhsatının iptal edilebileceğini, satışın ancak bu yolla engellenebileceğini belirtiyor. Bunun için de 18 yaşından küçükler satış yapmak gibi yasayla belirlenmiş kuralların çiğnendiğinin belirlenmesi gerekiyor. Bir başka deyişle, gerek kararın gerekçesi anlamında gerek de uygulanabileceği satış noktasının bölgesel değil, belirli olabilmesi anlamında belediye kararı 'sorunlu' olarak değerlendiriliyor.

Altınbaşak'ın nüfusu 2.200

Erzincan'ın 9 ilçesinden biri olan Üzümlü'de Altınbaşak, Bayırbağ ve Karakaya beldeleri bulunuyor. İlçenin toplum nüfusu 32 bin. İlçenin doğusunda Erzincan Merkez, batısında Tercan, kuzeyinde Çayırılı, güneyinde ise Tunceli iline bağlı Pülümür yer alıyor. Siyah üzümü ile ünlü olan ilçe ismini de buradan alıyor. Beldenin nüfusu 2 bin 200. Altınbaşak'ta son seçimlerde CHP yüzde 63.7, DSP yüzde 35.8, AKP ise yüzde 0.1 oy almıştı.

VATAN
2 Eylül 2010

AKP'Lİ BAŞKAN 'HAYIR' DİYECEK!

Konya'nın Ahırılı İlçesi'ne bağlı Akkise Beldesi'nin Belediye Başkanı Ak Partili Ceylan Arslan, 5 belediye meclis üyesi ile birlikte referandumda 'hayır' oyu vereceklerini açıkladı. Başkan Arslan ve meclis üyeleri Ak Parti'den istifa ederek MHP'ye geçti.

MHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Bal ile Konya Gazeteciler Cemiyeti'nde basın toplantısı düzenleyen Akkise Belediye Başkanı Ceylan Arslan, 2004 ve 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti'den seçildiğini anlattı. Ak Parti'nin son dönemde gündeme getirdiği 'demokratik açılım' politikası ile milleti böldüğünü kaydeden Ceylan Arslan, şunları söyledi:

"Türk milletini bölmeye yönelik açılım safsatalarından ve bunun için hazırlanmış olan Anayasa değişikliğinden, yine artık pervasızca dile getirilen özerklik adımı, ona paçavradan bayrak yapma gibi zıvalara hiç bir devlet ve hükümet kanadından tepki gösterilmemesinden dolayı duyduğumuz rahatsızlıktan ötürü 12 Eylül günü yapılacak halk oylamasında hep beraber tercihimiz 'hayır' olacaktır. Belediye Meclis üyelerimiz ile birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'nden istifa etmeye karar veriyoruz. Bundan sonra arkadaşlarımızla birlikte MHP saffarında, görevimize devam edeceğiz."

MHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Bal da devletin partilileştirildiğini iddia etti. Bal, "Şimdi devlet organlarında bulunan genel müdürler, valiler, kaymakamlar bunlar AKP'ye evet oyu alabilmek için memuriyet görevlerini suiistimal etmektedirler. Devletin yetki ve kaynaklarını suiistimal etmektedirler. Bunların içinde Fak-fuk-fon'u idare edenler, sosyal yardım kuruluşlarını yönetenler vardır. Bunların içinde devletin para kaynaklarını, polis ve silahlı güçlerini yönetenler vardır. Seçmenler böyle bir yönetimin baskısı altında 'evet' oyu vermeye zorlanmaktadır" dedi.

Faruk Bal, köylülerin hizmetlerin durdurulacağı yönünde tehdit edildiğini, Beldes, Köydes projelerinin durdurulacağı, köylere yapılacak yol, su hizmetlerinin durdurulacağı, vatandaşa yeşil kart verilmeyeceği tehditleri savrulduğunu öne sürdü.

VATAN
26 Eylül 2010

DİYARBAKIR'DA DEVRİM

Belediyeye Kürtçe tabela asıldı

BDP'li Sur Belediyesi, binasına Türkçe, Kürtçe ve İngilizce tabela astı. Yazışmaların Kürtçe olması için de çalışma başlatıldı.

Diyarbakır'ın merkez Sur İlçe Belediyesi, hizmet binasındaki birimlerin Türkçe yazılı tabelaları indirerek yerine Türkçe, Kürtçe ve İngilizce yazılı tabelaları astı. Tabelaları değiştiren belediyede, yazışmaların Kürtçe yapılabilmesi için çalışmaların sürdüğü bildirildi.

Danıştay 8. Dairesi tarafından "Çok Dilli Belediyecilik" projesini uygulamaya koyduğu gerekçesiyle Belediye Başkanı Abdullah Demirbaş ile belediye meclisini feshettiği Sur Belediyesi'nde şimdi de birim tabelaları Türkçe, Kürtçe ve İngilizce yazıların yazıldığı tabelalarla değiştirildi. BDP'li Belediye Başkanı Abdullah

Demirbaş tabela değiştirme esnasında belediyede bulunmazken, değiştirme işlemini Başkan Vekili Bedri Turan yaptı.

Türkçe, Kürtçe İngilizce Tabela

Türkçe yaptığı açıklamayı Kürtçe olarak tekrarlayan BDP'li Turan, "İnsanın kendini ifade etmesinin ve tüm çevresini anlamasının temel sembolü olan dil, kültürün oluşturucusu ve ileticisidir. Kültürel olan tüm unsurlar dil ile ifade edilir ve daha temelde dil vasıtası ile düşünülürler. Bu noktada dil, kültür öğelerinin anlamlarını tek tek belirlemenin dışında, onları bir sisteme bağlayan, açıklığa kavuşturan temel unsurdur. Globalleşen dünyada herkes kendini ana dilinde ifade etmesinin yanında uluslararası dilleri de kullanabilmelidir. Bu nedenle diller üzerindeki yasaklama ve kısıtlamalara kesinlikle son verilmelidir. 'Çok Dilli Demokratik Belediyecilik' anlayışı doğrultusunda bazı mesafeler alınmış olmasına rağmen, bölge halkına yönelik teknolojik ve kamusal alanlarda ciddi derecede veri ve bilgi eksikliği mevcuttur" dedi.

"Günlük Yaşamda Yüzde 72'i Kürtçe Konuşuluyor"

Sur İlçe Belediye Başkan vekili Turan, belediye sınırları içerisinde 8 bin 920 aile ile günlük yaşamda kullandıkları dille ilgili anket yaptıklarını ve ankette halkın yüzde 72'sinin günlük yaşamda Kürtçe, yüzde 24'ünün ise Türkçe konuştuğunu ileri sürdü.

Daha iyi anlaşılacak çok dilde hizmet sunmak için çalıştıklarını ifade eden Turan, "Halkımızın memnuniyeti karşısında bu hizmetlerimizin daha da geliştirilmesi için çaba içerisindeyiz. Bu çerçevede belediyemizde başkanlık makamı başta olmak üzere tüm müdürlüklerimizin isimlerini resmi dilimiz Türkçe, Kürtçe ve uluslararası boyutta da yarar sağlaması için İngilizce yazarak asıyoruz. Böylece belediyemizden hizmet almaya gelen yurttaşlarımız, danışma birimimizde aldıkları çok dilli hizmetle yönlendirildikleri müdürlüklerimizin isimlerini aynı tarzda bulabileceklerdir" diye konuştu.

Kürtçe Yazışmalar Yapacağız

Birilerinin baskı ve talebi üzerine tabelaları değiştirmediklerini iddia eden BDP'li Bedri Turan, "Ana dilde eğitim konusu partimizin tüzüğünde olan bir konudur. Bunu sağa sola çekmenin bir anlamı yok. Yaptığımız anketlerde de bunu zorunlu gördük. Partimizin tüzüğüne göre bunu diğer belediyelerin de yapacağını düşünüyorum. Kürtçe yazışmalarda da çalışmalarımız var. Gerekli olan yerlerde mutlaka yaparız. Belediye hizmet binası dışındaki tabelayı da değiştireceğiz" dedi.

MİLLİYET
1 Eylül 2010

BELEDİYE DARAĞACINI MÜZEYE VERMEYECEK

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Erdal Eren, Necdet Adalı gibi devrimcilerin idam edildiği darağacını, kapatılan Ulucanlar (Ankara Merkez Kapalı) Cezaevi'nin deposunda bulan Altındağ Belediyesi, darağacını, ilk kez gerçekleştirilen 12 Eylül Utanç Müzesi'nde sergilemek isteyen Devrimci 78'liler Federasyonu'na verdiği sözden çark etti

MİLLİYET
7 Eylül 2010

AYDIN'DA YİNE VALİ KRİZİ

Aydın'da 30 Ağustos kutlamalarında Vali Hüseyin Avni Coş ile CHP Aydın Milletvekili Fatih Atay arasındaki tartışma unutulmadan, yenisi patlak verdi

Muhalefet milletvekilleri geç gelen Vali Coş'a tepkilerini Ak Parti milletvekillerine gösterdi.

AYDIN DHA

30 Ağustos'ta olduğu gibi Aydın'ın düşman işgalinden kurtuluşu törenlerine de 10 dakika geç gelen Vali Coş, MHP ve CHP milletvekillerinin tepkisini çekti.

Alana Ak Parti Milletvekili ve Ak Parti İl Başkanı ile birlikte giren Coş, MHP ve CHP'li milletvekillerin elini sıkmadı. Protokolde bekleyen CHP Aydın Milletvekili Fatih Atay, MHP Milletvekilleri Recep Taner, Ali Uzunırmak ile Ertuğrul Kumcuoğlu valiye tepki gösterdi. Coş, alana geldiğinde sadece protokoldeki Belediye Başkanı CHP'li Özlem Çerçioğlu ve Aydın Ak Parti Milletvekili Atilla Koç'un elini sıkı. MHP Aydın Milletvekili Ertuğrul Kumcuoğlu'nun "Bu ülke AKP devleti olmuş" sözüne, Aydın Ak Parti Milletvekili Mehmet Erdem, "Sözlerinizi size iade ediyorum" karşılığını verdi.

SORULAR - YANITLAR

M. Serkan GÜNDÜZ *

Soru 116: 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanun'un 4. maddesinde sayılan işyerleri Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı almadan ve Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı Harcı ödemeden Pazar günleri ticari faaliyet yapmak istemektedirler. Konuya ilişkin bazı Danıştay kararlarını da dilekçelerine eklemektedirler. Belediye olarak nasıl hareket etmemiz gerekir?

Yanıt: 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu'nun 1. maddesinde "On bin veya on binden fazla nüfusu havi şehirlerde ailemum fabrika, imalathane, tezgâh, dükkân, mağaza, yazıhane, ticarethane, sınaî ve ticari bilumum müessesat ve tevabiinin haftada bir gün tatili faaliyet etmeleri mecburidir." denilmektedir. Kanunun 4. Maddesinde; hastaneler, dispanserler, eczaneler, etıba ve diş muayenehaneleri, kimya ve bakteriyoloji laboratuvarları, hamamlar ve tephirhaneler, vapur, tramvay, su, elektrik, gaz, telefon şirketleri, kuvayı muharrike müesseseleri, liman, iskele ve istasyon, gümrük ve antrepolardaki tahmiliye ve nakliye şirket ve cemiyetleri, berri ve bahri vesaiti umumiyei nakliye ve hidematı umumiyei belediye, vaki veya vukuu muhtemel bir kazaya ait tedabiri şeria ittihazına muktazi ameliatı ile bu ameliatın icrası için zaruri olan alet ve edevatı ihzar edecek müesseseler, matbaalar, münhasıran yevmi gazete bayileri, müzeler, umumi kütüphaneler, umumi bahçeler, tiyatrolar, spor, konferans ve konser salonları, sinemalar, halkı eğlendirmeye mahsus oyun mahalleri, kulüpler, münhasıran Tayyare Cemiyeti piyango bileti satış şubeleri, hanlar, oteller, fotoğrafhaneler, lokantalar, kahvehaneler, mütesariülfesat mevat istimal ve imal eden ve tatili faaliyeti mamulâtının bozulmasını veya tenzili kıymetini mucip olan sanayi müesseseleri, yapıcılık, tuğlacılık gibi işlerle tütün, incir, üzüm, meyankökü, zeytin, ağaç palamudu, susam, fındık, pancar gibi, zirai ve sınaî mahsulâtın işlenmesi ve manipülasyonu gibi açık havada ve senenin bir kısmında yürütülen veya faaliyeti mevsime tabi olan işler veya bu işlerin yürütüldüğü müesseseler ile turistik, hediyeilik ve hatıra eşya satan ticarethane ve müesseselerin hafta tatilinden istisna oldukları belirtilmiştir. Devamında 5. Maddede ise, fırıncıların, yalnız sebze, yaş meyve ve tütün satanların, nalbantların, alet ve edevatı ziraiye tamircilerinin

dördüncü maddedeki müesseseler gibi, kasapların da saat 13'e kadar açık bulundurulabilecekleri, kanunun 8. maddesinde de; "(...)İşbu kanunun ahkâmı istisna-yesinden istifade etmek isteyen müesseselerin sahip veya müdiri mesullerinin mahalli belediye meclislerine müesseselerinin nevi, evsaf ve şeraitini ve istihdam ettikleri memurin ve amele miktarını mübeyyin bir beyanname vererek ruhsatname almaları (...)" gerektiği hüküm altına almıştır.

394 sayılı Hafta Tatili Kanunu'nun 21.01.1924 tarihli resmi gazetede yayımlandığı da göz önüne alınarak yukarıda belirtilen hükümleri günümüz Türkçesi ile özetlendiğinde; Nüfusu on bin ve daha fazla olan yerlerde bulunan her tür sınaî ve ticari işletmenin bir gün (Pazar günleri) faaliyetlerini tatil etmek zorunda oldukları, 4. maddede sayma yolu ile belirtilen müesseselerin bu duruma istisna oldukları, kanunla hüküm getirilen istisnadan yararlanmak isteyenlerin belediyelere beyanname vermek sureti ile hafta tatili çalışma ruhsatı almaları gerektiğinin belirtildiği anlaşılmaktadır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 58. Maddesinde "(...)Hafta tatili ve ulusal bayram günlerinde çalışmaları belediyelerce izne bağlı işyerlerine ruhsat verilmesi, Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcına tabidir(...)" denilmektedir.

394 sayılı Hafta Tatili Kanunu'nun yukarıda belirtilen hükümleri ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 58. Maddesi hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, belediye sınırları içinde faaliyet yürüten tüm işyerlerinin 2464 sayılı Kanunun 58 inci maddesi uyarınca Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı ödeyerek Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı almaları gerektiği düşünülmektedir. İçişleri Bakanlığı'nın 14.10.2005 tarih ve 82667 sayılı görüş yazılarında da 394 sayılı kanun bu şekilde yorumlanmış ve "(...) 394 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan işyerleri hafta tatilinden istisna tutulmakla birlikte, bu muafıktan yararlanılması için 8 inci madde çerçevesinde işyeri sahipleri veya sorumlu müdürleri tarafından ilgili belediyeye başvurularak hafta tatili çalışma ruhsatı alınmasının gerektiği, dolayısıyla belediye sınırları içinde faaliyet yürüten ve belediyeden veya başka bir kurumdan işyeri açma ve çalışma

* Kamu Yönetimi Uzmanı

ruhsatı alan bütün işyerlerinin 2464 sayılı Kanununun 58 inci maddesine göre Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcına tabi oldukları (...)” görüşüne varılmıştır. Yine İçişleri Bakanlığı’nın 19.04.2005 tarih ve 81141 sayılı yazıları ile 12.05.2006 tarih ve 80925 sayılı yazılarında da Bakanlık Görüşü aynı doğrultuda belirtilmiştir.

Hal böyle iken, 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu’nun 4. ve 5. maddelerinde faaliyet alanlarına göre sıralanan bazı işletmeler, Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı almalarının zorunlu olmadığı gerekçesi ile Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı ödemek istememektedir. Bağlı buldukları esnaf odaları vb. meslek örgütleri, üyelerinin Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcına tabi olmadıklarını öne sürerek durumu idari yargı konusu yapmaktadırlar. Bu meyanda idari yargı tarafından konuya ilişkin verilmiş olan kararları da incelemek gerektiği düşünülmektedir. Danıştay 8. Dairesinin 29.09.1665 tarih ve E.1994/4868 sayılı kararında “(...)394 sayılı Hafta Tatili Kanununun 4.maddesinde hafta tatilinden müstesna müesseseler sayılmış, anılan maddenin (D) bendinde hanların, otellerin, fotoğrafhanelerin istisna kapsamında olduğu belirtilmiştir. Aynı Kanununun 8.maddesinde ise, bu kanunun istisna hükümlerinden yararlanmak isteyen müesseselerin sahip veya müdürü mesullerinin mahalli belediye meclislerine beyanname vererek ruhsatname alacakları ve alınan ruhsatnamenin bir yıl geçerli olduğu belirtilmiştir. Davacının işleticisi bulunduğu otel anılan kanunun 4.maddesinde belirtilen istisna kapsamında olduğundan aynı kanunun 8.maddesinin getirdiği açık kural uyarınca mahalli belediye meclisine beyanname vererek Hafta Tatili ruhsatnamesi almak ve alınan ruhsatnameyi her yıl yenilemek zorunluluğu bulunduğu kuşkusuzdur (...)” denilmektedir. anılan kararda, İçişleri Bakanlığının görüşü olarak belirttiğimiz ve kendi düşüncemizin de bu yönde olduğunu vurguladığımız doğrultuda karar alınmıştır.

Ancak idari yargının son yıllarda konuya ilişkin görüşünü değiştirdiği incelenmektedir. Danıştay 8. Dairesinin E.2005/4554 K.2007/457 sayılı kararında “(...) Yasa gereği hafta tatilinden müstesna olan kahvehane niteliğindeki internet kafelerin Kanun Koyucu’nun amacından da hareketle hafta tatili ve ulusal bayram günlerinde çalışmalarının belediyelerce izne bağlı tutulmasından söz edilemeyeceğinden, hafta tatilinde çalışma ruhsatı harcı alınmayacağı açıktır. Aksi takdirde yasa gereği hafta tatilinde

de çalışamayacağı halde belediyeden hafta tatilinde çalışabilmek için izin alan ve tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı ödeyenlerle, hafta tatilinden istisna tutulan işyerleri arasında bir fark kalmayacaktır. Bu durum da yasa koyucunun kamu yararı gereği bazı müesseseleri hafta tatilinden müstesna tutmak istemesini izah etmekten uzak kalacaktır. Bu nedenle (...) Belediyesi Meclis Kararının, internet kafelerden tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı alınmasına ilişkin kısmında yasal isabet bulunmadığından (...)” denilmiş ve Vergi Mahkemesinin Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı Harcı tahsil edilmesi gerektiğine ilişkin kararı bozulmuştur. Anılan K.2007/457 sayılı kararın “Ayrışık Oy” yazısında savunulan görüşte “(...) kahvehane sayılan yerlerin 4. maddede belirtilen istisna kapsamında olduğu ve 8. maddede getirdiği açık kural uyarınca bu istisnadan yararlanabilmek için mahalli belediye meclislerine beyanname vererek hafta tatili ruhsatnamesi almak ve bu ruhsatnameyi her yıl yenilemek zorunluluğunun bulunduğu(...)” belirtilmektedir. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu’nun, İçişleri Bakanlığı’nın 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanunun istisna hükümlerinden faydalanmak isteyen işyerlerinin ilgili belediyesine müracaat ederek hafta tatilinde çalışma ruhsatı alması gerektiğini bildiren 21.05.2008 tarih ve 45624 sayılı yazısına karşı açtığı dava Ankara 1. idare mahkemesince karara bağlanmıştır¹. İçişleri Bakanlığının müracaatı üzerine Danıştay 8. Dairesi 07.12.2010 tarih ve K.2010/6534 sayılı kararı ile Ankara 1. İdare Mahkemesi’nin anılan kararı onanmıştır.

394 sayılı Hafta Tatili Kanunu’nun uygulanmasına ilişkin olarak şu ana kadar belirttiğimiz farklı talep, görüş ve içtihatlar, konu hakkında açık, anlaşılabilir, toplumsal taleplere ve günümüz sosyo-ekonomik koşullarına daha uygun bir yasal düzenleme yapılması ya da mevcut mevzuat ışığında içtihadı birleştirme kararı niteliğinde bir yargı kararı alınması gerektiğini gösterir niteliktedir. Yukarıda belirtilen Danıştay Daire Kararları “ıçtihadı birleştirme” kararı niteliğinde olmadığından, Anayasamızın 138. maddesi ve Danıştay Kanunu’nun 39. ve 40. maddeleri uyarınca diğer mahkemeler için bağlayıcı değildir. Dolayısı ile; Eğer belediyemiz hakkında, 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanun’un 4. ve 5. maddelerinde sayılan işyerleri ile ilgili kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmuyor ise, Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı düzenlemenizin ve Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı Harcı tahsil etmenizin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

1 <http://www.tesk.org.tr/mevzuat/10/10032.html>

DEĞİŞEN MEVZUAT...

YASALAR, BAKANLAR KURULU KARARLARI, TÜZÜKLER, YÖNETMELİKLER, TEBLİĞLER, GENELGELER

01.09.2010 - 30.09.2010

Ismail Bingöl
YAYED Yönetim Kurulu Üyesi

NO	KONU	RESMİ GAZETE	
		TARİH	SAYI
BAKANLAR KURULU KARARLARI			
2010/821	04.07.1956 Tarihli Ve 6772 Sayılı Kanun Kapsamına Giren Kurumlarda Çalışan İşçilere, Anılan Kanunun 3 üncü Maddesine Göre 2010 Yılında Verilecek İlave Tediye'nin Birinci Yarısının 07.09.2010, Diğer Yarısının 12.11.2010 Tarihinde Ödenmesi Hakkında Karar	04.09.2010	27692
2010/823	Temsil Tazminatı Ödenmesine İlişkin Karar ile Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar	30.09.2010	27715
	22.07.2006 Tarihli ve 2006/10731 Sayılı Karamamenin Eki Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	30.09.2010	27715
YÖNETMELİKLER			
	Özürhümlerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	03.09.2010	27691
	Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik	12.09.2010	27697
	Denetim Görevlilerinin Uyacakları Meslekî Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik	14.09.2010	27699
	Özel Hastaneler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	23.09.2010	27708
	3194 Sayılı İmar Kanununa Göre Düzenlenmiş Bulunan İmar Yönetmeliklerine Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik	29.09.2010	27714
TEBLİĞLER			
Maliye Bakanlığından			
	Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No: 36	07.09.2010	27695
	Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 328)	12.09.2010	27697
TEBLİĞLER			
Bayındırlık ve İskan Bakanlığından			
	Kıyı Yapı ve Tesislerinde Plânlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Tebliğ	04.09.2010	27692
GENELGELER			
Başbakanlıktan			
	Kanatlı Hayvanlarda Görülen Kuş Gribi Sağını Konusunda Yapılması Gereken Hazırlıklar (Genelge: 2010/21)	04.09.2010	27692

Özürülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

03.09.2010 tarih ve 27691 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan adı geçen Yönetmeliğin 3.maddesi ile aynı Yönetmeliğin 8. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kamu kurum ve kuruluşları, özürü memur alımı amacıyla yapacakları sınavlara ilişkin duyuru taleplerini; özürü memur alınacak kadroların sınıf, unvan ve derecelerini, sayısını, bu personelde aranacak genel ve özel şartları, sınav için en son başvurma tarihini, başvurulacak mercileri, sınav tarihleri ile sınava ilişkin diğer bilgileri Ek (IV)'te yer alan Duyuru Başvuru Formuna işlemek suretiyle Nisan-Mayıs dönemi sınavları için en geç Mart ayı, Temmuz-Ağustos dönemi için en geç Haziran ayı, Ekim-Kasım dönemi için en geç Eylül ayı sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına gönderirler. Kamu kurum ve kuruluşlarınca, sınav duyurusuna ilişkin talepte bulunulurken işin özelliği gerektirmediği sürece özür grupları arasında bir ayırım yapılamaz ve özürürlük oranına bir üst sınır getirilemez.

Sınavlara ilişkin duyurular, Devlet Personel Başkanlığına Resmî Gazete ve ülke çapında tirajı yüksek bir gazetede "kurumu", "adedi" ve "başvuru yeri ve tarihi" başlıkları yer alacak şekilde; Başkanlığın kurumsal internet sitesinde ise "I- Eğitim Durumları İtibarıyla" başlığı altında "kurum adı", "sınıfı", "kadro unvanı ve istihdam yeri", "derecesi", "adedi", "kadın/erkek", "özür oranı" ve "diğer özel şartlar" bölümleri yer alacak şekilde, "II- Başvuru ve Sınav Yerleri" başlığı altında "kurum adı", "başvuru tarihi ve yeri" ve "sınav tarihi, yeri ve saati" bölümleri yer alacak şekilde, "III- Kamu Kurumlarının Özürü Memur Alım Sürecinde Esas Alınacak Ortak Genel ve Özel Şartlar ile Başvurularda İstenilecek Belgeler" ve "IV- Dikkat Edilecek Diğer Hususlar" başlıkları altında dönemler itibarıyla ilan edilir."

Bu yönetmeliğin 4. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 9. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (5) ve (6) numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"5) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,

6) Özürü sağlık kurulu raporu bulunmak."

Bu Yönetmeliğin 5.maddesi ile aynı Yönetmeliğin 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

"d) Özürü sağlık kurulu raporunun,"

Yönetmeliğin 6. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 20. maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sınav sonuçları, ilgili kurum tarafından sınav bitim tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde adayların puanları ile birlikte ilan edilir ve sonuçlar ilgililere yazılı olarak bildirilir."

Yönetmeliğin 7. maddesi ile Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"İşlemleri devam eden özürü memur alımları

GEÇİCİ MADDE 1- Bu maddenin yayımı tarihinden önce kamu kurum ve kuruluşları tarafından başlatılan özürü memur alımlarından sınav başvuru süresi sona erenlerin işlemleri hakkında, işlemlerin başlatıldığı tarihte yürürlükte bulunan hükümlerin uygulanmasına devam edilir."

Yönetmeliğin 8. maddesi ile aynı Yönetmeliğin eki İş Talep Formu (EK-I) ile İstihdam Edilen Özürü Memurlara İlişkin Bilgi Formu (EK-II) ekte yer aldığı şekilde değiştirilmiş ve Yönetmeliğe Duyuru Başvuru Formu (EK-IV) eklenmiştir.

Kıyı Yapı ve Tesislerinde Plânlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Tebliğ

04.09.2010 tarih ve 27692 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan adı geçen Tebliğ, kıyı ve sahil şeritleri ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılacak yapı ve tesisler ile alakalı olarak, yatırımcı gerçek kişiler ile kamu ve özel kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak işlemlere ve istenilecek bilgi ve belgelere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla düzenlenmiş ve kıyı ve sahil şeridinde 04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuatı uyarınca yapı ve tesis yapmak için; imar plânı ve uygulama projesi onaylanmasına, kullanma izni veya irtifak hakkı alınmasına, yapı ruhsatına, inşaat ve uygulama safhasına, yapı kullanma izni, yatırım veya işletme belgesi ve işletme-geçici işletme-kısmi işletme izni verilmesine ilişkin iş ve işlemleri ve bu süreçlerdeki bütün kurum ve kuruluşları kapsamaktadır.

Tebliğin "Kurum görüşlerinin alınması" başlıklı 7. maddesinin 2. fıkrasının (g) bendine göre yatırım teklif dosyası ile birlikte ilgili Belediye veya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na;

- 1) İmar plânı teklifi (1 takım),
- 2) İmar plânı açıklama raporu (1 takım),
- 3) Kadastro durumunu gösterir onaylı halihazır pafta ve mülkiyet durumuna ilişkin belge,

gönderilir. İlgili Belediye veya Büyükşehir Belediyesi, söz konusu alanın yakın çevresine ait onaylı imar plânı veya imar plânı çalışması bulunup bulunmadığı hususları yönünden değerlendirme yapar.

Tebliğin "Teklif imar planının onaylanması" başlıklı 8.maddesine göre (1) Bakanlık; yatırım yapılacak alana ilişkin olarak hazırlanan yatırım teklif dosyasını ve teklif plânı, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri çerçevesinde 15 gün içerisinde inceler ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7 nci maddesine göre onaylanmak üzere, Bakan onayına sunar. Teklife konu yatırımın, içerik yönünden tamamlayıcısı niteliğinde olan ve kıyı kenar çizgisinin kara tarafında bulunan bölümleri var ise, bu alanlar, plânlamaya dahil edilir ve teklifin bütünlüğünün ve işleyişinin kolaylaştırılması maksadıyla, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7 nci maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 9 uncu maddesi uyarınca onama yapılır. Onaylanan plânların ilân ve askı işlemleri, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8 inci maddesi uyarınca Valilik ve Belediyesi tarafından yerine getirilir.

(2) Onaylı imar plânlarında yapılacak revizyon veya ilâve imar plân tekliflerinin onay işlemlerinde de (1) numaralı fıkrada belirtilen hususlara uyulur.

(3) Bakanlık tarafından, 3621 sayılı Kıyı Kanunu uyarınca onaylanan uygulama imar plânlarına ait plân paftaları, birer takım hâlinde aşağıdaki kurumlara gönderilir.

- a) İlgili İl Özel İdaresi'ne,
- b) İlgili Belediye'ye,
- c) Genelkurmay Başkanlığı'na,
- ç) Konusuna göre DUGM veya GİTGM'ne (2 takım),
- d) DLHİGM'ne (2 takım),
- e) Konusuna göre YİGM veya KVMGM'ne,
- f) ÇEDPGM'ne,
- g) MEGM'ne,
- ğ) Görüşü alınan diğer ilgili kurum ve kuruluşlara,

(4) Yapılacak yatırımın bulunduğu alana göre plânlar; Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgesi'nde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca ve Özel Çevre Koruma Alanı'nda Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nca naylanır.

(5) Özelleştirme kapsamındaki tesisler için 5398 sayılı Kanuna göre onama işlemi, özelleştirme işlemi tamamlanmaya kadar Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca; ihalesi yapıldıktan sonra ise, Bakanlıkça yapılır.

Tebliğin 11. maddesine göre yatırımcı, kıyı ve sahil şartları ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılacak yapılara yapı ruhsatı almak için;

- a) Onaylı imar plânı,
- b) DLHİGM'nce onaylı uygulama projesi,
- c) İlgili mevzuatları uyarınca istenilen ve yapı ruhsatında dikkate alınacak diğer bilgi ve belgeler,
- ç) Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgesi içinde, bir turistik tesis veya devamı veya tamamlayıcısı

niteliğinde olan yatırımlarda "Turizm Yatırım Belgesi" ve "Kesin Tahsis Kararı",

d) MEGM'den kıyı tesisi ile ilgili "irtifak hakkı" veya "kullanma izni" verildiğine dair belgeler,

ile birlikte Belediye veya Bayındırlık ve İskân İl Müdürlüğü'ne başvurur. İlgili idaresince, 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili Yönetmelikleri uyarınca, 30 gün içinde başvuru değerlendirilerek yapı ruhsatı düzenlenir.

Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No: 36

07.09.2010 tarih ve 27695 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan adı geçen Tebliğin III. maddesine göre 5838 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesi kapsamında trafik tescil kayıtları silinen motorlu taşıtların, adlarına tescil kaydı bulunanlar tarafından ilgili kurumlara teslimi ile il özel idarelerinin bu kapsamda teslim aldıkları hurda taşıtların satışından elde ettikleri kazançlar ve bu faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

Aynı maddenin A/1 maddesine göre 5838 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasında belirlenen mükelleflerin söz konusu düzenlemeden yararlanabilmeleri için trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan model yılı 1985 veya daha eski motorlu taşıtlarını, 31.12.2011 tarihine kadar (bu tarih dahil) il özel idarelerine bedelsiz olarak teslim etmeleri veya 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununun 33.maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen uygulama çerçevesinde, Karayolları Trafik Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak taşıtlarını hurdaya çıkarmak suretiyle kayıt ve tescillerini sildirerek Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurda İşletmesi Müdürlüğü hurda müdürlüklerinden (Kırıkkale, İzmir-Aliağa, Kocaeli-Seymen MKEK hurda müdürlükleri) herhangi birine, Ulaştırma Bakanlığı tarafından belirlenecek takvim çerçevesinde teslim etmeleri gerekmektedir.

Maddenin birinci ve ikinci fıkra hükümlerinden yararlanarak taşıtlarını il özel idarelerine teslim etmek isteyen mükelleflerin, adlarına kayıt ve tescilli taşıtlar üzerinde 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tatbik edilmiş hacizler dışında, üçüncü şahıslar tarafından konulmuş bulunan mülkiyeti muhafaza, rehin veya haciz gibi benzeri şerhlerin bulunmadığına dair trafik tescil kuruluşundan belge almaları gerekmektedir. Bu belge herhangi bir tescil kuruluşundan alınabilecektir.

Tebliğin III. bölümünün "Trafik Tescil Kuruluşuna Başvuru" başlıklı (a) bendine göre taşıtlarını il özel idarelerine teslim etmek isteyen mükelleflerin (EK:1) deki dilekçeyle herhangi bir trafik tescil kuruluşuna başvurarak taşıtların madde hükmünden yararlanabileceğine dair belge (EK:3) almaları, taşıtlarını MKEK hurda müdürlüklerine teslim etmek isteyenlerin ise taşıtlarının hurdaya çıkarılabilmesi için (EK:2) deki dilekçeyle herhangi bir trafik tescil kuruluşuna veya taşıtlarını teslim edecekleri MKEK hurda müdürlükleri bünyesinde bulunan trafik tescil birimlerine başvurmaları gerekmektedir.

“İl Özel İdarelerine Başvuru” başlıklı bendine göre maddenin birinci fıkraya hükmünden faydalanmak isteyen mükellefler (EK:3) belgesini aldıktan sonra, bir dilekçe (EK:4) ve ekleri ile birlikte il özel idaresine başvurarak, taşıtlarını bedelsiz olarak teslim edebileceklerdir.

Motorlu taşıtını 28.02.2009 tarihinden önce noter satış senedi ile iktisap eden veya kamu kurum ve kuruluşlarından satın alan ancak, başvuru tarihi itibarıyla henüz taşıtını ilgili trafik tescil kuruluşunda adlarına kayıt ve tescil ettirmemiş olan mükellefler ise, noter satış senedinin veya kamu kurum ve kuruluşundan satın aldığı gösterir belgenin bir örneğini dilekçeye (EK:4) ekleyeceklerdir.

Taşıtlarının, taşıtlarını il özel idaresine teslim ettikten sonra, almış oldukları teslim tutanakları ve Tebliğ ekinde yer alan dilekçe (EK:5/EK:6) ile birlikte herhangi bir trafik tescil kuruluşuna giderek, taşıtlarının hurdaya çıkarılma işlemini tamamlamaları gerekmektedir. Trafik tescil kuruluşunda hurdaya çıkarma işlemi yapılmayan taşıt için bu madde hükmünden faydalanılamayacaktır.

Maddenin birinci fıkraya hükmünden faydalanmak isteyen mükelleflerin taşıtlarını en geç 31.12.2011 tarihine kadar il özel idarelerine teslim ederek hurdaya ayırma işlemlerini tamamlamaları gerekmektedir.

Tebliğin “İl özel idareleri tarafından yapılacak işlemler” başlıklı bölümüne göre söz konusu taşıtları il özel idarelerine bedelsiz teslim etmek isteyen taşıt sahipleri tarafından verilen dilekçe (EK:4) üzerine, il özel idareleri taşıtı Tebliğ ekinde yer alan tutanakla (EK:8) teslim alacaklardır. İl özel idareleri tarafından teslim alınan taşıta ilişkin tutanak üç nüsha olarak düzenlenecektir. Biri ilgili trafik tescil kuruluşuna verilmek üzere iki nüsha tutanak mükellefe verilecek, üçüncü nüshası ise il özel idaresi tarafından muhafaza edilecektir.

Tebliğin “Trafik Tescil Kuruluşları Tarafından Yapılacak İşlemler” başlıklı bölümüne göre 5838 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinin birinci fıkraya hükmünden yararlanmak üzere bu Tebliğin III-A bölümünde yer alan açıklamalara göre yapılan mükellef başvuruları üzerine, il özel idarelerine teslim edilecek olan taşıtlar üzerinde 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tatbik edilmiş hacizler dışında, üçüncü şahıslar tarafından konulmuş mülkiyeti muhafaza, rehin veya haciz gibi şerhlerin bulunmaması halinde düzenlenecek belge (EK:3) ilgiliye verilecek, aksi halde belge düzenlenmeyecektir. Bu belge herhangi bir trafik tescil kuruluşundan alınabilecektir.

Tebliğin IV bölümüne göre Kanunun Geçici 2.maddesi hükmünden gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak suretiyle yararlananlar Türk Ceza Kanununun 206.maddesi gereğince, il özel idareleri ve MKEK Hurda İşletmesi Müdürlüğünce teslim alınan taşıtları, taşıt vasfını kaybettirecek şekilde kullanılamaz hale getirmeyenler ile bu hususa ilişkin gerekli tedbirleri almayanlar hakkında aynı Kanunun 257. maddesi gereğince işlem yapılacaktır.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

12.09.2010 tarih ve 27697 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan adı geçen Yönetmeliğin 1. maddesi ile Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin 5. maddesi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1’deki Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Tasnif Cetvelleri bu Yönetmeliğin ekindeki şekilde değiştirilmiştir.

“Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri tasnif cetvelleri

MADDE 5 – (1) Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri, hukuki durumları ve hizmet özelliklerine göre altı ana gruba ayrılmıştır. Bu gruplar;

- a) (A) Grubu: Büyükşehir Belediyeleri,
- b) (B) Grubu: İl Belediyeleri,
- c) (C) Grubu: Büyükşehir İlçe Belediyeleri,
- ç) (D) Grubu: İlçe ve Belde Belediyeleri,
- d) (E) Grubu: Belediye Bağlı Kuruluşları,
- e) (F) Grubu: Mahalli İdare Birlikleri,

şeklinde tespit edilmiş ve Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan 2009 yılı adrese dayalı nüfus sayımında belirlenen nüfuslara uygun olarak yeniden düzenlenerek bu Yönetmeliğe eklenmiştir. Her grup kendi nüfusuna göre alt gruplara ayrılmış; (B), (C) ve (D) gruplarındaki belediyeler; ilçe merkezi, sanayi veya ticaret ve turizm niteliklerinden birini taşıması durumunda bir üst, iki özelliğe sahip olması durumunda iki üst, üç özelliğe sahip olması durumunda üç üst nüfus grubuna çıkarılmıştır. (E) grubunda yer alan belediye bağlı kuruluşları ile (F) grubunda yer alan mahalli idare birlikleri hizmet özelliklerine göre tasnif edilmiştir.

(2) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Tasnif Cetvellerinde; belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin ait oldukları alt gruplar ile bu alt gruplarda bulunmalarına esas teşkil eden niteliklerden hangilerine sahip oldukları ve grup yükselme adımları gösterilmiştir.

(3) Turizm, sanayi ve ticaret ile ilçe merkezi olma özellikleri hariç olmak üzere, 5393 sayılı Kanunun 8 inci ve 11 inci maddelerinde belirtilen birleşme ve katılma ile tüzel kişiliğin sona ermesi ve yeni nüfus sayımı sebepleriyle nüfuslarının değişmesi hallerinde belediyelerin yeni alt grupları Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına göre yılda bir defa İçişleri Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken tespit ve ilan edilir.”

Yönetmeliğin 2. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (A) Grubu: Büyükşehir

İl Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) (a) Grubu: Büyükşehir Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 5 alt grup”

Yönetmeliğin 3. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (B) Grubu: İl Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) (B) Grubu: İl Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 9 alt grup”

Yönetmeliğin 4. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (C) Grubu: Büyükşehir İlçe Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) (C) Grubu: Büyükşehir İlçe Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 19 alt grup”

Yönetmeliğin 5. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (D) Grubu: İlçe ve Belde Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ç) (D) Grubu: İlçe ve Belde Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 16 alt grup”

Yönetmeliğin 6. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (E) Grubu: Belediye Bağlı Kuruluşları Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“d) (E) Grubu: Belediye Bağlı Kuruluşları Norm Kadro Standartları Cetveli 8 alt grup”

Yönetmeliğin 7. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ve aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2’deki (F) Grubu: Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetveli aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“e) (F) Grubu: Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetveli 2 alt grup”

Yönetmeliğin 8. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 9. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 9 – (1) Bu Yönetmeliğe ekli cetvellerde alt gruplar için unvan ve sayı itibarıyla tespit edilenler dışında kadro kullanılamaz. Ayrıca Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 ve Ek-3’de unvan, personel grubu ve sayı itibarıyla alt gruplar için belirlenen memur ve sürekli işçi kadro toplamı aşılamaz. Ancak, memur ve sürekli işçi kadro sayıları, tespit edilen memur ve işçi kadro sayısından daha az sayıda belirlenebilir.

(2) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde belirtilen birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları ile Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-3 Belediye ve Bağlı Kuruluşları

ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I), (II) ve (III) sayılı listelerde belirtilen unvanlar kullanılarak idarî birimler oluşturulur. İdarî birimler ile bu birimlere ait kadro unvanları arasında yetki ve görev mükerrerliğine yer verilemez ve bu kadro unvanlarından aynı mahiyetteki hizmet ve görevleri ifa edebilecek birden fazla yönetici kadro unvanı ihdas edilemez. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz.

(3) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde her alt grup için tespit edilen statü, unvanlar ve personel grupları arasında aktarma yapılamaz. Ancak, mevcut dolu memur kadro sayısı personel grupları itibarıyla kendi alt grupları için tespit edilen norm kadro sayısından az olan kapsama dahil kurum ve kuruluşlarda norm kadro standartları cetvellerinde belirlenen idari, sağlık ve yardımcı hizmet personeli gruplarından her birine ait norma uygun boş kadro sayısının yüzde ellisine kadar ilgili personel gruplarından düşülerek ihtiyaca göre idari, sağlık ve teknik personel gruplarına sayı itibarıyla meclis kararı ile eklenebilir. Oranların hesaplanmasında sonucun tam sayı çıkmaması durumunda bulunan rakam kendinden büyük en yakın tam sayıya yuvarlanarak aktarılacak kadro sayısı tespit edilir. Kadro aktarımı yapılan personel grubunda kalan kadro sayısı ile söz konusu gruptan diğer gruplara aktarılan kadro sayısının toplamı ilgili grup için norm kadro standartları cetvellerinden belirlenen sayıdan fazla olamaz. Aktarma yapılacak sayı kadar kadro unvanı, aktarma yapılacak gruba ait listelerden seçilerek ve Yönetmeliğin ekinde yer alan (I) sayılı kütüğe uygun olarak belirlenir. Bu şekilde yapılacak aktarmalara ilişkin ihdas veya boş kadro değişiklik cetvelleri 3 ay içerisinde İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.”

Yönetmeliğin 9. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 22. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 22 – (1) (1) Kapsama dahil kurum ve kuruluşlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 maddesi ve bu maddeye istinaden çıkarılarak 20/8/2004 tarih ve 2004/7754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelik ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 30 maddesi ile 25/4/2009 tarihli ve 27210 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ile 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile 10/2/1995 tarihli ve 95/6542 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Muhtaç Çocukların İşe Yerleştirilmesine İlişkin Tüzük hükümlerinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla kendileri için tespit edilen norm içerisinde yeterli sayıda boş kadroyu tahsis ederler.

(2) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte toplam dolu memur ve sürekli işçi sayısı kendisi için tespit edilen normdan fazla ya da norma eşit olan kapsama

dahil kurum ve kuruluşlar, söz konusu mevzuatlara uygun olarak belirleyecekleri sayıda özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru personeli bir defaya mahsus olmak üzere; atanacak personelin niteliklerini de dikkate alarak ihdas edecekleri kadrolara atarlar. Bu şekilde ihdas edilecek kadrolar aynı sınıf veya unvandan olmak üzere sayı itibarıyla tespit edilen norma uygun kadroların boşalması halinde yeni kadrolarla değiştirilir.”

Yönetmeliğin 10. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 4325 sayılı Ankara Elektrik ve Havagazı ve Adana Elektrik Müesseselerinin İdare ve İşletmeleri Hakkında Kanun, 3645 sayılı İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İdareleri Teşkilat ve Tesisatının İstanbul Belediyesine Devrine Dair Kanun, 11/6/1957 tarihli ve 9630 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Yönetmelik, 15/3/1999 tarihli ve 99/12647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik, 4/6/2009 tarihli ve 27278 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik 18/3/2002 tarihli ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik, 29/6/2009 tarihli ve 2009/15188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.”

Yönetmeliğin 11. maddesi ile aynı Yönetmeliğin Ek 1 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek madde 2 eklenmiştir.

“Kadın sığınma evi ve danışma merkezi açılması

EK MADDE 2 – (1) Bünyesinde asgari 20 kadın kapasiteli kadın sığınmaevi bulunduran belediyelerde bu kapasitedeki her bir sığınma evi için 1 adet müdür, 4 adet sosyal hizmet uzmanı, 1 adet hemşire, 1 adet aşçı, 1 adet çocuk gelişimcisi, 1 adet çocuk eğitimcisi, 4 adet koruma ve güvenlik görevlisi, 1 adet hizmetli kadrosu;

(2) Ayrıca belediye bünyesinde kadın danışma merkezi kurulması durumunda her merkez için 1 adet müdür, 2 adet sosyal hizmet uzmanı ve 2 adet psikolog ile bu merkez bünyesinde şiddet yardım hattı kurulması durumunda ise ilave olarak 2 adet sosyal hizmet uzmanı kadrosu bu Yönetmelik hükümlerine göre ihdas edilir ve ilgili belediyenin bu Yönetmelikte tespit edilen norm kadro standartları toplamına eklenir.”

3194 Sayılı İmar Kanununa Göre Düzenlenmiş Bulunan İmar Yönetmeliklerine Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik

29.09.2010 tarih ve 27714 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan adı geçen Yönetmeliğin 1. maddesi ile 3194 Sayılı İmar Kanununa Göre Düzenlenmiş Bulunan İmar Yönetmeliklerine Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmeliğin başlığı “Sığınak Yönetmeliği” olarak değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin 2. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 5.maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Özel sığınaklar: Özel veya kamuya ait yapıların en alt bodrum katlarında veya toprağa oturan kısımlarında veya uygulama imar planı ya da planda hüküm yoksa 2/11/1985 tarihli ve 18916 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği ile belirlenen yapı yaklaşma mesafesine aykırı olmamak ve ana yapı ile bu Yönetmeliğe uygun olarak korunaklı bağlantı sağlanmak kaydıyla bahçelerinde, yer üstünde veya yeraltında radyoaktif serpinti etkilerine, kimyasal ve biyolojik harp maddelerine, nükleer silahların zayıflamış basınç ve ısı tesirlerine ve konvansiyonel silahların parça tesirlerine karşı korunmak amacıyla inşa edilen serpinti sığınaklardır.”

Yönetmeliğin 3. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 6.maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Serpinti sığınakları: Radyoaktif serpinti etkilerine karşı korunmak amacıyla inşa edilen sığınaklardır. Bu sığınaklar; kimyasal ve biyolojik harp maddelerine, nükleer silahların zayıflamış basınç ve ısı tesirlerine ve konvansiyonel silahların parça tesirlerine karşı da korunmayı sağlar.

Serpinti sığınakları bina ve tesislerin en alt bodrum katlarında veya toprağa oturan katlarında yapılır. Mümkün olmadığı takdirde, uygulama imar planı veya planda hüküm yoksa Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği ile belirlenen yapı yaklaşma mesafesine aykırı olmamak ve ana yapı ile bu Yönetmeliğe uygun olarak korunaklı bağlantı sağlanmak kaydıyla bahçelerinde, toprağın yapısına göre yer üstünde veya tamamen veya kısmen yeraltında yapılır. Ancak tamamen toprağın altında kalmak koşuluyla, parselin yol cepheleleri hariç yan ve arka bahçe yapı yaklaşma mesafeleri içinde de bitişik parseldeki yapıları hiçbir şekilde etkilememek koşuluyla sığınak yapılabilir.

Serpinti sığınaklarının yer üstünde veya kısmen yeraltında yapılanları TAKS hesabına dâhil edilir. Ana yapıdan ayrı tamamen toprağın altında kalanlar ise TAKS hesabına dâhil edilmez.

Sığınaklar emsal hesabına dâhil değildir.”

Yönetmeliğin 4. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 7. maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Serpinti sığınaklarının yapılacakları yer, tesis ve yapılar

MADDE 7 – Serpinti sığınakları, bu maddede belirlenen istisnalar dışında her türlü tesis ve binalarda yapılır.

Onaylı yapı ruhsatı eki mimari projesinde;

a) 12 ve daha az bağımsız bölümü olan sadece konut kullanımlı yapılarda,

b) Emsal hesabına konu alanı 1500 m²'den az konut dışı kullanımlı yapılarda,

c) Konut kullanımlı bağımsız bölüm sayısı 12 ve daha az olup, emsal hesabına konu alanı 1500 m²'den az olan konutla birlikte aynı zamanda konut dışı kullanımlı yapılarda,

ç) Toplam yatak sayısı 50 ve daha az olan yurt, koğuş, misafirhane, yatakhane, bakımevi, otel, pansiyon, hastane gibi kalıcı veya geçici konaklama yapılan tesislerde,

d) Toplam yatak sayısı 50 ve daha az olan yurt, koğuş, misafirhane, yatakhane, bakımevi, otel, pansiyon, hastane gibi kalıcı ve geçici konaklama tesislerinden farklı kullanımları da içeren, emsal hesabına konu alanı 1500 m²'den az tesislerde,

e) Emsal hesabına konu alanı 3000 m²'den az olan her türlü sanayi tesisleri, akaryakıt ve LPG istasyonu, depo, antrepo, besihane, tavuk çiftliği, sera ve benzeri olarak belirlenen ve başkaca bir kullanım içermeyen yapılarda,

f) Ceza infaz kurumları, tutukevleri gibi yoğun güvenlik gerektiren ve önlem alınan yapılarda,

g) Tamamı 8 inci maddede belirlenen ölçü ve standartlarda yapılmış olan ve bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin (a) bendinde sayılan tehlikelere karşı korunaklı olarak inşa edilen yapılarda, sığınak yapma zorunluluğu aranmaz.

Bir imar parselinde aynı veya farklı kullanım kararına haiz birden fazla bina bulunması durumunda, sığınak hesabı her bina için ayrı ayrı yapılır. Bu maddeye göre sığınak gerektirdiği tespit olunan her yapı için ayrı ayrı sığınak yeri ayrılabilir gibi, bu yapılar ile korunaklı bir bağlantı sağlamak ve sığınak gerektirdiği tespit olunan yapıların toplam ihtiyacını karşılayacak büyüklükten az olmamak kaydıyla parselde ortak bir veya birden fazla sığınak yapılabilir.

Uygulama imar planı kararı ile toplu yapı kapsamında alınan ve ortak kat mülkiyeti kurulan birbirine bitişik parsellerde, ana yapılar ile korunaklı bağlantı sağlamak kaydıyla, sığınak gerektiren yapıların toplam ihtiyacını karşılayacak büyüklükte tek bir serpinti sığınak yapılabilir. Ancak bu yapılarda, her parselde bu Yönetmelik kapsamında sığınak incelemesi yapıp sığınak yeri tespit ve tahsis olunmadıkça kat mülkiyeti bozulmaz, yeni yapı ruhsatı düzenlenemez.

Bu maddedeki ölçü ve miktarların üzerinde olan tarım, hayvancılık ve sanayi tesislerinin doğrudan üretimle ilgili yapılarında sığınak yeri aranıp aranmayacağına, bölgenin özelliği ve tesislerin ülke ve bölge açısından

stratejik önemine ilişkin olarak Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının uygun görüşü alınarak il idare kurumlarınınca karar verilir.

İmar planları ile bu Yönetmeliğe aykırı hükümler getirilemez.”

Yönetmeliğin 5. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 8. maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Serpinti sığınaklarının özellikleri ve yapıları

MADDE 8 – Özel sığınaklardan olan serpinti sığınaklarının inşasında aşağıdaki hususlara uyulur.

a) Büyüklük: Kişi başına en az net bir metrekarelik sığınak yeri ayrılır. Sığınaklarda yapılacak wc, duş ve mutfak nişi bu alana dâhil değildir.

Kişi adedi, konutlarda her bir bağımsız bölüm için dört olarak alınır. Yurt, koğuş, misafirhane, yatakhane, bakımevi, otel, pansiyon ve hastane gibi kalıcı veya geçici konaklama amaçlı tesislerde onaylı mimari projesinde belirlenen yatak sayısının yüzde yirmi artırılması sonucu bulunur. Diğer bina ve tesislerde veya konut ve kalıcı veya geçici konaklama içermeyen mekânlarda, kişi sayısı emsale konu alanın 20 sayısına bölünmesi sonucu çıkan sayıdır.

Yönetmeliğe göre yapılacak hesaplamada sığınak yapılması zorunlu olan akaryakıt ve LPG istasyonu, depo, antrepo ile besihane, tavuk çiftliği, sera gibi tarım ve hayvancılık tesisleri ve her türlü sanayi tesislerinin doğrudan üretimle ilgili yapılarında kişi adedi, işletme ruhsatına esas onaylı yapı ruhsatı eki mimari projesinin ekinde yer alan fizibilite etüt raporunda belirtilen bir vardiya da aynı anda çalışacak en fazla personel sayısıdır.

Sığınak alanı wc, duş ve mutfak nişi hariç net dokuz metrekarenin altında belirlenemez. Serpinti sığınaklarında her yüz kişi için erkek ve kadın olmak üzere ayrı ayrı birer wc ve lavabo yeri ayrılır. Küsurlar 100 sayısına tamamlanır.

Kişi sayısının hesaplanmasında onaylı imar planı veya yapı ruhsatı eki mimari proje esas alınır. Kişi sayısı dâhil sığınaklara ilişkin hususların mimari projenin ilgili paftalarına işlenmesi zorunludur.

Sığınakların iç yüksekliği net 2.40 metreden aşağı olmaz.

b) Sığınağı çevreleyen duvar kalınlığı: En az 60 cm. beton, 75 cm. tuğla veya taş ya da tamamen toprağın altında kalmak koşuluyla 90 cm. sıkıştırılmış topraktan olmalıdır. Bu yapı elemanı ve malzemeleri ile bunların yerine veya bunlarla birlikte kullanılacak diğer yapı elemanı ve malzemeleri, radyoaktif serpintiye karşı geçirgenlik ve korunma katsayıları da dikkate alınarak, yapının, yapı elemanının ve malzemenin özelliğine, direncine ve geçirgenliğine göre mimari proje, statik proje ve mekanik tesisat proje müelliflerince gerekli hesap yapılmak ve projelerde gösterilmek suretiyle ta-

mamen veya kısmen birbirlerinin yerine kullanılabilir. Yer ve tavan döşeme kalınlıkları için de aynı ölçülere uyulur. Ana yapı ile sığınak arasında yapılacak bağlantı elemanının duvar, yer ve tavan döşeme kalınlıkları için de bahçede yer altında veya yer üstünde olmasına bakılmaksızın aynı ölçüler dikkate alınır. Bağlantı elemanının genişliği 1.20 metreden az olamaz.

c) Giriş yeri: Sığınakın girişi demir kapılı ve en az bir adet dik açı dönüştürülmüştür. Net alanı 100 metrekareden büyük sığınaklarda iki çıkışın sağlanması zorunludur.

ç) Havalandırma: Sığınakın çeşidi ne olursa olsun mekanik havalandırma yapılması zorunludur. Koruma zamanlarında dışarıdan alınan hava; nükleer tip hepa filtre, kum havuzu gibi filtreleme sisteminden geçirilerek sığınak içerisine verilir. Barış zamanlarında ise dışarıdan alınan hava sadece G4 tipi kaba filtreden geçirilerek sığınak içerisine verilir.

Kanal dizaynı, menfez sayısı ve yerleşimi mekanik tesisat proje müellifi tarafından düzenlenir. Bu düzenleme TS 3419 "Havalandırma ve İklimlendirme Tesisleri-Projelendirme Kuralları" ve TS 3420 "Havalandırma ve İklimlendirme Tesislerini Yerleştirme Kuralları" standartları göz önüne alınarak yapılır.

Sığınakın bulunduğu bölgede yangın tehlikesi yüksek ise önce mutlaka kum havuzu sistemi kullanılmalıdır.

Sığınak havalandırma fanının enerji ihtiyacı fan elektrik motoruna uygun kapasitede bir jeneratör ile karşılanmalı, jeneratör için sığınak alanı dışında bir alan makine dairesi olarak tasarlanmalıdır. Jeneratör egzozu doğrudan dışarıya verilmelidir. Jeneratörün devre dışı kaldığı durumlarda ise, enerji ihtiyacı fana bağlı insan gücü ile çalışan çevirmeli kol yardımı ile karşılanmalıdır.

d) Hijyen tedbirleri: Sığınak biriken çöplerin ve insan pisliklerinin kolayca atılmasını sağlayıcı özellikte olmalı, helâ taşı yerine klozet kullanılmalı ve mümkünse radyoaktif sızıntıya karşı ilave tedbirler de alınarak wc gideri kanalizasyona bağlanmalıdır.

Sığınaklardan dışarı yapılacak pis su bağlantılarında direk olarak kanalizasyon bağlantısı yapıldığı durumda geri tepmeyi engellemek üzere geri tepme ventili uygulanması yapılmalıdır.

e) Standartlar: Serpinti sığınaklarında, sığınakın binanın bodrum katında yeraltında veya yer üstünde ya da bahçede yer altında veya yer üstünde olmasına bakılmaksızın bu ölçülere, özrüklülere ilişkin standartlar da dâhil olmak üzere Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan tüm standartlara ve diğer mevzuata uyulur."

Yönetmeliğin 6. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 14. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 14 – Sığınak yeri ayrılması zorunlu bulunan bina ve tesislere, ruhsat eki mimari projesinde gerekli sığınak yeri ayrılmadıkça ve gerekli bilgiler mimari, statik ve mekanik tesisat projelerine işlenmedikçe yapı ruhsatı düzenlenemez. Yapı inşa edildiğinde, Yönetmeliğe ve yapı ruhsatı eki projelerine uygun olarak sığınak tesis edilmedikçe ve denetime yönelik fenni mesuliyet üstlenen mimar ve mühendislerin denetim raporlarında sığınakla ilgili hususlar belirtilmedikçe, yapı kullanma izni veya kısmi kullanma izni verilemez. Ruhsat eki onaylı mimari projenin bir örneği ile denetime yönelik fenni mesuliyet üstlenen mimar ve mühendislerin uzmanlık alanlarına uygun denetim raporlarının sığınaklara ilişkin bölümü, ilgili idarelerce mülki idare amirliğine gönderilir. Yapı kullanma izni verilmiş yapıların sığınak olarak ayrılmış bölümlerinde Yönetmeliğe aykırı olarak değişiklik yapılamaz.

Sığınaklar barışta, 13 üncü maddeye aykırı olmamak koşuluyla, kat malikleri kurulunun oybirliği kararı ve mülki amirin izniyle, bina veya tesisin işletme veya kullanma bütünlüğünü bozmadan ortak alanlar kapsamında kalan başka amaçlarla kullanılabilir. Ancak, gerektiği anda sığınak olarak kullanılabilmesi için Yönetmelikte belirtilen sığınak özelliklerinin kaybedilmemesi gerekir. Bu uygulama yapı ve tesislerde ayrılması zorunlu ortak alanların ayrıca ayrılması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.

Bu hükümlere uyulmadığının mülki amirlik veya ilgili idareler tarafından tespiti halinde, ilgili idarelerce 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci maddesi kapsamında tebligat yapılır. Maliki, müteahhidi veya yöneticisi tarafından en geç bir ay içerisinde aykırılık giderilir. Süresi içerisinde aykırılığın giderilmemesi durumunda, aykırılık ilgili idareler tarafından giderilir ve bedeli 3194 sayılı İmar Kanununa göre ilgililerinden tahsil olunur."

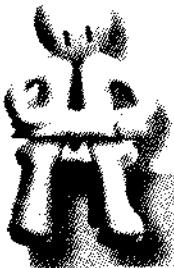
Yönetmeliğin 7.maddesi ile aynı Yönetmeliğin 18. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 18 – Bu Yönetmeliğin uygulanmasından yapı ruhsatını ve yapı kullanma izin belgesini düzenleyen idareler yetkili ve sorumludur. Valiliklerin ve büyükşehir belediyelerinin gerektiğinde denetim yetkisi saklıdır."

Yönetmeliğin 8. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 19. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

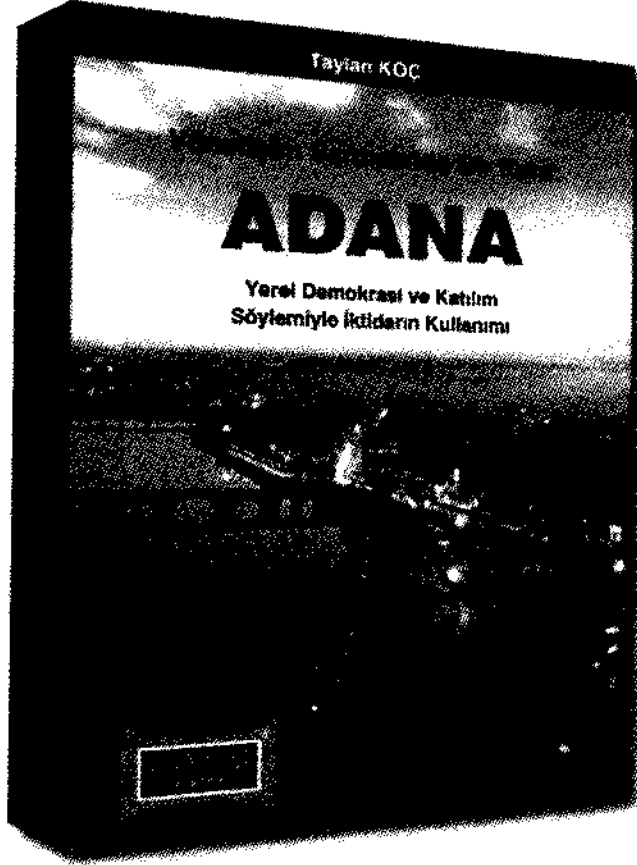
"Görüş alma

MADDE 19 – Bu Yönetmeliğin uygulanmasında plan, proje, yapı ruhsatı, yapım, yapı kullanma izni ve kat mülkiyeti gibi imarla ilgili tereddüde düşülen hususlarda Bayındırlık ve İskân Bakanlığının, radyasyon geçirgenliği dâhil diğer hususlarda Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının yazılı görüşü alınır ve bu görüşe uyulur."

KİTAP KÖŞESİ

YÖNETİŞİM SARMALINDA BİR KENT: ADANA

Yazar Hakkında:

Malatya doğumlu olan Taylan Koç, ilk ve orta öğrenimini yine aynı şehirde tamamladıktan sonra Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü'nden mezun olmuştur. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Uluslararası İlişkiler alanında Yüksek lisans yapan yazar, Aynı enstitüye bağlı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim dalı'nda "Yerel Demokrasi, Katılım ve Yönetişim: Adana Örneği" isimli tezle doktor unvanını almıştır. Halen Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim elemanı olarak görev yapmaktadır.

Taylan Koç'un bir yönetim sorgulaması olarak kaleme aldığı bu çalışma, ilk bölümü teorik, ikinci bölümü Adana İli özelinde yapılan bir alan araştırmasını içeren doktora tezinin kitaplaştırılmış halidir. Kitap, giriş, kaynakça ve ekler dahil olmak üzere toplam 355 sayfa olarak Yargı Yayınevi tarafından basılmıştır. Eserde 1990'lı yıllarla birlikte siyasal ve yönetsel alanının en çok tartışılan kavramlarından olan yönetişimin kapitalist sistem için önemi vurgulanmaktadır. Yazarın

KİTAP KÖŞESİ

yedi kapılı zindana benzettiği kapitalist sisteme açılan kapılar eserde yönetim ile ilişkilendirilmekte ve bu kapılar; neo-liberalizm, yeni sağcılık, küreselleşme, yerelleştirme, özelleştirme, katılımcılık, yönetim olarak sıralanmaktadır.

Çalışmada kavramsal ve tarihsel olarak yerel demokrasi sorununun niteliği temsili ve katılımcı demokrasi yaklaşımlarıyla birlikte ele alınmaktadır. Demokratikleşme konusunda bir devrim olarak sunulan yönetim modeli ise eleştirel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın ana önermesi yönetim yaklaşımının yerel demokrasi açısından temsili demokrasinin gerisinde bir durum ortaya koyduğu biçiminde ifade edilmektedir. Çalışmanın temel savına göre yönetim yaklaşımı, neoliberal ekonomi politikalarının yönetsel alandaki bir yansıması olarak özel sermaye kesiminin kamu yönetimi sistemine doğrudan dahil edilmesine ve dolayısıyla toplumdaki gücünün ve etkinliğinin artırılması amacıyla hizmet etmektedir. Yazar temel önerme savlarını Adana ili örneği üzerinde yürütülen bir alan araştırmasıyla somutlaştırmaya yönelmektedir.

Kitap kavramsal ve tarihsel açıdan yerel demokrasi sorunun tartışıldığı birinci bölüm ve Adana örneği üzerine yürütülen alan araştırmasını içeren ikinci bölüm olmak üzere toplam iki bölüm üzerine inşa edilmiştir. Teorik çerçevlendirmenin yapıldığı birinci bölümde yerel demokrasi sorununun nasıl incelenebileceğine ilişkin genel bir başlangıç başlığı ardından yerel demokrasi konusunun nasıl biçimlendiği temsili demokrasi ve yönetim yaklaşımları açısından ele alınmaktadır. Yönetişimin uygulama araçları kısmında ise Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri uygulamaları ile Bölge Kalkınma Ajanslarına özel önem verilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü ise pek çok açıdan Akdeniz'in en önemli kentlerinden olan Adana üzerine bir araştırma uygulamasını içermektedir. Adana nüfus yoğunluğu, sınai ve ticari etkinlik düzeyi, rant odaklı kentsel yapılanması ve yaklaşık çeyrek asır aynı siyasetçinin temel karar vericisi olduğu büyükşehir belediye yönetimiyle ilgi çekici bir yerel yönetim alanıdır. Ayrıca Yerel Gündem 21 uygulamaları ve Bölge Kalkınma Ajansı uygulamalarında da öncü yerel yönetimlerden biri olarak dikkate değer bulunmuştur. Bu çerçevede seçilen Adana örneği temsili demokratik yapılanması ve yönetimsel demokrasi anlayışının uygulanması boyutlarıyla incelenmiştir.

Yazarın elde ettiği temel sonuca göre ise, iktidarın tabana yayılmasını sağlayacak türden bir katılımcı anlayışın yönetim yaklaşımıyla gerçekleştirilebilmesi ve bu yolla yerel demokrasinin sağlanması mümkün değildir. Çözüm önerisi olarak ise yazar, en az yönetim mekanizması kadar somut mekanizmalar geliştirilerek neo-liberal saldırılara set çekilmesi gerektiğini ve ayrıca sosyal adalet, fırsat eşitliği ve insanca yaşam standartlarını içeren bir hayat kurmak gerektiğini vurgulamaktadır.

Künye:

Kitap Adı: Yönetişim Sarmalında Bir Kent: Adana

Yazar: Taylan Koç

Basım Yeri ve Tarihi: Ankara, 2010

Yayınevi: Yargı Kitabevi

Esas Sayısı : 2007/65
Karar Sayısı : 2010/43
Karar Günü : 25.2.2010
R.G. Tarih-Sayı : 21.06.2010-27619

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Kemal ANADOL, Haluk KOÇ ile birlikte 137 Milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 5.5.2007 günlü, 5652 sayılı, Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanun'un;

1- 2. maddesiyle değiştirilen 24.6.1995 günlü, 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesinin 4367 sayılı Yasa ile değiştirilen üçüncü fıkrasının birinci tümcesinin,

2- 3. maddesiyle 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 21. maddesinin, birinci fıkrasında yer alan "... tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi ..." ibaresi ile altıncı ve dokuzuncu fıkralarının,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 48. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemini içeren 8.6.2007 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"III. GEREKÇE

1) 05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanununun 2 nci Maddesinin değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İlk Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin "Toptancı Halde Satış Zorunluluğu" başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde malların toptan alım ve satımı toptancı hallerde yapılır. Malların toptancı hal dışında toptan alım ve satımı yapılamaz." denilerek malların bir halden geçmiş olmadıkça toptan alım ve satımının yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. İptali istenen hüküm ile, yaş meyve ve sebzelerin perakende satışının yapılacağı ilin haline de girmesi zorunlu kılınmıştır.

Yaş meyve ve sebze yukarıda da belirtildiği üzere, zorunlu olarak üretim bölgesindeki toptancı halden satın alındığı için, iptali istenen cümle ile yapılan düzenlemenin anlamı, ürünün satış yapılacak ilde ikinci kez toptancı hale girmesidir. Bunun sonucu ise, aynı mallardan % 2 belediye rüsumu, satış bedeli üzerinden % 8 komisyon ve bu komisyonun 1.44 Katma Değer Vergisinin ikinci kez alınmasıdır. Hal böyle olunca tüketicilerin ürünleri üretici bölgelerindeki fiyata nazaran çok daha pahalı tüketmek zorunda kalacakları açıktır. Bu nedenle, böyle bir düzenlemenin kamu yararı amacına değil komisyoncuların çıkarlarına ve yerel yönetimlere kaynak sağlama amacına yönelik bulunduğu kuşkusuzdur. Kaldı ki böyle bir amacın gerçekleşmesi de

çok şüphelidir. Zira, tacir ürünlerini üretildiği bölgenin haline sokmadan direk tüketileceği yerin haline götürmenin yollarını arayacaktır. Bu da en çok üretim bölgelerinin halinde faaliyet gösteren yerel yönetimlere zarar verecektir. Öte yandan, hiç kimse ticareti kısıtlanmış mal ve hizmet almadan cirosunun % 11.44'ünü başka kişi ve kuruluşlara ödemek zorunda kaldığı bir sektöre yatırım yapmak istemeyecektir.

Bu nedenle de, aynı ürünün üretildiği ve tüketildiği bölgede 2 kez hale girmesini öngören bir düzenlemenin kamu yararı amacına yönelik olduğu söylenemez. Yasaların kamu yararına dayanması gereği kuşkusuz hukuk devletinin temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Bir hukuk devletinde, devlet erki kullanılarak yapılan tüm kamu işlemlerinin nihaî amacının "kamu yararı" olması gerekir. Bu gereklilik, kamu yararını, yasama organının takdir yetkisi için de bir sınır konumuna getirir.

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumları benimseyen, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yasaların üstünde Anayasanın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. "Yasaların kamu yararına dayanması" gereği kuşkusuz hukuk devletinin temel değerlerinden birini oluşturmaktadır (Anayasa Mahkemesinin 28.01.2004 tarih, E.2003/86, K.2004/6 sayılı kararı).

Açıklanan nedenle iptali istenen, kamu yararı amacına yönelik olmadığı açık bulunan cümle, Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, son yıllarda ülkemizde sebze meyve işleme, paketlenme ve muhafaza tesislerinin artması ve modern seracılık tesislerine yapılan yatırımlar neticesinde çok önemli mesafeler alınmıştır. Bu suretle ölçek ekonomisini tutturan işletmeler, izlenebilir üretim teknikleri, markalaşma, paketlenme vb. konularda sektörde örnek olmuştur. Yaş meyve ve sebze paketlenerek "Gıda Üretim Sicil Belgesi" ne sahip bu işletmelerce bir gıda maddesi olarak tüketicilere sunulmaktadır. Bu tesisler de çoğunlukla ülkemizin üretici bölgelerinde (Antalya, Mersin, Adana, Bursa, İzmir, Muğla vb.) konuşlanmıştır. Üretici ya da paketlenme tesisleri, bölge halinden satın aldıkları malları kendi tesislerinde işleyip, paketlenip, mevzuata uygun etiketleyip Gıda Sicil No'su ile tüketici bölgelerindeki müşterilerine sevk etmektedirler. İptali istenen cümle ile yapılan söz konusu düzenleme, bu sevki zincirini kırmak suretiyle sevki sağlayan özel teşebbüsü engellemektedir.

Anayasanın 48 inci maddesi ile özel teşebbüsleri ulusal ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara göre koruma ve geliştirme görevi Devlete verilmiştir. Devletin, 48 inci maddeye göre yerine getirmesi gereken işlevi, özel teşebbüsün gelişmesini sağlayacak doğrultuda ekonomik ve sosyal politikalar uygulamak; özel teşebbüsün güvenli çalışma ortamını sağlamaktır. İptali istenen cümle, söz konusu özel teşebbüslerin güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını engelleyecek nitelikte olduğundan Anayasanın 48 inci maddesinde Devlete verilen görevin gerçekleşmesini engellemekte; dolayısı ile 48 inci maddeye aykırı düşmektedir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanununun 2 nci maddesinin değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesi, Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 48 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

2) 05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanununun 3 üncü Maddesinin Başlığıyla Birlikte Değiştirdiği 552 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci Maddesinin Birinci Fıkrasındaki "tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi" İbaresinin; Altıncı Fıkrasının; Dokuzuncu Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen söz konusu kurallar ile, belediyelerin toptancı hallerini tahsis yoluyla işletmelerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu kurallar ile, tahsisin usul ve esasları belirlenmemiş, iptali istenen altıncı fıkranın son cümlesinde "Tahsisin usul ve esasları Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri

Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.” denilmek suretiyle tahsisin usul ve esaslarının yönetmelikle düzenlenmesi yürütmeye bırakılmıştır.

Kuvvetler ayrılığının benimsendiği Anayasada, yasama, yürütme ve yargı organlarının görev ve yetki alanları ayrılarak düzenleme yapıldığından, Anayasa ile öngörülen ayrık durumlar dışında bunlar arasında yetki devri olanaklı değildir. Bu husus, Anayasanın 7 nci maddesinde açıkça ifade edilerek “Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez” denilmektedir. Devredildiği takdirde bu yetki, kökenini Anayasadan almayacağı için, Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerinin yanı sıra Anayasanın 6 ncı maddesine de aykırı olur.

Anayasaya göre yürütmenin asli düzenleme yetkisi, Anayasanın gösterdiği ayrık haller dışında yoktur. Bu yetki Anayasanın 7 nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir ve devredilemez. Yürütme, ancak yasayla asli olarak düzenlenmiş alanda kural koyabilir.

Anayasanın çeşitli maddelerinde yer alan “kanunla düzenlenir” değıminden neyin anlaşılması gerektiği hususuna Anayasa Mahkemesi, kararlarıyla açıklık getirmiştir. Örneğin, 18.06.1985 günlü, E.185/3, K.1985/8 sayılı kararında, konuyu şöyle belirginleştirmiştir:

“Yasa koyucu, belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır.”

Esasen Anayasanın 8 inci maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir, hükmünün anlamı da budur. (Anayasa Mahkemesinin 22.06.1988 tarih E.1987/18, K.1986/23, sayılı kararı, R.G. 26.11.1988, sa. 2001)

Gerçekten yönetmelik ile yapılan düzenlemede, kanun koyucunun verdiği yetki sınırlarının aşılmamış olması, vazgeçilmez bir koşuldur. Anayasanın 8 inci maddesindeki yürütme yetki ve görevinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği kuralının anlamı budur.

Belediyelerin toptancı hallerini tahsis yoluyla işletmeleri konusunda Yasa’da ilke ve esaslar belirlenmemiş, çerçeve çizilmemiş; yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi, bu nedenle de asli düzenleme yetkisi niteliğinde bir yetki verilmiş olduğundan iptali istenen altıncı fıkranın son cümlesi, yukarıda etraflıca belirtilen nedenlerle yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi uyarınca, Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerinin yanı sıra Anayasanın 6 ncı maddesine de aykırı düşmektedir.

İptali istenen altıncı fıkrasının son cümlesi ile; bu fıkranın ilk cümlesi, birinci “tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi” ibaresi ve dokuzuncu fıkra arasında tam bir uygulama birliği bulunduğundan söz konusu cümle, ibare ve fıkra da aynı gerekçelerle Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle çelişmesine yol açacak ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesinin yamsıra, 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değıştirilerek Kabulüne İlişkin Kanunun 3 üncü maddesinin başlığıyla birlikte değıştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi” ibaresi, altıncı fıkrası ve dokuzuncu fıkrası Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hak-

kında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanunun 2 nci maddesinin değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesinin uygulanması halinde, ürün fiyatlarındaki aşırı yükselme nedeniyle üreticiler ve tüketiciler ileride giderilmesi mümkün olmayan zarara uğrayacaklardır

Yine sektördeki gelişmenin, sermaye girişinin ve büyük işletmelerin oluşmasının önu kesileceğinden ülke ekonomisi açısından sonradan giderilemeyecek birtakım zararların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

5.5.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanunun 3 üncü maddesinin başlığıyla birlikte değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi” ibaresi, altıncı fıkrası ve dokuzuncu fıkrasının uygulanması halinde ilke ve esaslar yasa ile belirlenmediği için toptancı hallerinin tahsis yoluyla işletilmesinde tekelleşme durumları ortaya çıkabilecek ve bu durum, ileride giderilemeyecek zararların oluşmasına yol açacaktır.

Diğer taraftan, Anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur. Hukukun üstünlüğü ve hukuk güvenliği ilkelerinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, söz konusu ilkelerin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağında duraksama bulunmamaktadır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 05.05.2007 Tarih ve 5652 Sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanunun;

1) 2 nci maddesinin değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesinin, Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 48 inci maddelerine aykırı olduğundan,

2) 3 üncü maddesinin başlığıyla birlikte değiştirdiği 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi” ibaresinin, altıncı fıkrasının ve dokuzuncu fıkrasının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

iptallerine ve iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

5.5.2007 günü, 5652 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanun'un iptali istenilen bölümleri de içeren maddeleri şöyledir:

“MADDE 2- 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesinin 11/6/1998 tarihli ve 4367 sayılı Kanunla değişik üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3) “Üretildiği il veya ilçe dışına sevk edilen mallar satışa sunulacağı yer haline girer ve bunlardan alınacak belediye payı, malın satışa sunulduğu yer belediyesince tahsil edilir. Malın sevkiyatında, sevk veya taşıma irsaliyesi veya ziraat odası kaydı belgelerinden birinin bulunması ve kontroller sırasında ibrazı zorunludur. Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde toptancı hal dışında malların toptan veya her ne şekilde olursa olsun toptancı halden satın alınmadan perakende satışa sunulduğunun tespiti halinde, malların toptancı hale

girişi sağlanarak hal müdürlüğünce açık artırma ile satışı yapılır veya yaptırılır. Bu durumda belediye veya işletme payı yüzde yirmibeş olarak uygulanır.”

MADDE 3- 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kiralama, satış ve tahsis

MADDE 21- (1) Belediyeler toptancı hallerini tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi kiralama veya satış yoluyla da işletir veya işlettirir.

(2) İşyerlerinin kiralanması veya satılmasına ilişkin işlemler, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(3) Toptancı hallerinde bulunan işyerlerinin yüzde onu üretici birliklerine kontenjan olarak ayrılır ve Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir belediyesi sınırlarındaki haller hariç, halin bulunduğu il sınırlarındaki üretici birlikleri arasında yapılacak ihale ile kiraya verilir. Üretici birliklerine kiralanmış işyerlerinin herhangi bir nedenle boşalması durumunda, toptancı halinde işyeri bulunmayan diğer üretici birliklerine tahsis yapılır. Üretici birliklerine ayrılan işyeri sayısı kadar talep olmaması halinde, diğer talep sahiplerine kiralama yapılabilir.

(4) Toptancı hallerinde bulunan işyerlerinin kiralanması veya satılması durumunda, gerçek ve tüzel kişiler en fazla bir işyeri kiralayabilir veya satın alabilir. Doğrudan veya dolaylı olarak birden fazla işyerinin aynı kişi tarafından kiralandığının veya satın alındığının tespit edilmesi durumunda, kira sözleşmesi feshedilir, satış işlemi ise iptal edilir. Ayrıca, bu kişilere belediye encümeni kararı ile 25.000 YTL idarî para cezası verilir.

(5) Kira süresi en fazla 10 yıldır. Kira süresi sona erenler açılacak kiralama ihalelerine tekrar katılabilir. Kira bedeli her yıl aylık olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme katsayısı oranında artırılarak uygulanır.

(6) Toptancı hallerinin tahsis yoluyla işletilmesine karar verilmesi durumunda, tahsis ücreti, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre belediye meclisince belirlenir. Tahsisin usul ve esasları Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(7) Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine ve kira sözleşmesine aykırı hareket ettikleri tespit edilenler yazılı olarak uyarılır. Tespit edilen eksiklik ve aykırılık en fazla 20 gün içinde giderilmez ise kira sözleşmeleri feshedilir.

(8) İlgililer, sözleşmenin fesih bildiriminden itibaren işyerini 30 gün içinde tahliye etmek zorundadır. Tahliye, öngörülen sürede yapılmadığı takdirde belediye tarafından yapılır.

(9) Kendilerine işyeri tahsis edilenlerin, yönetmelikte öngörülen şartları taşımadıkları veya sonradan kaybettiklerinin tespiti durumunda, belediye encümeni tarafından tahsisin iptaline ve haldeki işyerinden çıkarılmasına karar verilir.

(10) İlgililer kararın tebliği tarihinden itibaren haldeki yerini 30 gün içinde tahliye etmeye mecburdur. Bu süre sonunda tahliye edilmeyen yerler, belediye zabıtası tarafından tahliye edilir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., ve 48. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCI-OĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımları ile 19.6.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşüldü:

A- 5652 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 552 sayılı KHK.'nin 17. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci tümcesinin incelenmesi

Dava dilekçesinde, üretici hallerinden alınan yaş sebze ve meyvenin, üretildiği il veya ilçe dışına sevkinde ayrıca tüketime sunulduğu yer toptancı haline girmesinin ve alınacak belediye payının bu yer belediyesince tahsilinin vergi, rüsum ve komisyon gibi giderlerin ikinci kez ödenmesine ve bu ürünlerin tüketiciye yüksek fiyatlarla ulaşmasına neden olacağından kamu yararına uymadığı, üretici bölgelerindeki tesislerin başka il ve ilçelerdeki müşterilerine doğrudan sebze ve meyve sevkinin kısıtlanmasının özel teşebbüs hürriyetini engellediği, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 11. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek için önlemler alan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetken devlettir. Çağdaş devlet anlayışı sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılar.

Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesinde, "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüs kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır" denilmektedir.

552 sayılı Kanun Hükmünde Karamame'nin 17. maddesinin üçüncü fıkrasının 5652 sayılı Yasa'nın 2. maddesi ile değiştirilen ilk tümcesinde, üretildiği il veya ilçe dışına sevk edilen her türlü sebze ve meyvenin başka bir toptancı halinden satın alınıp alınmadığına bakılmaksızın, satışa sunulacağı yer toptancı haline girmesi zorunluluğu ve bunlar üzerinden alınacak belediye payının, bu yer belediyesince tahsil edilmesi öngörülmüştür.

Yaş sebze ve meyvenin insan sağlığına uygun olarak tüketiciye sunulması, üretiminden tüketimine kadar tüm aşamalarda kayıt altına alınıp kalite ve standart açısından yeterli denetim ve kontrol sürecinden geçirilmesini gerektirir. Üreticilerin ve üretimin gelişmiş ülkelerdeki standartlara entegrasyonu, yaş sebze ve meyvenin hem iç, hem de dış piyasaların talep ettiği çeşit, kalite ve standartlara ulaşması, üreticiden tüketiciye ulaşan zincirdeki kayıt dışılığın ortadan kaldırılarak bu alanda oluşan vergi kaybının ve sektördeki kayıt dışılığın neden olduğu haksız rekabetin engellenmesi, bu süreçte gerekli kontrol ve denetimlerin yapılmasıyla mümkün olabilecektir.

Anayasa'nın 48. maddesine göre Devletin, özel teşebbüsün gelişmesini sağlamaya dönük ekonomik ve sosyal politikalar uygulama ve özel teşebbüse güvenli çalışma ortamı sağlamak için önlemler alma yetkisi de bulunmaktadır. Bu nedenle, yaş sebze ve meyvenin tüketiciye ulaştırılması sürecinde, toptan pazarlama zincirinin son halkasını oluşturan toptancı hallerine girmesi zorunluluğunu getiren ve aynı zamanda tahsili gereken belediye payının da bu yer belediyelerince alınmasını öngören düzenleme, yasakoyucunun görev ve yetkisi kapsamındadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B- 5652 sayılı Yasanın 3. maddesiyle değiştirilen 552 sayılı KHK.'nin 21. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "... tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi..." ibaresi ile altıncı ve dokuzuncu fıkraların incelenmesi

Dava dilekçesinde, 5652 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 552 Sayılı KHK.'nin 21. maddesinin birinci fıkrasıyla, belediyelere toptancı hallerini kiralama ve satış yöntemlerine ilâve olarak "tahsis" yoluyla da işletme ya da işletirme olanağının tanınması; altıncı fıkrasıyla, "tahsis ücreti" ve "tahsisin usul ve esasları"nın Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi; dokuzuncu fıkrasıyla, kendilerine "tahsis" yapılanların yönetmelikte öngörülen şartları taşımadıklarının anlaşılması veya bu şartları sonradan kaybetmeleri durumunda belediye encümenince tahsis işleminin iptal edilip, haldeki işyerinden çıkarılacaklarına dair kuralların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 6. maddesinde, egemenliğin, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanılacağı, hiçbir kişi veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağı; 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu ve devredilemeyeceği, 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa ve yasalara uygun olarak yerine getirileceği vurgulanmıştır.

5652 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 552 sayılı KHK.'nin 21. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "... tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi..." ibaresi ile belediyelere, belediye sınırları içindeki toptancı hallerini işletmeleri bakımından kiralama ve satış yöntemleri yanında "tahsis yöntemi"ni de kullanabilecekleri konusunda yetki tanınmaktadır. Maddenin altıncı fıkrasında toptancı hallerinin tahsis yoluyla işletilmesine karar verilmesi durumunda tahsis ücretinin 3.7.2005 günlü, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre belediye meclisince belirleneceği, tahsisin usul ve esaslarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir. Dokuzuncu fıkrada ise kendilerine toptancı hâlinde işyeri tahsis edilenlerin, yönetmelikte öngörülen şartları taşımadıklarının veya sonradan kaybettiklerinin tespit edilmesi durumunda belediye encümenince, bu tahsisin iptaline ve toptancı halindeki işyerinden çıkarılmasına karar verileceği hükmü getirilmiştir.

Yaş sebze ve meyvelerin toptan alım ve satımının yapıldığı toptancı hallerinin maddenin birinci fıkrası gereğince kamu mallarının kullanım yöntemlerinden birisi olan tahsis yoluyla da işletilebilmesi konusunda belediyelere yetki verilmesi, tahsisin usul ve esasları ile tahsis ücretinin belirlenmesi konularında temel ilkelere ile bunun amaç ve çerçevesi yasama organınca belirlendikten sonra, toptancı hallerinin yapı ve işleyişinde başta ekonomik gelişmeler olmak üzere, çevre ve günün koşullarına uygun olarak ayrıntılı düzenleme yapma yetkisinin yönetmeliğe bırakılması, yasama yetkisinin devri ya da idareye Anayasa'dan kaynaklanmayan bir yetkinin kullandırılması şeklinde nitelendirilemez.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kurallar, Anayasa'nın 2., 6., 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

5.5.2007 günlü, 5652 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanun'un:

1- 2. maddesiyle, 24.6.1995 günlü, 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının birinci tümcesine,

2- 3. maddesiyle, 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 21. maddesinin;

a- Birinci fıkrasında yer alan "... tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi ..." ibaresine,

b- Altıncı fıkrasına,

c- Dokuzuncu fıkrasına,

yönelik iptal istemleri, 25.2.2010 günlü, E. 2007/65, K. 2010/43 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra,

tümce ve ibarelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, 25.2.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

5.5.2007 günlü, 5652 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilerek Kabulüne İlişkin Kanun'un:

1- 2. maddesiyle, 24.6.1995 günlü, 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesinin değiştirilen üçüncü fıkrasının birinci tümcesinin,

2- 3. maddesiyle, 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin başlığı ile birlikte değiştirilen 21. maddesinin;

a- Birinci fıkrasında yer alan "... tahsis yoluyla işletebilecekleri gibi ..." ibaresinin,

b- Altıncı fıkrasının,

c- Dokuzuncu fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, 25.2.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Fettah OTO	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK
Üye		Üye
Serruh KALELİ		Zehra Ayla PERKTAŞ

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı :B050MAH.0.07.01.00/ 3467

02.02.2010

Konu :İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı

(GENELGE 2010/7)

.....VALİLİĞİNE

Bakanlığımıza intikal eden bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde, özel öğretim kurumlarının ruhsatlandırılması sırasında, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda öngörülen vergi ve harçların dışında ek mali kaynaklar talep edildiği, bürokrasi ve kırtasiyeciliği artıracak mahiyette bilgi ve belge istenerek mevzuatta öngörülmeyen uygulamaların yapıldığı anlaşılmıştır.

Uygulamada birliğin sağlanması ve işyerlerinin ruhsatlandırılmasını kolaylaştırmak amacıyla, aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilmesi uygun bulunmuştur.

1- Sıhhi işyerlerinden olan özel öğretim kurumlarının ruhsatlandırılması sırasında, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 12 nci maddesinde öngörülen bilgi ve belgefer dışında bilgi ve belge istenmemesi ve başvuru beyan formundaki beyana göre ruhsatın aynı gün içinde verilmesi,

2- Yetkili idarelerin, aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesindeki hükme göre başvuru beyan formundaki bilgilerin doğruluğunu bir ay içinde yapacakları denetimle tespit etmeleri,

3- Anagayrimenkulün, kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde işyeri açılması için kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararın yeterli olduğu, ayrıca, imar planlarında konut alanı olarak düzenlenen bu yerlerin ticari alana dönüştürülmesine gerek bulunmadığı,

4- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre, özel öğretim kurumlarının mevcut binalarında yapılacak tadilat sonucu, ilave olarak verilen inşaat miktarı kadar İşyeri Açma İzni Harcı alınacağı, binanın eski kısımları için mükerrer harç alınmayacağı, anılan Kanununun 84 üncü maddesinde yazılı tarifeye göre alınacak İşyeri Açma İzni Harcının hiçbir suretle beşbin metrekareyi aşamayacağı,

5- İşyerine yeni ortak alınması veya ortaklardan birinin ayrılması durumunda yeni ruhsat düzenlenmesine gerek bulunmadığı,

6- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde verilecek ruhsatlarla ilgili olarak eski dosyasında mevcut olan evrakın temin edilmesi halinde, itfaiye raporu, karayolu güvenlik belgesi gibi eksikliği tespit olunan belgelerin tamamlanması suretiyle ruhsat düzenlenmesi gerektiği,

7- Daha önce mevzuatına uygun olarak ruhsatlandırılan, ancak, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin Geçici 6 ncı maddesi uyarınca ruhsatları iptal edilen ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğe göre ruhsatlandırılmasına da yasal olarak imkan bulunmadığı anlaşılan özel öğretim kurumlarının, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde eğitim yılı sonunda kapatılması, eğitim yılı sonunu beklemeden kapatılmasının zorunlu olması durumunda eğitimin aksamaması için gerekli tedbirlerin alınmasından sonra kapatma işleminin yapılması hususunda,

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Beşir ATALAY
Bakan

DAĞITIM : 81 il Valiliğine